

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

4/2009

Слово ВЧИТЕЛЮ

НАРОДИВСЯ, ЩОБ СПАСТИ
РІЗДВО: ГОЛОС ТАЇНИ
ПІСНЯ ТИХОЇ НОЧІ...
ЧИ ВАРТО ЗАЗИРАТИ У МАЙБУТНЄ?

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 4(10)/2009	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Художник	Наталія Рябушко
Коректор	Ольга Мац
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Часопис «Слово вчителю» видається за рахунок благодійних внесків приватних осіб та організацій.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, всі біблійні посилання взято з Біблії у перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Олександра Осіпова.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74.	
Наклад 5000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Різдво Христове — найсвітліше і найрадісніше свято в році. Хоч зазвичай надворі зима й холодно, на серці у нас тепло: нас зігріває Любов, яку Бог виявив людству. Він, великий і всемогутній, став Немовлям, беззахисною Дитиною, щоб ми змогли Його полюбити й у Ньому знайти сенс свого життя.

Багато років тому блаженний Августин вигукнув: «Пробудися, людино, заради тебе Бог став Людиною!» Незбагненна таємниця Боговтілення! Але яке значення ця подія має для нашого життя? Що вона дає особисто нам?

Бог є Любов, а ми створені за образом і подобою Бога. Це означає, що ми створені Любов'ю і для любові. Це і є суттю Різдва Христового: Син Божий став одним із нас, щоб ми могли бути з Ним, стати подібними до Нього, особливо, — у здатності любити. Тому що у нашому світі любов, як і раніше, залишається величезним дефіцитом, а лише люблячи, ми уподібнюємося Богові.

Божу любов не можна купити в жодному супермодному гіпермаркеті, але її можна отримати задарма, прийшовши з вірою до Ісуса Христа.

Дорогі друзі, ми дуже хочемо, щоб цей різдвяний випуск часопису нагадав вам про те, що Предвічний Бог народився для вас, що Божа любов може злитися й у ваше серце. Що завжди: коли життя видається суцільним святом чи ви заплутались у сірих лабіринтах депресії, коли ви ледь стримуєте своє обурення через хамське ставлення оточуючих чи зворушено слухаєте мелодію різдвяного гімну — всемогутній Бог в образі Дитини простягає нам Свою руку. Ця рука нічого не бажає брати, лише — давати. Бог бажає дати нам Самого Себе, Він хоче «перебувати з вами повсякденно аж до кінця віку» (Мт. 28:20).

Якщо ж ми прийняли цей невимовний дар Божої благодаті, мали особисту зустріч із Спасителем, занурилися у Божу любов, то тепер несімо світло Христове туди, де досі панує морок гріха — безвір'я, егоїзм, ненависть, жорстокість, байдужість.

Світ (а це не абстрактне поняття, а конкретні люди — наші діти і батьки, учні й колеги, сусіди і співгромадяни) потребує Бога, а ще він має потребу у людях, які живуть Божою любов'ю. У різдвяні і новорічні свята так доречно комусь зателефонувати, відвідати самотнього чи хворого, запросити на чашку чаю, аби вислухати чийсь життєву історію чи розділити сердечний біль, а може, попросити пробачення і налагодити зруйновані стосунки...

Нехай цьогорічне Різдво принесе вам радість, а ще — переконання у тому, що справді цінною для Бога є наша «віра, що чинна любов'ю» (Гал. 5:6) у Христі Ісусі.

З повагою — редакційна колегія

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
О. Бондарчук. «Хочу бачити людей щасливими» (інтерв'ю з Ольгою Ільяховою)	

АКТУАЛЬНА ТЕМА		6
О. Коломійцев. Народився, щоб спасти		

9	СТУДІЇ БІБЛІЇ
Ю. Ліщинський. Різдво: голос Таїни	

ЗНАЙОМСТВО		12
О. Бондарчук. «У моєму житті все було цінним» (інтерв'ю з Оленою Безсмертною)		

14	НАУКА І ХРИСТІАНСТВО
О. Прокопович. Віра і наука (ч. 6)	

МЕТОДИКА І ДОСВІД		22
О. Шандра. Що по світу дивная новина		
І. Удодік. Євангеліє про Христове Різдво		
А. Кухарчук. Радість від народження Спасителя		
З. Наконечна. Народження Ісуса Христа як найвизначніша подія в історії людства		
Дидактичний матеріал		
О. Скотаренко. Різдвяна розповідь (сценарій позакласного заходу)		

37	ХРИСТІАНСТВО І МИСТЕЦТВО
О. Блощук. Пісня тихої ночі...	

КОНТРАСТИ		38
О. Блощук. Смерть безбожників		

44	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я
Н. Зайчук. Чи варто зазирати у майбутнє?	
Н. Дубовик. Сірий лабіринт депресії	

СПРАВИ СІМЕЙНІ		50
І. Дубовик. Різдво в кожен дім		

52	РОЗДУМИ ДУШІ
О. Медведєва. Листи улюбленій доньці	

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ		56
Р. Ковальчук. «Коли серце чимось переповнюється...»		
О. Югова. «Натхнення приходить від Бога»		
Н. Доля. «Мені подобається писати для дітей»		

59	ПОДІЇ
Р. Ковальчук. Свято тіла, душі і духа	

«Хочу бачити людей щасливими»

Інтерв'ю з Ольгою Ільяховою — начальником управління освіти і науки Новоград-Волинської міської ради

Ольга Володимирівна Ільяхова закінчила філологічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Заміжня, має двох дорослих дітей.

Життєве кредо: «Хочу бачити людей щасливими, щоб між ними було взаєморозуміння, пам'ятати: зробиш добро один раз, і воно повернеться до тебе стократно. Бажаю краси людської в усіх справах, миру, злагоди і бачити майбутнє світлим для всіх нас!»

— Чому питання духовності для управління освіти і науки є актуальними?

— Народна мудрість твердить: «Якщо твої плани розраховані на рік — сій жито, якщо на десятиліття — саджай дерева, якщо на віки — виховуй дітей».

Саме життя вимагає нових підходів до виховання молодого покоління. В нових соціально-економічних умовах педагоги мають бути відповідальними за те, щоб учні, випускники шкіл йшли в ногу з часом, щоб у них поєднувалися справжня духовність, національна свідомість і високий інтелектуальний потенціал.

Чому так багато наркоманів, злочинців? Тому, що діти не знають як жити за правилами. Впевнена, що виховання є плідним тільки тоді, коли воно ґрунтується на духовних витоках, запалює дитяче серце любов'ю, спрямовує до добра і правди.

Душа болить за майбутнє наших дітей! Так хочеться, щоб навчилися вони протистояти злу та жорстокості, вміли не тільки брати, але й віддавати, спілкуватись відверто й доброзичливо. Турбує, якою мірою можемо ми, доросле покоління, переважно атеїстичного виховання, пробудити в молоді ті духовні цінності, які потім стануть їх життєвим кредо й стилем життя.

Ось чому так гостро й суперечливо поки що триває пошук шляхів духовного виховання й навчання. Але дорогу долає той, хто йде. І я переконана, що спільними зусиллями ми зможемо духовно вирости самі і виховати дітей духовно досконалими особистостями.

— Що рухає особисто Вами займатися цими питаннями?

— У наш нелегкий та непростий час переоцінки системи цінностей, час перебудови підсвідомості більшості людей дуже важливо зберегти те цінне й гармонійне, що закладене в нас свого часу нашими батьками. Життя повне протиріч і складнощів, але маємо знаходити в собі душевні сили і достатньо любові, щоб гідно вирішувати всі проблеми і питання. Якщо людина особисто відчуває потребу у Світлому і Доброму, вона намагається, щоб і інші прийшли до цього Світла.

Є така легенда. Одному чоловікові наснився сон: він іде берегом з Ісусом і перед очима проходить усе його життя. Коли чоловік оглядається, то бачить дві пари слідів. Але іноді він оглядається і бачить лише одну пару слідів. Чоловік помітив, що одна пара слідів на піску видніється у найважливіші моменти його життя, і звернувся до Ісуса: «Ісусе, чому, коли мені дуже важко, Ти покидаєш мене?»

І почув у відповідь: «Коли тобі дуже важко — Я несу тебе на руках».

І я хочу побажати, щоб кожен із нас мав у собі іскорку віри та надії на допомогу.

— Хто для Вас Ісус Христос?

— Бог, Спаситель, найвеличніший Учитель.

— Які виховні заходи християнського спрямування уже проводяться у Вашому місті?

— Освіта і виховання, що базуються на християнській етиці, — один із способів подолання духовної спустошеності суспільства. Дедалі більше батьків, вчителів звертається до утвердження християнських моральних цінностей. Саме тому у школах міста, згідно з рішенням виконкому міської ради від 21.07.04 р., впроваджено курс «Етика: духовні засади», який базується на моральних аспектах християнства. Координатором міської програми вивчення курсу етики в школах стала заступник директора ЗНВО С. М. Павловська, яка веде просвітницьку роботу, надає методичну та інформаційну допомогу, проводить консультації, допомагає вчителям міста у вирішенні різноманітних проблем, які завжди виникають при впровадженні нового.

Спецкурс «Етика: духовні засади» впроваджено в усіх школах міста. Курс викладається на основі програми, розробленої авторським колективом учителів Українського коледжу імені В. О. Сухомлинського та рекомендованої Комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді, науково-методичною Радою Міністерства освіти і науки України для апробації в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Разом з тим учителі шкіл нашого міста розробляють теми уроків, рекомендованих до розгляду вищезазначеною програмою.

У січні 2005 р. делегація освітян міста взяла участь у роботі семінару «Практика впровадження навчального курсу «Етика: духовні засади» в навчальних закладах України», який відбувся у Києві на базі Українського коледжу імені В. О. Сухомлинського.

Упродовж 2004–2009 рр. на базі ІМЦ та загальноосвітніх навчальних закладів міста систематично проводяться методичні об'єднання та навчальні семінари-практикуми для викладачів курсу, семінари для заступників директорів з виховної роботи, директорів шкіл, класних керівників. Окрім уроків з етики в програмі — проведення семінарів, круглих столів з актуальних проблем викладання курсу етики, проблем, пов'язаних із розвитком духовності та моральності підрастаючого покоління.

В усіх навчальних закладах міста створені осередки духовності (світлиці, кімнати, куточки), що є центрами духовного зміцнення та освіченості дітей і стали місцем для зустрічі з цікавими людьми, засідань учителів та учнів, під час яких вони долучаються до витоків духовності, рідної мови, традицій українського народу, звягельської землі.

Для забезпечення якісного викладання курсу «Етика: духовні засади» в інформаційно-методичному центрі зібрано зразки навчальних програм з предметів «Етика», «Етика: духовні засади», «Християнська етика», «Основи християнської моралі», відео-

касети та комп'ютерні диски «Свята земля», «Народні свята», «Біблійна історія та християнська етика» тощо. Інформаційно-методичний центр управління освіти і науки продовжує роботу з накопичення методичної, навчальної літератури, методичних відеоматеріалів.

— Будь ласка, кілька слів про конференцію, яка проходила у вас на початку літа.

— У червні 2009 року в Новограді-Волинському було проведено міжрегіональну конференцію «Духовне виховання підрастаючого покоління». Близько 300 чоловік виявили бажання бути і працювати на цій конференції. В результаті активного обговорення одностайно прийняли рішення вдосконалювати вивчення християнської етики в дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах. Усі погодилися, що християнське виховання, розпочате у ранньому віці, допоможе вирішити багато питань у майбутньому.

— Чи зустрічаєте Ви якісь перешкоди, протидію своїм ініціативам?

— Сьогодні духовне виховання і навчання не суперечить світському і розглядається як складова національного виховання і навчання загалом. Адже духовність породжує шляхетність, допомагає кожній людині стати людиною, а нації — нацією. У християнській моралі сконцентровано найвищі цінності. Тому, щоб виховати здорову, культурну, національно свідому спільність людей, нам — педагогам, батькам та громадянськості — необхідна цілюща сила християнської моралі.

— Ольго Володимирівно, поділіться, будь ласка, своїм власним досвідом виховання підрастаючого покоління як мама, молода бабуся. Яке місце християнські цінності займають у Вашому домі?

— Християнські цінності для всієї нашої сім'ї — найважливіші. Кожен крок, усі справи базуються на найвищих духовних принципах: доброта, повага, розуміння, любов до ближнього — бути Людиною.

Своїх дітей я виховую саме так. Материнську мудрість перейняла від своєї мами, яку Бог забрав дуже рано, при цьому основні життєві цінності вона з любов'ю встигла передати нам — своїм дітям. Материнське тепло, любов, щирість, підтримка дітей — невід'ємна складова в духовному вихованні сім'ї. Як мамі, мені хочеться їх уберегти, попередити, захистити від негараздів і тривоги. Я молюсь за своїх дітей.

— Часопис з Вашим інтерв'ю вийде друком напередодні Різдва. Що б Ви хотіли побажати своїм колегам — освітянам?

— Минає 2009 рік. Підбиваючи підсумки цього нелегкого року, хочу зазначити, що тільки завдяки самовідданій праці педагогів, завдяки їхньому високому професіоналізму стали можливими всі ті позитивні зміни на краще, що відбулися у цьому році в галузі освіти.

Сьогодні як ніколи ми покладаємо свої сподівання на духовне відродження та моральне оновлення української нації. Ми сповнені рішучості з Божою допомогою вершити добрі справи для себе, своїх дітей, своєї країни.

У ці святкові дні я звертаюсь до вас, до кожного освітянина. Сердечно дякую за ваші старання, терпіння, невтомну працю заради спільного блага.

Прийміть щирі побажання міцного здоров'я, щастя, достатку і злагоди у вашому домі, нових успіхів у праці, вагомих здобутків у всіх справах і починаннях, сімейного благополуччя, тепла та любові у душах і серцях.

Нехай прийдешній рік буде щедрим на добро, додасть сили і мудрості на подолання всіх негараздів. Хай благословенними будуть ваші наміри і дії, легкими і радісними — будні, чистими і світлими — життєві горизонти!

Миру і Божої благодаті в кожен наш дім!

З Різдом Христовим!

Щасливих вам, добрих і веселих свят!

Розмовляв **Олександр Бондарчук**

Народився, щоб спасти

Різдво — особливе свято. Його центром є Господь Ісус Христос — Спаситель, Який народився для того, щоб стати Царем і Визволителем людства.

Це свято — одне з найпопулярніших у світі. Незважаючи на масову секуляризацію, більшість людей все-таки відзначає його як день народження Спасителя, немовляти Христа (хоча при цьому багато хто не вірить, що це було насправді).

Однак, як би широко не відзначався цей день, нинішній стан суспільства говорить про те, що спасіння, заради якого народився Спаситель, відбувається далеко не з усіма. Незважаючи на те, що під час Різдва Бог зробив найбільше чудо, ставши справжньою Людиною, продовжуючи при цьому бути справжнім Богом, більшість людей, що живе сьогодні у світі, так і залишається неспасенною.

Дивно спостерігати, як люди бажають одні одним добра, миру, любові і при цьому не звертаються до джерела цих благ, дарованого через народженого Месію.

У чому ж причина цієї трагедії?

Чому зміст Різдва не проникає в глибину людських сердець?

Чому люди задовольняються зовнішніми ефектами свята, не дозволяючи йому заповнити собою їхню сутність?

Чому навіть далеко не всі християни пізнали силу Різдва, силу Боговтілення і, відзначаючи й оспівуючи Різдво, продовжують жити так, начебто Христос ніколи не приходив?

Звернемося до Божого Слова і сфокусуємо нашу увагу на відомому тексті, записаному в Євангелії від Івана, 3-му розділі, 16-му вірші. Ці слова Ісуса Христа допоможуть нам зрозуміти причини, через які більшість людей сьогодні перебуває осторонь від головної мети Різдва.

Ці слова Христос сказав у бесіді з юдейським учителем Никодимом, який прийшов до Нього вночі через те, що боявся осуду людей. Прийшов, щоб поставити декілька важливих запитань, що стосуються відносин людини з Богом.

«Був один чоловік із фарисеїв Никодим на ім'я, начальник юдейський. Він до Нього прийшов уночі, та й промовив Йому: «Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, — бо не може ніхто таких чуд учинити, які чишиш Ти, коли Бог із ним не буде» (Ів. 3:1–2).

Очевидно, що Никодим був порядною людиною, яка перебувала у щирому духовному пошуку. Він визнавав, що Ісус Христос прийшов від Бога. Він відзначав і правильно оцінював те, що робив Христос. Він мав достатньо смиренності, щоб, незважаючи на своє становище, прийти до Господа з визнанням Його величчя. Але подальша бесіда Ісуса з цим чоловіком показує, що, принаймні на момент їхньої розмови, Никодим так і не зумів досягнути суті місії Христа. Він так і залишився осторонь від джерела сили й благодаті, яке Бог відкрив через втілення Свого Сина.

У цьому Никодим схожий на багатьох наших сучасників.

Ісус Христос розпочав Свою розмову з Никодимом поясненням головного елемента відносин людини з Богом — народження згори, без якого все інше не має ніякого сенсу.

«Ісус відповів: «Поправді, поправді кажу Я тобі: коли хто не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже. Що вродилося з тіла — є тіло, що ж уродилося з Духа — є дух» (Ів. 3:5–6).

Істина про народження згори була цілком новою й незрозумілою для Никодима, хоча він і був дослідником і вчителем юдейського закону.

«Відповів Никодим і до Нього сказав: «Як це стати-ся може?» Ісус відповів і до нього сказав: «Ти — учитель ізраїльський, — то чи ж цього не знаєш? Поправді, поправді кажу Я тобі: Ми говоримо те, що ми знаємо, а свідчимо про те, що ми бачили, але свідчення нашого ви не приймаєте. Коли Я говорив вам про земне, та не вірите ви, то як же повірите ви, коли Я говоритиму вам про небесне?» (Ів. 3:9–12).

У Своїй відповіді Ісус підкреслив, що головною проблемою Никодима було невір'я. Сумно, що цей розумний і високоморальний чоловік залишався неспасеним, розмовляючи з Самим Спасителем.

Для того, щоб допомогти Никодимові і багатьом подібним до нього, Ісус Христос у цій розмові сформулював сутність Своєї місії спасіння, заради якої Він прийшов на землю, підкресливши те, що необхідно знати й прийняти, аби спасіння було реальним для нас.

«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

Потреба у спасінні

Бог втілювався тому, що люди мають велику потребу в спасінні. Вони гинуть.

Проблема Никодима, а також і будь-якої іншої людини, полягає в нерозумінні усієї небезпеки і складності свого становища. Людям здається, що в їхньому житті загалом усе добре, за винятком якихось дріб'язків, як, скажімо, погане здоров'я, важкі люди навколо, економічна криза тощо. Часто таких «дріб'язків» надто багато, проте люди продовжують думати, що причина не у глобальних внутрішніх проблемах їхньої особистості, а у зовнішніх факторах, зміни яких вони прагнуть, чекають і вимагають.

Ісус, звертаючись до Никодима, підкреслює: «Я прийшов для того, щоб урятувати людей від загибелі». Грішна людина перебуває в стані загибелі, що походить із неї самої. Вона сама «створює» свою загибель.

Безпосередньо перед цим Ісус нагадав Никодимові про те, як Бог рятував ізраїльтян, які гинули від зміїних укусів.

«І, як Мойсей підніс змія в пустині, так мусить піднести бути й Син Людський» (Ів. 3:14).

Ісус згадує подію, коли за гріхи євреїв Бог допустив появу величезної кількості змій, які смертельно жалили людей. Єдиним порятунком для людини, вжаленої зміями, була можливість подивитися на мідного змія, якого Бог повелів Мойсею зробити й поставити на високій жердині.

Подібно до того, як ізраїльтян жалили змії, кожна людина у світі вжалена гріхом. Жало гріха подібне до зміїного жала. Людина, яку вжала змія, перебуває в стані вмирання. Вона ще може рухатися, але смерть уже діє в ній. Порятунком неможливий без усвідомлення свого істинного стану — стану загибелі. Ось чому Христос говорив: *«Лікаря не потребують здорові, а слабі. Я не прийшов кликати праведних, але грішників (на покаєння)» (Мк. 2:17), «Син бо Людський прийшов, щоб спасти загинуле» (Мт. 18:11).*

Людина ніколи не зможе отримати спасіння, якщо не зрозуміє реальності своєї загибелі. Никодим, прийшовши до Христа, щиро цікавився питаннями закону й поклоніння Богові, не мав чіткого усвідомлення своєї загибелі, своєї повної непридатності. Він прийшов до Христа, щоб злегка підправити себе, але не був готовий визнати своє повне банкрутство.

У цьому полягає одна з основних причин, чому мільйони людей, які святкують народження Спасителя, не мають спасіння.

Джерело спасіння

Никодим прийшов до Ісуса Христа, щоб поговорити про релігійність, про те, як йому краще виконувати закон. Очевидно, він був дуже старанною людиною і виконував набагато більше заповідей, ніж інші. Тепер він прийшов до Месії, щоб дізнатися від Нього, що йому ще потрібно, як він може ще краще й точніше виконувати закон.

Никодим прийшов зі своїм власним джерелом спасіння. Він сам, його релігійні справи, його праведність були, на його думку, вихідною точкою спасіння. Але Ісус радикально відкидає цей підхід. Він категорично стверджує, що єдиним джерелом спасіння є лише Божа любов: *«Так бо Бог полюбив світ».*

Якби не безмежна, непідвладна людському розумінню Божа любов, людина відразу ж, з моменту гріхопадання, опинилася б у стані вічної загибелі. Тільки завдяки Своїй великій любові Бог почав здійснювати Свій дивовижний план викуплення людства. Тільки завдяки великій Божій любові Бог послав на землю Свого Сина. Тільки завдяки великій Божій любові люди сьогодні можуть отримувати спасіння, довіривши Христу самих себе.

Велика Божа любов є центром спасіння. Не ми, не наші заслуги, а Він і Його дивовижна любов! Не наша релігійність, не наша шляхетність, не наша активність, не наше благочестя, а тільки Його любов є джерелом нашого спасіння!

Попереджаючи людину про небезпеку гріха, Бог абсолютно зрозуміло сказав їй: *«...напевно помреш».* Це не вирок, а опис реальності. Так само як СНІД викликає смерть, гріх викликає вічну загибель. План спасіння грішної людини коштував Богові дуже дорого. Він коштував Йому втілення, життя в реаліях занепалялого світу, смерті на хресті Голгофи.

Отже, другий елемент, без якого неможливе спасіння, — визнання й розуміння величчя Божої любові, що виявлялася в Його плані викуплення.

Інструмент спасіння

Яким же чином спасіння людини стало можливим? Ісус Христос говорить про це просто й лаконічно: *«Бог віддав Сина».*

Що ж це коротке слово «віддав» реально означало для Бога Отця і для Бога Сина?

Син прийняв обмеження тлінного світу. Насамперед, це обмеження фізичного світу. Безмежний, нескінченний і незбагнений Бог увійшов у рамки фізичного, створеного світу.

«Він, будучи в Божій подобі, не вважав за захват бути Богові рівним, але Він умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина» (Флп. 2:6–7).

Для того, щоб спасти людей, Бог повинен був стати реальною людиною. Він повинен був бути людиною, щоб стати представником людей на хресті. Він повинен був бути людиною, щоб прожити справжнє людське життя, досконале життя, яке зараховується тим, хто вірить у Нього.

Син узяв на Себе тягар провини людського гріха. Цей найтяжчий вантаж реально тиснув на Нього всією своєю вагою.

«Наступного дня Іван бачить Ісуса, що до нього йде, та й каже: Оце Агнец Божий, що на Себе гріх світу бере!» (Ів. 1:29).

Нескінченний гніт людських провин наліг на Сина Божого. І лише Він міг витримати його.

«А Він Сам, відійшовши від них, як докинути каменем, на коліна припав та й молився, блажаючи: Отче, як волієш, пронеси мимо Мене цю чашу! Та проте не Моя, а Твоя нехай станеться воля!.. І Ангел із неба з'явився до Нього, і додавав Йому сили. А як був у смертельній тривозі, ще пильніш Він молився. І нім Його став, немов каплі крові, що спливали на землю...» (Лк. 22:41–44).

Він, Праведний, став винним заради того, щоб ми стали праведними й вільними від провини гріха.

Син прийняв покарання за людський гріх. Христос не лише взяв на Себе провини гріха, але й зазнав кари за цю провину.

Віра — це визнання авторитетності джерела інформації і практична довіра цій інформації.

«А Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, кара на Ньому була за наш мир, Його ж ранами нас уздоровлено!» (Іс. 53:5).

Христос витерпів тяжкі муки. Жодна людина на землі не здатна була винести стільки, скільки виніс Син Божий, страждаючи під гнітом покарання за людський гріх.

Син умер за людський гріх. Ісус Христос не лише взяв на Себе провину нашого гріха, не тільки страждав за наш гріх, але й реально вмер за наш гріх, віддавши Своє життя заради нашого викуплення.

«І знайте, що не тлінним сріблом або золотом відкуплені ви були від марного вашого життя, що передане вам від батьків, але дорогоцінною кров'ю Христа, як непорочного й чистого Ягняти» (1 Пет. 1:18–19).

Метод здійснення спасіння

Після опису небесного Ісуса Христос переходить до земного, пояснюючи, яким чином спасіння, звершене посланим на землю Божим Сином, стає надбанням людей.

Що потрібно, щоб конкретна людина була врятована? Відповідь на це запитання і дуже проста, і досить складна одночасно: «...щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув...»

Ісус підкреслював, що Бог полюбив увесь світ, це значить, що увесь світ не був відданий загибелі, що увесь світ відчуває на собі дію Божої загальної благодаті, але це не означає, що увесь світ буде врятований. Спасуться лише ті, про кого Христос сказав: «Хто вірує в Нього».

Чи означає це, що кожна людина, яка не заперечує існування Ісуса Христа, буде спасеною? Чи означає це, що будь-яка людина, яка вважає себе християнином, спасеться? Чи означає це, що всі ті, хто належав до церкви або прийняв хрещення, мають спасіння? Що значить «вірувати» у розумінні Ісуса Христа?

Ми можемо знайти відповіді на ці запитання, ще раз проаналізувавши розмову Христа з Никодимом.

Учитель юдейський покладався на силу й авторитетність своїх знань і своєї релігійності. Але у стосунках з Богом ми завжди зустрічаємося з тим, що набагато вище наших інтелектуальних можливостей. Ми зустрічаємося з ситуацією, у якій єдино правильною реакцією людей є смиренне визнання Божої величі, преклоніння перед Ним і довіра Йому.

Бог з ласки Своєї розкриває Никодимові, так само як і усім іншим людям, суть спасіння. Глибина цього явища незбагненна для людського розуму. Людина може тільки, визнавши Божу велич, прийняти Його свідчення, довірившись Йому.

Віра — це не просто згода з тим, що Бог існує. Віра — це визнання авторитетності Божого слова й реальна, практична довіра йому. Віра завжди пов'язана з істиною й преклонінням перед нею.

Багато релігійних людей сьогодні готові визнавати Бога, але вони не хочуть серйозно сприймати Його свідчення. Вони не хочуть схилитися перед авторитетністю Його слова.

У цьому була проблема Никодима. У цьому сьогодні проблема більшості людей, що святкують народження Спасителя, але не мають спасіння.

Результат спасіння

Кожному з нас, безумовно, необхідне спасіння від загибелі. Але Бог через Свого Сина пропонує щось набагато більше. Він дає нам життя, яке ніколи не закінчиться. Ісус спасає людину, щоб не просто витягнути її із прірви гріха й загибелі, а для того, щоб зробити її новою людиною, що любить Бога, знаходить насолоду в Богові, цінує істину Божу, здатна бути слухняною Богові. Усе це можливо лише в одному випадку — коли людина народжується згори й одержує нову природу, природу Ісуса Христа.

Це — життя, сповнене глибоким миром, який дає Христос.

Це — життя, наповнене небесною радістю.

Це — життя, що ніколи не припиниться.

Це — вічне життя!

Дорогий читачу! Згадуючи велике свято Світлого Різдва Христового, будь ласка, знайдіть кілька хвилин, аби поміркувати над запитаннями, які є надто важливими, щоб залишити їх без відповіді:

- ◆ Чи визнаєте ви себе повністю загиблим грішником?
- ◆ Чи розумієте ви Божу любов як єдину причину, через яку можливий порятунок? Чи цінуєте ви її?
- ◆ Чи розумієте ви, у чому полягала сутність вашого викуплення?
- ◆ Чи цінуєте ви те, що Божий Син зробив заради вас на Голгофському хресті?
- ◆ Чи маєте ви спасаючу віру? Чи визнаєте ви абсолютну авторитетність Божого Слова й чи схиляєтеся ви перед нею?
- ◆ Чи маєте ви вічне життя?

Олексій Коломійцев

Олексій Коломійцев — пастор Біблійної церкви «Слово життя» м. Ванкувер, США, магістр богослов'я.

Різдво: голос Маїни

Подорож по сторінках Біблії в рубриці «Студії Біблії» продовжується, і, зустрічаючи Різдво 2010, ми поговоримо про пророцтва.

«...В давнину промовляв був Бог до отців через пророків, а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настановив за Наслідника всього, що Ним і віки Він створив» (Євр. 1:1).

«Бог говорив...» — ці слова повертають нас до однієї з найвеличніших тем Біблії і змушують замислитись: «Чи говорить Бог сьогодні?». В цілому Біблія містить сотні пророцтв, вони вже збувалися в історичному минулому, але є і такі, що виконуються в майбутньому. Як бачимо з тексту, Бог промовляв через древні пророцтва, а потім через Свого Сина. Почнемо з простішого запитання: «Хто такі пророки і яка їх роль в історії?»

З давніх-давен пророками називали людей, які мали особливе призначення у їхньому житті. Воно ставало очевидним після зустрічі з Богом і встановлення з Ним тісних стосунків. Перша згадка про пророка в Біблії міститься в книзі Буття, 20:7. Тут пророком названий праотець Божого народу — Авраам. Найбільшим же пророком Ізраїлю був Мойсей (Повт. Зак. 34:10–12). Хоча його чомусь вважають скоріше законодавцем, ніж пророком. А от імена двох наступних пророків тісно пов'язані з формуванням пророчої традиції Ізраїлю: Ілля і Елісей. З іменем останнього на сторінках Біблії пов'язані своєрідні спільноти «синів пророчих» (2 Цар. 6)¹. Окремі пророки прославились як люди віри (Євр. 11:32–40).

¹ Сорокін В. Історико-культурний контекст Старого Заповіту. Епоха Суддів [Електронний ресурс] // <http://www.bible-center.ru/book/context/judge>.

«Господь Сам дасть вам знака: Ось Діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвеш ім'я Йому: Еммануїл» (Ісаї 7:14).

Щоб краще зрозуміти унікальність ролі пророка, поговоримо про древні монархії. На верху піраміди — монарх, цар. Далі, довкола — його двір, наближені до царя люди, знать. Це впливові в державі люди. Народ — на наступному щаблі, нижче. Всі служать одному цареві. Більшість людей живе за стінами міста і працює на процвітання царської столиці, в якій проживають знатні в державі люди. Це ідеальна схема, але вона дає ясніше побачити те, що турбувало пророків. Пророк приходив до царя з Божим Словом, і це ставало своєрідною перевіркою для царя. Якщо цар і його оточення дбали про народ, який їм служить, — отримували похвалу, якщо ні — докір. Істинним Царем, Якому були підпорядковані всі, Який правив з Небес, був Господь Бог Ізраїлю. Тому і пророк, і цар звітували перед Ним. Історія Ізраїлю знала царя, який втілював ці ідеали. Давид — це цар-слуга, хоча це зовсім не означає, що сам Давид був ідеальною людиною. Але Давид об'єднав розрізнені племена і розширив царство Ізраїлю. Після правління його сина Соломона царство розділилось і вже ніколи не було в нього минулої слави.

З історичної точки зору пророки були завжди, але особливий «розквіт» їхнього служіння припадав на так званий період занепаду царства (після Соломона). Царі забули про Бога, Який дав їм владу, занехали Його заповіді і перестали відображати образ Царя Небесного для тих, хто їх оточував. Пророки приходили до царів зі словом від Бога.

«Промовляв був Бог до отців через пророків», тому що державні інститути, так би мовити, псували Його репутацію. Або, якщо говорити біблійною мовою, — знесли Бога. Отже, щоб встановлений у державі порядок прославляв Бога, повставали пророки. З цим пов'язані і теми їхніх промов — релігійне лицемірство, соціальна несправедливість, економічна криза тощо. Хоча теми пророчих книг дуже різноманітні, їх усіх об'єднує одна. Це тема месіанська, тема Христа — помазаного Богом Царя, Пророка і Священника.

А тепер відкриємо 7 розділ книги пророка Ісаї і перейдемо до записаного в ньому пророцтва. Книга пророка Ісаї містить уривок, який описує одну з подій часів правління царя Ахаза. Це було в період поділеного царства. Над юдейським царством нависла загроза з боку сусідніх ізраїльського і сирійського царств. Господь заспокоює царя і народ через пророка, про це написано в Іс. 7. Промова має багато цікавих деталей, на яких ми не будемо зупинятись. А ось саме пророцтво...

«Тому Господь Сам дасть вам знака: Ось Діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвеш ім'я Йому: Еммануїл» (Іс. 7:14).

... і його виконання в різдвяних подіях.

«Народження ж Ісуса Христа сталося так. Коли Його матір Марію заручено з Йосипом, то перш, ніж зійшлися вони, виявилось, що вона має в утробі від Духа Свя-

того. А Йосип, муж її, бувши праведний, і не бажавши ославити її, хотів тайкома відпустити її. Коли ж він те подумав, ось з'явивсь йому Ангол Господній у сні, промовляючи: Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, дружину свою, бо зачате в ній, то від Духа Святого. І вона вродить Сина, ти ж даси йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів. А все оце сталося, щоб збулося сказане пророком від Господа, який провіщає: Ось діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвуть його ймення Еммануїл, що в перекладі є: З нами Бог. Як прокинувся ж Йосип з сну, то зробив, як звелів йому Ангол Господній, і прийняв він дружину свою. І не знав він її, аж Сина свого первородженого вона породила, а він дав йому ймення Ісус» (Мт. 1:18–25).

Повертаючись до тексту Іс. 7:14, треба зауважити, що ще до народження Ісуса робилися спроби зіставити пророцтво з конкретною особистістю в історії. Так, юдеї вважали, що Ісаїя під Еммануїлом має на увазі сина Ахаза Єзекію. Однак до моменту проголошення пророцтва Єзекія вже народився (йому було, як мінімум, два роки). Крім того, дружина Ахаза не могла бути названа дівою. Інші екзегети вважали, що Ісаїя мав на увазі тут свого власного сина, ім'я якого має незвичне значення «Квапиться здо-

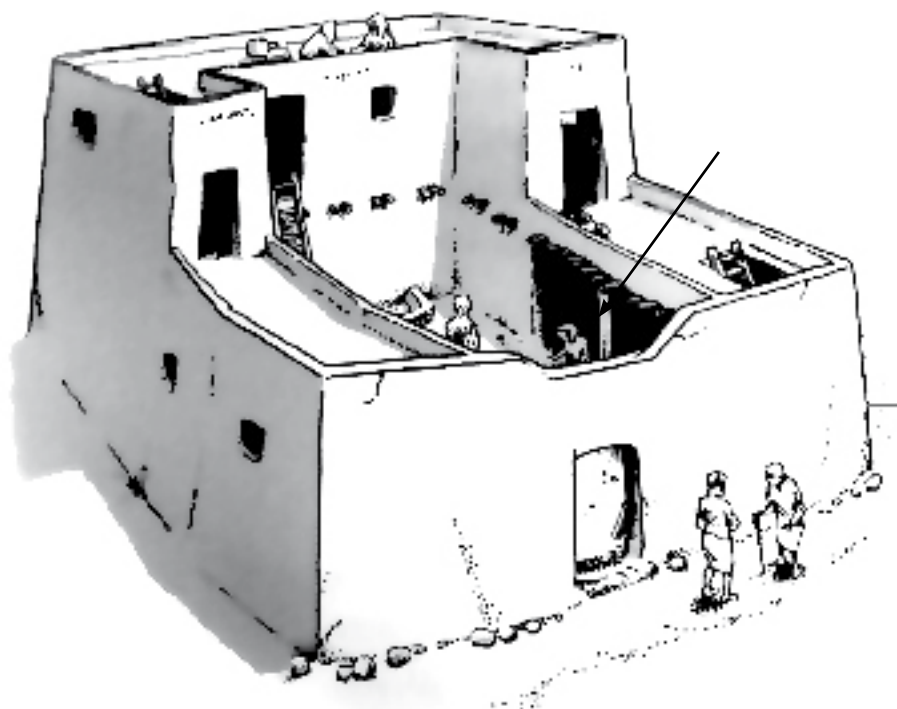

Фото 1. Макет типової єврейської оселі

Фото 2. Залишки єврейського дому в Мегіддо на півночі Палестини

бич, скорий грабіж». Проте ім'я цьому синові пророка дав Сам Господь (8:1), і це ім'я за своїм лексичним значенням протилежне до імені Еммануїл. Отже, ці імена не може носити одна людина. Крім того, до моменту проголошення пророцтва пророк уже був одружений і дружина його названа «пророчицею» (8:3), а не дівою. Третя точка зору припускає, що Еммануїл — ім'я збірне і відноситься до ново-

го покоління юдейського народу. Але в такому разі вживання слова «діва» неможливе, тим більше — з визначенням артиклем. При такій інтерпретації пророцтва слово «діва» за значенням збігається з поняттям «дім Давида». Але таке тлумачення пророцтва позбавляє будь-якого сенсу саме слово «знак», оскільки народження нового покоління не може служити знаком від Бога. Слова «Сам дасть вам знака» вказують на унікальність і особливості значимість цієї ознаки². Давайте згадаємо пастухів з Віфлеєму, їм був даний знак. «І ось вам знак: ви знайдете Дитятко...» Також благочестивий старець Семен пророкував про Ісуса, що Він буде «на знак сперечання». Посилаючись на Своє воскресіння, Ісус говорив, що ніякого знамення не буде дано його поколінню, «окрім ознаки пророка Йони», і ця аналогія проглядається в Мідраші³ у зв'язку з воскресінням. Усі ці знамення, знаки й ознаки змушують нас поміркувати самостійно і дійти висновку, що

² Коментарі до Нової Женецької Навчальної Біблії [Електронний ресурс] // <http://soteria.ru/load/37>.

³ Мідраш — 1. Проникнення в глибинний зміст віршів Тори, розуміння їхнього духу, і — на цій основі — встановлення законів релігійного і світського життя. Такий спосіб зветься мідраш, що відповідає терміну «інтерпретація». 2. Розкриття значення слів та виразів у тексті, «переклад» Тори мовою, що буде зрозумілою широкому загалу людей. Роз'яснення чи коментар. [Електронний ресурс] // <http://www.risu.org.ua/ukr/resources/glossary/jewish/>.

окрім Ісуса, важко знайти людину, яка відповідала б усім цим «знаменним властивостям»⁴.

Роздумуючи над цим пророцтвом, я переконуюсь, що збагнути його зміст можна тільки серцем. Читаючи Євангеліє, починаєш бачити, як однієї з холодних ночей до дому своїх родичів постукали двоє подорожніх. Це відбувалось у Палестині 5 р. до н. е., напередодні Пасхи⁵. Після довгого шляху вони таки дісталися до Віфлеєма. Ось дім, у якому вони відпочинуть (фото 1). Ця пара стояла на порозі надзвичайної події — народження дитини: тому, незважаючи на втому, їх переповнювала вдячність Богові за благополучне завершення подорожі. Двері відчинили, і Йосип з Марією увійшли в дім. Їм були раді. Через декілька хвилин стало зрозуміло, що господарям незручно через те, що гостинна кімната вже наповнена — перепис зібрав у кожному віфлеємському домі чимало родичів. Йосип з Марією втомлені, єдине, що залишається, — хлів, який, хоча не виражає східної гостинності, все ж є теплим і стає хоч якимось притулком для гостей з Назарета. Осла прив'язали до стійла, за стіною шум і гам. Тут вона народжує сина...

Ще досі в Ізраїлі можна побачити залишки домів древніх ізраїльтян і ясла, які вирубані з каменю. Вони розміщувались між опорами, що підтримували дах, і виходили у двір, який служив кухнею (див. стрілку на фото 1). Залишки такого дому є в Мегіддо на півночі Палестини (фото 2). Сучасний турист може доторкнутись і до древніх ясел (фото 3). На місці ж народження Христа у Віфлеємі сьогодні стоїть церква. Її збудувала цариця Олена, мати імператора Костянтина, у

⁴ Окремий розділ книги Джоша Макдауелла «Незаперечні свідчення», присвячений темі пророцтв, які виконались в Ісусі Христі [Електронний ресурс] // <http://svitlo.by.ru/biblioteka/neospwid/nswid9.htm>.

⁵ Теорія про народження Христа весною ґрунтується на твердженні про пастухів, які ночували в полі. Пастухи ночували в полях тільки під час народження ягнят (див. Лк. 2:8).

331 році. Це місце вказали Олені місцеві віруючі. Частиною будинків, які тут знаходились, були печери; можливо, тому поширилась точка зору, що Ісус народився в печері. Подібна помилка пов'язана з висловом «в заїзді місця не стало для них» (Лк. 2:7). Коли ми чуємо такий вислів, то уявляємо собі щось на зразок древнього готелю. Але кожен єврейський дім був побудований так, що однією з кімнат був хлів, а іншою — гостинна кімната (грецькою — каталума). Святому сімейству не знайшлося місця в «гостинній кімнаті» в домі їхніх родичів. Готелів чи чогось подібного у Віфлеємі на той час взагалі не було.

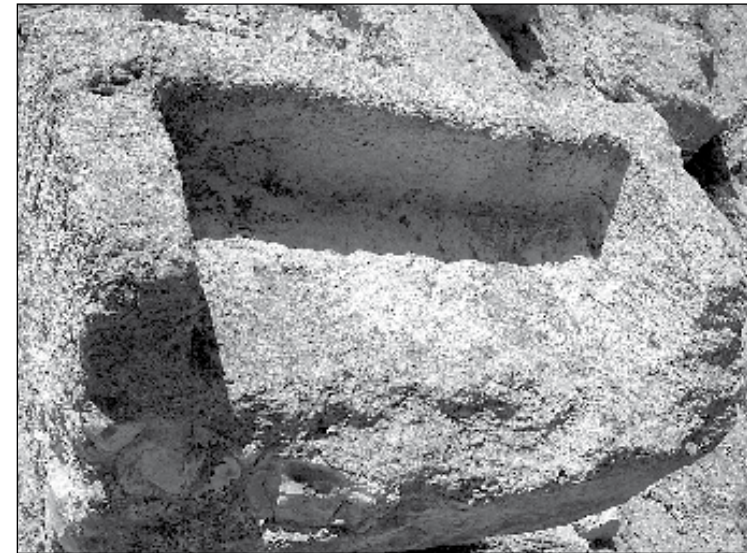

Фото 3. Древні ясла, вирубані з каменю

Основною рисою традиційної єврейської екзегетики є асоціативний підхід, і тому з їхніми тлумаченнями пророцтв треба бути дуже обережними⁶. Розглядаючи пророцтво про Ем-

⁶ Ми заявили про критичне ставлення до асоціативного способу тлумачення Біблії в першому номері нашого журналу, проте в традиційній єврейській екзегетиці широко використовується саме такий підхід; приклад такого тлумачення в Новому Завіті (Гал. 4:21–31).

мануїла, ми відштовхнулись від тлумачення Матвія, який говорить, що пророцтво виконалось. Еммануїл у перекладі з єврейської означає «З нами Бог». Це — не власне ім'я Месії. З одного боку, воно вказує на Божу присутність і заступництво, з іншого — на властивість Дитяти, про яку йдеться у пророцтві. Ім'я Еммануїл означає, що в Ісусі Сам Бог став людиною заради нашого спасіння⁷. Таким чином, Ісус Христос став «знаменням» — видимим образом невидимого Бога. Можливо, тому Він відкидав вимоги дати знамення на підтвердження його істинності — правдивість знамення не підтверджується іншим знаменням (Мт. 12:39–40). Через Ісуса Бог говорить сьогодні (Євр. 1:1).

Пора закінчувати наші студії. Напевно, окремої дискусії потребує чудо народження Христа від Діви. Ми не будемо на цьому зупинятися, дискусії на цю тему ведуться постійно. Скажу тільки, що непорочне зачаття означає, що народжений від Діви є Богом⁷. Наостанок, любий читачу, я прошу дати відповідь на трохи несподіване запитання: «Де Бог сьогодні? Чи помітив би ти його відсутність?». У пророцтві про Еммануїла захована Божественна Таїна, що відкриває двері до багатьох інших таїн віри.

Чи йдеш ти цим шляхом? Він веде назустріч Еммануїлові, Який може прийти до нас і цього Різдва. І коли Він прийде, то спитає: «Чи бачив ти Мене серед людей?».

Юрій Ліщинський

⁷ Сантала Ристо. Месія в Ветхому Завіте в світлі равинистических писаній. — СПб: Библия для всех, 1995. — 224 с.

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне.

Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін.

Одружений. Батько трьох дітей.

«У моєму житті все було цінним»

Інтерв'ю з Оленою Захарівною Безсмертною

— Олено Захарівно, як розпочалася Ваша педагогічна діяльність?

— Можна сказати, випадково. Ще перед війною я навчалася у Воронізькому авіаційному технікумі (спеціальність — конструктор), а після війни опинилася в Україні, у м. Дубно. Одного разу йду вулицею і бачу вивіску «Дубнівське педагогічне училище». Своїх шкільних учителів я дуже любила і завжди хотіла бути схожою на них. Зайшла в педучилище, знайшла директора і сказала: «Ви знаєте, я хочу бути вчителем». Він відповів: «Чудово, сідайте і пишіть заяву». Я написала заяву і невдовзі стала студенткою педагогічного училища. Значно пізніше, коли я вже вийшла заміж, народила двох дітей і знову жила в Росії, в Курській області, на батьківщині чоловіка, я вступила на історико-філологічний факультет Воронізького державного педагогічного університету. Закінчила його. І відтоді все своє життя вчителювала. Дуже любила свою професію, дуже любила дітей, це було моє життя.

— А як Ви пережили роки воєнного лихоліття?

— Майже з першого до останнього дня була на фронті. Про початок війни ми з подругами дізналися з оголошення по радіо тодішнього міністра закордонних справ Молотова. Ми жили в гуртожитку і саме готувалися до іспитів. Я вибігла в коридор і дивлюся у вікно, а там уже йде потік мобілізованих. І я вирішила: «Піду і я на фронт. Я сирота, в мене нікого немає». І я пішла у військкомат. А було мені тоді лише шістьнадцять років. Мені кажуть, що беруть тільки з вісімнадцяти. Тоді я пішла в райком комсомолу, там працювала другим секретарем моя знайома, Сара. Я їй розповіла що до чого, а вона каже: «Та немає ніяких проблем, я тебе зараз відправлю у військову частину». А у Воронежі стояв авіаційний батальйон. Вона мене туди привезла, підвела до командира роти зв'язку, щось йому пояснила, а він каже: «Та візьмемо, буде у нас радісткою». Ось так запросто мене прийняли. Невдовзі ця військова частина вирушила на Захід, і так я зі своїм авіаційним батальйоном дійшла аж до Берліна. Тепер я знаю, що це Господь беріг мене всі ці чотири страшні роки.

— Безперечно. Але повернімося в післявоєнне Дубно. Адже саме там розпочалася Ваша педагогічна діяльність?

— Так, після закінчення Дубнівського педагогічного училища я три роки працювала в дитячому будинку з дітьми-сиротами. Я їх дуже добре розуміла, в наших долях було багато спільного. А от уже після закінчення Воронізького універ-

ситету я працювала вчителем у школі, викладала суспільствознавство. Це було з 1954 до 1963 року. Потім знову на Рівненщину повернулися, уже з трьома дітьми. Ці переїзди були пов'язані з роботою чоловіка. Жили в місті Здолбунові, а в село Уїздці їздила на роботу: в сільській школі викладала суспільствознавство і російську мову та літературу. Згодом деякий час працювала в ЗОШ № 2 м. Здолбунова, у вечірній школі і, нарешті, з 1967 року — заступником директора з виховної роботи Здолбунівського професійно-технічного училища. Аж до 1982 року, до пенсії... В той рік помер мій чоловік, і я переїхала в Київ, до сина.

— І з ним зараз живе?

— Ні, живу сама, але часто мене провідує донька й онука, які теж мешкають у Києві. А сини мої (Анатолій і Юрій): один у Іжевську, а другий — у Здолбунові. До речі, Юрій також багато років працював на педагогічній ниві, був майстром виробничого навчання.

— Олено Захарівно, сьогодні Ви — християнка, постійно відвідуєте церкву, чи завжди Ваші погляди та переконання були такими, як зараз?

— Ні, я не тільки сама була невіруючою, але й іншим не давала вірити. Це мені, мабуть, від мами передалося. Бо у неї в житті один випадок був, який відвернув її від церкви, то після того вона нічого не визнавала. Пам'ятаю, перед Пасхою на збори в сільську раду мене вела, щоб я розказала там вірш проти Бога. І я, на жаль, так само поводитися. Хоча, десь глибоко в душі завжди був якийсь сумнів і страх, і надія. От коли я на фронті була, а братик мій був у дитячому будинку в Казахстані, то я, як лягаю спати, говорю: «Господи, спаси мого братика, щоб він був живий і здоровий, щоб я з ним зустрілася». Невіруюча, а зверталася до Бога.

— Коли ж Ви прийняли це доленосне рішення у своєму житті?

— 1996 року Бог торкнувся мого серця. Дуже пізно я прийшла до пізнання істини. Але Господь прийняв моє покаєння і, більше того, виявив до мене величезну милість — подарував здатність писати вірші. І це у 72 роки! Я — філолог, викладала літературу, але за все життя не написала жодного віршованого рядка, а тепер пишу вірші, пісні, висловлюючи в них свою любов до Бога, спокуту гріхів, усі бажання своєї душі. На сьогодні маю п'ять поетичних збірок: «З нами Бог», «З Богом по життю», «Володар світу», «Пізнай Ісуса» (для дітей), «Ісус на троні». Наш Бог чудовий! Насправді, для Нього немає нічого неможливого.

— Що Ви вважаєте найціннішим здобутком або плодом свого життя? Чи вважаєте себе щасливою людиною?

— Звичайно! Хіба може людина жити з Богом і бути нещасною? А в житті також все було цінним, і добре, і погане, бо все це було допущене Богом: і те, що в 12 років залишилася без батька-матері ще й з шестирічним братиком на руках, і фронтові дороги, і сім'я, і робота. Через усе це Господь, врешті, привів мене до Себе.

— Напередодні нового року люди традиційно щось бажають одне одному. Що б Ви могли побажати молодим учителям?

— Любити Бога і любити дітей. Бути прикладом для своїх учнів в усьому.

— А людям Вашого віку, пенсіонерам, які часто нарікають на життя, відчують себе незахищеними, нещасними, зайвими у своїх сім'ях, у суспільстві?

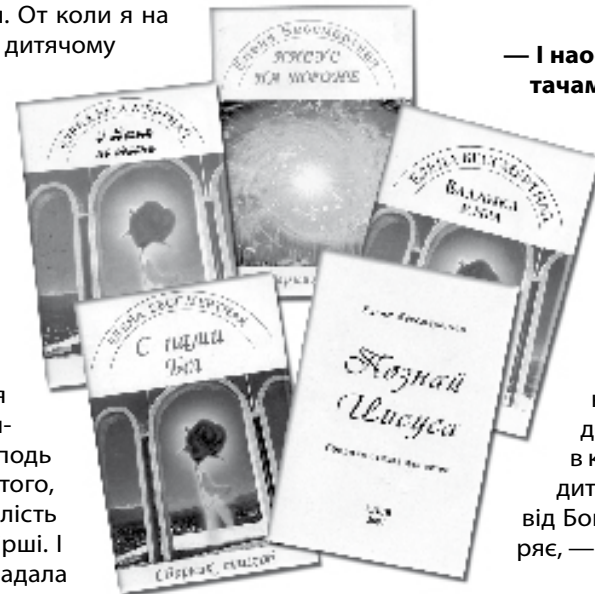
— Звичайно, якщо в суспільстві є люди, які вже самі на себе не можуть заробити, самі про себе не можуть покікуватися, то про це повинна подбати держава, ну і також діти, внуки, якщо є. Але найперше з усіма своїми турботами я приходжу до Бога і кажу: «Господи, для Тебе немає нічого неможливого. Ти сказав: «Покладіть усі турботи на Мене», от я і віддаю Тобі всі свої турботи». Зверніть-ся до Бога, і Він вам обов'язково відповість.

— І наостанку, Ваші побажання усім читачам часопису «Слово вчителю».

— Ніколи не зупиняйтеся на тому рівні, якого ви досягли, — прагніть більшого. Наш Бог безмежний і всемогутній, у Нього незчисленні скарби знання і премудрості, тому ми, як Його діти, покликані зростати в пізнанні, в любові, в мудрості. Поглиблюйте свої професійні знання, розвивайте сімейні стосунки, дбайте про добро для усіх людей. А в кого не вистачає мудрості, то, як радить нам Слово Боже: «Нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не доколяє, — і буде вона йому дана» (Як. 1:5).

— Щиро дякую за розмову, Господніх Вам благословень.

Розмовляв Олександр Бондарчук

Олександр Бондарчук — завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям», магістр богослов'я, відмінник народної освіти. Переможець конкурсу 2006 р. в номінації «Педагог — активний громадський діяч». Переможець конкурсу 2008 р. в номінації «Педагог — благодійник».

ВІРА І НАУКА

Частина 6

Продовження, початок див. №№ 3, 4/2008, 1, 2, 3/2009

Творіння: день четвертий¹

«І сказав Бог: «Нехай будуть світила на тверді небесній для відділення дня від ночі, і нехай вони стануть знаками, і часами умовленими, і днями, і роками. І нехай вони стануть на тверді небесній світилами, щоб світити над землею». І сталося так. І вчинив Бог обидва світила великі, світило велике, щоб воно керувало днем, і світило мале, щоб керувало ніччю, також зорі. І Бог умістив їх на тверді небесній, щоб світили вони над землею, і щоб керували днем та ніччю, і щоб відділювали світло від темряви. І Бог побачив, що це добре. І був вечір, і був ранок, день четвертий» (Бут. 1:14–19).

У цих віршах Бог відкриває нам мету створення небесних світил: по-перше, для вимірювання часу й орієнтації людей у просторі; по-друге, для освітлення Землі вдень і вночі; по-третє, для створення особливих ситуацій (знаків, як каже Біблія), які будуть видимі багатьом людям.

Учені-астрономи встановили, що все, що необхідно для чергування дня і ночі, — це обертання Землі і потік світла в одному напрямі. Біблія чітко говорить, що Бог створив світло першого дня, як і Землю. На основі цього ми можемо зробити висновок, що вже тоді Земля оберталася в просторі по відношенню до цього створеного світла. В Бутті Бог визначає день і ніч як присутність або відсутність світла. Створення Сонця після Землі підриває спробу узгодити Біблію з «мільярдами років».

Дехто вважає, що четвертого дня небесні світила «з'явилися» чи «стали видимими» (після того, як через мільйони років атмосфера Землі стала, нарешті, прозорою). Але в усьому 1-му розділі Буття використовується слово «asa» (створювати) або «bara» (сотворити). Якби Бог мав на увазі, що світила «з'явилися», то, напевне, використав би інше слово — «ra'a», як тоді, коли суходіл «з'явився», а води зібрались в одному місці (третього дня). Четвертого дня творіння була встановлена існуюча дотепер система тимчасових джерел світла (денних і нічних) для Землі [в майбутньому не буде потреби в сонці та місяці — Об. 21:23], бо світло першого дня одну із своїх функцій уже

¹ Формат журнальної статті не дає можливості подати у повному обсязі той матеріал, яким володіє автор щодо порушеної теми; за більш детальною інформацією, а також із будь-якими запитаннями, будь ласка, звертайтеся до редакції.

Сонце на захід схилилось

виконало. Саме швидкість обертання Землі навколо своєї осі, а не видиме обертання Сонця навколо Землі, визначає тривалість світлового дня. Коли Ісус Христос розповідав про Своє Друге Пришестя (Лк. 17:34–36), Він говорив про цей момент, як про час, коли двоє будуть (вночі) на одній постелі і коли двоє будуть працювати (вдень) на полі чи молотити. Але ж сказано також, що Він прийде на Землю як блискавка, тобто миттєво (Лк. 17:24). Отже, в цей момент на одній половині Землі день, а на другій — ніч. Цей незвичний, важкий для розуміння, порядок творіння (створення світла до Сонця) фактично є ознакою багатогатності і достовірності Біблії, адже біблійні автори не могли собі навіть уявити день без Сонця. А поганські народи навіть поклонялись Сонцю як джерелу життя. А тут Бог чітко і ясно говорить про те, що Сонце є другорядним по відношенню до Його творчої Особи, Яка є Джерелом усього сущого.

Сонце

Отже, четвертого дня Бог створив певні об'єкти, які помістив на небі, щоб вони «світили над землею», тобто створив небесні світила. Велике денне світило — Сонце — є велетенською газовою кулею масою 2×10^{30} кг, що становить 330 000 мас Землі; його радіус 700 000 км, що становить 109 радіусів Землі; температура його поверхні близько 6 000 градусів.

На сонячній поверхні можна спостерігати деякі особливі утворення: ділянки з підвищеною яскравістю — факели, ділянки із зниженою яскравістю — плями, інколи з'являються короткоживучі дуже яскраві спалахи, а на краю сонячного диска бувають помітні грандіозні викиди сонячної речовини — протуберанці. Всі ці утворення є активними, а їхня поява і розвиток — це прояв сонячної активності. Рівень сонячної активності впливає на магнітосферу та атмосферу землі, а, отже, на погоду, клімат, біосферу та людину. Численні дослідження показали,

що найчутливішими до змін магнітного поля Землі, зумовлених сонячною активністю, є нервова і серцево-судинна системи людини. Навіть у здорових людей змінюється сприйняття часу, сповільнюється рухова реакція, різко знижується короточасна пам'ять, обсяг та інтенсивність уваги, підвищується кількість помилок при виконанні професійних обов'язків, погіршується сон. Сонячна активність впливає також на систему крові людини: швидкість згортання крові під час магніт-

них бур зменшується на 8%, кількість лейкоцитів (білих кров'яних тілець, від яких залежить опірність організму різним інфекціям) у роки активного Сонця знижується у 1,5–1,7 рази. Отже, дійсно, велике світило керує. А тому, мабуть, не дарма ще 2003 р. група французьких астрономів заявила, що «якщо Сонце і надалі буде таким же активним, то... кінець світу вже близько».

Зорі

Дуже часто наше Сонце називають «денною зіркою». А що нам відомо про зорі? Напевно, немає людини, яку б не вражала витончена довершеність зоряного неба, його незбагненна краса і таємничість. Недаремно давні греки дали всьому зоряному Всесвіту назву «космос», що означає «оздоба», «прикраса», «порядок», «світ». Свого часу М. Коперник так висловив своє захоплення: «...Бо що може бути чарівнішим від небосхилу, який вміщує в собі все прекрасне? Бо хто може споглядати дивний порядок Всесвіту, керованого Богом, без пориву до споглядання понад усе Самого Творця?»

Перше враження від спостереження зоряного неба — це незліченність зір і хаотичність їхнього розташування; різні кольорі і величина зірок; їх мерехтливості тощо. Насправді ж зірок, які можна побачити неозброєним оком, близько 6 000. Внаслідок того, що відстані до зірок надзвичайно великі, їх розташування на небі змінюється надзвичайно повільно. Без точних вимірів цього не можна помітити впродовж навіть тисяч років. Ця обставина дозволила за незапам'ятних часів за найяскравішими зорями «намалювати зоряні візерунки» — сузір'я. Сузір'я — це певна ділянка зоряного неба з чітко окресленими межами, що охоплює всі належні їй світила і яка має власну назву. У творі грецького вченого Клавдія Птолемея (II ст. н. е.) «Альмагест» названо лише 48 сузір'їв. Нові сузір'я з'явилися після перших подорожей у південну півкулю Землі (XVI — XVII ст.), а також після винайдення телескопа Галілео Галілеєм (1609 р.). Тепер нараховують 88 сузір'їв.

Зорі розрізняються за:

- ★ величиною (є карлики, радіуси яких у десятки і сотні разів менші за радіус Сонця; а зорі-гіганти і надгіганти мають радіуси, які у сотні і тисячі разів перевершують сонячні; радіуси ж нейтронних зірок становлять лише 10–30 км);

- ★ температурою поверхні (червоні зорі, випромінювання яких припадає на червону частину спектра, є найхолоднішими, а білі й блакитні — найгарячіші; наше Сонце належить до жовтих зірок);

- ★ світністю (найбільшу світність у Галактиці має зоря HD 93129A з комплексу η Кіля — вона світиться як мільйон наших Сонць, а ось світність найближчої до Сонця зорі Проксими значно менша — тільки 18 000 таких Проксим, разом узятих, будуть світити як наше Сонце).

Що ж стосується мерехтіння зірок, то це нам тільки здається внаслідок рухів повітря в атмосфері. Подібний ефект спостерігається, якщо через полум'я багаття дивитись на предмети, дерева чи куші. В надрах зірок йдуть потужні й неперервні ядерні реакції, внаслідок чого зорі випромінюють неперервно. І, звичайно ж, зорі «не падають»!

Властивості зірок підтверджують біблійне вчення про те, що ці об'єкти були створені надприродним шляхом. Зорі складаються з водню та гелію (найлегші та найпоширеніші елементи), який утворюється з водню під час ядерних реакцій. Маса цих газів забезпечує зорі гравітаційне поле. Саме завдяки цьому полю газу не розлітаються в космос. Астрономи-еволюціоністи вірять, що зорі утворюються спонтанно в результаті стиску туманності, яка складається, в основному, з водню та гелію. Якби її можна було якимось чином стиснути, то можна було б говорити про утворення зорі. Але газу мають властивість не стискатись, а, навпаки, займати весь наданий їм об'єкт, тобто розширюватись. Крім того, під час стискання газу сильно зріс би його тиск, посилювалось магнітне поле і швидкість обертання. Ці фактори, очевидно, перешкоджали б подальшому стиску туманності. Тому вчені ніколи не спостерігали утворення нової зорі, бо вони не можуть утворюватись спонтанно. Навіть тоді, коли мова йде про «ділянки, в яких утворюються зорі»!

У таких ділянках містяться гарячі блакитні зорі, про які вчені думають, що вони там утворились в недалекому минулому. Саме блакитні зорі створюють проблему часу існування всесвіту. Адже ці найбільш яскраві і масивні зорі втрачають своє ядерне пальне набагато швидше, ніж жовті або червоні зорі. Тому блакитні зорі не можуть світити надто

довго (мільярди років). Блакитні зорі виявляють у рукавах практично всіх спіральних галактик, вік яких оцінюють саме в мільярдах років. І саме ці гарячі блакитні зорі свідчать про те, що наш всесвіт молодший — значно молодший, ніж 12–15 млрд. років! А властивості зірок підтверджують біблійне вчення про те, що вони були створені надприродним чином і зовсім недавно.

Крім того, зорі мають різну структуру (внутрішню будову), в них по-різному протікають термоядерні реакції. Хоча зорі і складаються, в основному, з водню та гелію, однак в ході термоядерних реакцій в їхньому ядрі утворюються і важчі елементи, які астрономи називають «металами». До складу таких зірок, як наше Сонце, металів входить близько 2%, вони називаються зорями популяції I і виявляють їх, в основному, в дисках спіральних галактик. Деякі зорі містять ще менше металів, ніж Сонце; їх називають зорями популяції II. Виявити їх можна в зоряних скупченнях і в еліптичних галактиках. Згідно з гіпотезою еволюції повинен існувати і третій клас зірок — зорі популяції III, які зовсім не містять металів. Однак таких зірок (популяції III) виявлено не було!

Наше Сонце належить до звичайних зірок і входить до складу нашої Галактики, яку на небі можна бачити у вигляді досить яскравої сріблясто-білої смуги, яку давні греки назвали «галактикос» (з грецької «гала», що означає «молоко»). Цю смугу у північній півкулі неба називають ще Молочний Шлях, а українці здавна називали її Чумацьким Шляхом. Наша Галактика має дуже добре виражену спіральну структуру. Сонце міститься не в центрі Галактики, а між її спіральними рукавами: рукавом Стрільця і рукавом Персея (за назвами сузір'їв, де вони спостерігаються). Незважаючи на те, що і Сонце, і зорі, і сама Галактика з її рукавами постійно рухаються, Сонце жодного разу не потрапило до її рукавів. І в цьому сенсі Сонце і його планетна система займають унікальне положення в Галактиці,

Чумацький Шлях

бо якби ми потрапили в спіральний рукав, то ті бурхливі процеси, які протікають у ньому і породжують смертоносні випромінювання, знищили б життя.

Місяць

Розглянемо тепер, що відомо на сьогодні про «світло мале», в обов'язки якого входить керувати ніччю. Отже, Місяць — найближче до Землі небесне тіло, її супутник. Маса Місяця $7,35 \times 10^{22}$ кг, що у 81 раз менше за масу Землі; радіус Місяця становить 1738 км, що майже в 4 рази менше за радіус Землі; сила тяжіння на його поверхні приблизно у 6 разів менша, ніж на поверхні Землі. Відстань від Землі до Місяця в середньому становить 384 400 км або приблизно 60 радіусів Землі. Період обертання Місяця навколо осі такий же, як і період його обертання навколо Землі, тому Місяць завжди повернутий до Землі одним боком. Денна температура на Місяці становить приблизно 120°C , а нічна — мінус 150°C .

Вчені вважають, що в давні часи Місяць перебував значно ближче до Землі, ніж тепер. Доказом цього є відмінність у будові видимої і невидимої з Землі сторін Місяця. Невидима сторона густо всіяна кратерами космічного походження. На видимій стороні їх значно менше, але зате більше западин, які утворюють місячні моря. Це пов'язано з тим, що Земля, як щит, захищала Місяць від метеоритів. Зовнішня, не екранована поверхня, інтенсивно бомбардувалася метеоритами. Метеорити і зараз падають на поверхню Місяця. Так, кратер Джордано Бруно, розташований на межі видимої і невидимої сторін Місяця, утворився 800 років тому. Підтвердження було знайдене в англійській хроніці, залишеній Гервазнем Кентерберійським. У ній записано про клятву під присягою п'ятих людей, які стверджували, що 18 липня 1178 року вони спостерігали, як верхній ріжок Молодого Місяця розколовся на дві частини, а з середини розламу виривався вогняний факел.

Місяць-молодик

Багато спостерігачів Місяця довгий час відмічали зміну його кольору, яскраві точки і смуги, хмарки, туманності та інші явища. Оскільки всі ці явища нетривалі, то їх називали епізодичними місячними явищами. Вчені-еволюціоністи не надавали особливого значення цим явищам, бо вважали, що Місяцю 4,5 млрд. років і останні 3 млрд. років він геологічно мертвий. Але ж всі ці явища вказують на явну геологічну активність. У березні 1787 року Вільям Гершель, першовідкривач планети Уран і пристрасний дослідник Місяця, відмічав: «Я виявив три вулкани в різних місцях затемненої ділянки Місяця. Два з них згасли, або знаходяться напередодні виверження... Третій вулкан показує фактичне виверження вогню». Наступної ночі він

продовжив свої записи: «Вулкан горить з більшою силою, ніж минулої ночі. Я думаю, що діаметр вулкана складає... приблизно 3 милі (4,8 км)». У 1958 р. співробітники Кримської астрофізичної обсерваторії М. Козирев та В. Єзерський спостерігали в телескоп виверження газів з кратера Альфонс. В одній лише місячній області Аристарх було відмічено понад 300 епізодичних місячних явищ. А в листопаді 1971 р. група американських дослідників виявила в районі Океану бур діючий гейзер. Кількість таких епізодичних місячних явищ зростає. Всі ці явища свідчать про активність Місяця і його молодість, як і стверджує Біблія.

З погляду на теперішні наші знання, не можна не захоплюватись Біблією, яка відкриває нам істину про небесні світила: порівняно із Землею, дійсно, Сонце — велике світило, а Місяць — мале світило.

Сонячна система

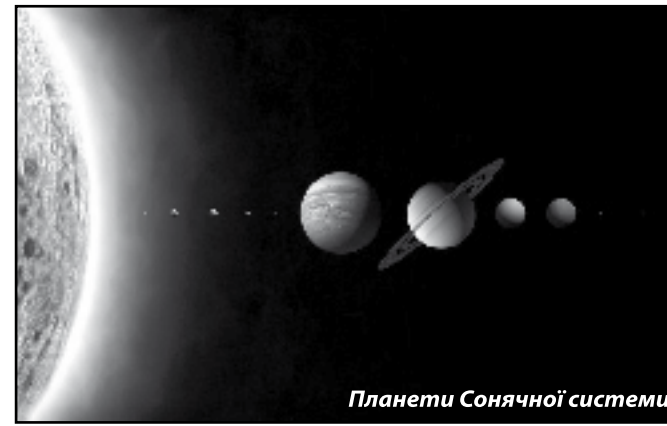
Сонце, Місяць і Земля пов'язані між собою тіла, з яких Сонце — центральне тіло, навколо якого обертається Земля, Місяць обертається навколо Землі.

Усі тіла, що рухаються навколо Сонця, утворюють планетну систему, яка називається Сонячною. До її складу входять вісім великих планет; п'ять карликових; понад вісімдесят супутників планет; кілька десятків тисяч малих тіл (астероїдів) розмірами від 10 до 1000 км; комети; безліч метеорних тіл з розмірами меншими за 1 км (метеороїди); міжпланетний газ і пил; а також випромінювання та фізичні поля.

За своїми характеристиками планети поділяються на три групи: планети земної групи — Меркурій, Венера, Земля та Марс; планети-гіганти — Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун; карликові планети — Плутон, Церера, Ксена, Санта, Макемаке. Кожна планета Сонячної системи унікальна, несхожа на інші планети, має свої цікаві особливості, але їх детальний опис не є метою нашого дослідження.

Астероїди (або малі планети) між орбітами Марса і Юпітера утворюють цілий пояс, в якому виявлено і надійно встановлено параметри орбіт понад 9 тисяч цих об'єктів. Рухаються астероїди навколо Сонця в той же бік, що й планети; мають витягнуті еліптичні орбіти. Деякі з них наближаються до Землі на небезпечну відстань (наприклад, Ікар, Ерос, Скала Апокаліпсиса та ін.). Більшість астероїдів — тверді кам'яністі тіла.

Найефектнішими малими тілами Сонячної системи, напевно, є комети. У перекладі з грецької слово «комета» означає «довговолоса». Вони мають вигляд туманних об'єктів, як правило, із світлим згустком — ядром у центрі і довгим хвостом, який інколи тягнеться на півнеба. Комети досить швидко рухаються на фоні зірок по дуже витягнутих орбітах. Наближаючись до Сонця, це невелике тіло (як правило, льодяна брила) починає прогріватись і з нього починає виділятись газ та інші мікроскопічні частинки, які стають видимими внаслідок освітлення їх Сонцем. Ядро комети разом з цією оболонкою з газу та пилу утворюють «голову» комети, з якої під дією сонячного випромінювання формується «хвіст» («волосся») комети, здебільшого напрямлений у бік, протилежний від Сонця. Чим ближче до Сонця підходить комета, тим довший хвіст у неї формується; інколи хвостів може бути кілька. Густина речовини в хвості комети дуже мала. А тому, якщо навіть Земля пройде крізь хвіст комети, це не буде загрозою для біосфери Землі. Катастрофою може стати зіткнення Землі із головою комети. Масштаби катастрофи залежатимуть від розмірів голови (ядра). За однією з гіпотез, Тунгуська

Планети Сонячної системи

катастрофа 1908 р. була викликана падінням на Землю невеликої комети, розміри ядра якої були близько 500 м, або падінням уламка комети Енке.

Пилові частинки, що виділяються з голови комети, розсіюються вздовж її орбіти. Якщо ця орбіта перетнеться з орбітою Землі, то потік пилових частинок комети зустрінеться з атмосферою Землі. Під час руху такої частинки в атмосфері вона повністю руйнується (згоряє). Світлове явище, яке при цьому спостерігається, називається метеором, а в народі кажуть: «Зірка впала». Якщо ж в атмосферу потрапляє багато частинок, то спостерігають метеорний дощ. Безхмарної літньої ночі неозброєним оком протягом години можна помітити в середньому близько 10 метеорів.

Якщо метеорне тіло впало на Землю, то воно вже називається метеоритом. 1947 р. в горах Сіхоте-Аліня (Росія) впали залишки дуже великого метеорита загальною масою 23 тонни. Якщо маса метеорита становить сотні тонн, то при ударі об поверхню Землі утворюється кратер із розмірами, що дорівнюють поперечнику метеорита. Якщо ж маса метеорита становить десятки і сотні тисяч тонн, то під час удару об поверхню Землі виділяється значна кількість енергії у вигляді вибуху. Такий вибух руйнує і самий метеорит. Аризонський кратер (діаметр 1200 м, глибина 180 м), наприклад, утворився метеоритом, що мусив мати масу від 60 до 200 тис. тонн і розміри не менше 100 м. Щороку на поверхню Землі випадає близько 500 метеоритів масою від 1 кг і більше. Найбільший із знайдених метеоритів — метеорит Гоба (знайдений у Південно-Західній Африці) має масу майже 60 тонн. А в 1992 р. в Нью-Йорку метеорит вагою 12,4 кг влучив у автомобіль. Але досі не зареєстровано жодного випадку загибелі людей від метеоритів. Сучасні методики (за допомогою радарних, оптичних та інших методів) дозволяють на висотах 40–50 тис. км виявляти об'єкти розміром до 100 см, а на висотах 200–500 км — навіть до 10 см. Таким чином людство намагається захистити себе від можливої метеоритної небезпеки.

В усьому Всесвіті діють єдині закони, існують чотири фундаментальні взаємодії — гравітаційна, електромагнітна, сильна і слабка, зберігається чітке співвідношення між масами частинок — масою електрона і протона, масою протона і нейтрона. Проте, як показують теоретичні розрахунки, структура Всесвіту дуже нестійка по відношенню до його основних фундаментальних констант. Навіть за невеликих відхилень від їхніх теперішніх значень Всесвіт мусив би повністю змінитись не тільки на кількісному, але й на якісному рівнях. Наприклад, якби маса електрона була хоча б удвічі більшою, ніж вона є, то електрон «завалювався» б на протон і замість атомів водню (і всіх інших елементів) у всьому Всесвіті були б лише нейтрони і нейтронні зорі; якби різниця між масою протона і

нейтрона була утричі більшою, то не змогли б утворитись дейтрони (ізотоп водню), які відіграють вирішальну роль у реакціях термоядерного синтезу, і тоді увесь Всесвіт складався б виключно з водню; якби сила взаємодії між протонами і нейтронами була хоча б на 5–7% більшою, то Всесвіт складався б із одного гелію, а якби ця сила була на 5–7% меншою, — гелій взагалі не зміг би утворитись; якби гравітаційна стала змінилась, то змінилась би і сила тяжіння у Всесвіті. Можна було б спробувати змінити одразу не одну, а кілька фундаментальних констант, оскільки вони пов'язані одна з одною. Виявляється, при цьому виникне деяка область їхніх значень, при яких зберігатиметься можливість утворення складних структур, але час її існування був би невеликим. У такому світі було б занадто мало часу, щоб виникло щось досить складне. Отже, можна ще раз підкреслити глибоку доцільність і гармонію фізичних законів і значень фундаментальних констант. Порівняно вузькі межі їх можливих змін говорять про унікальність «набору» їхніх значень у нашому Всесвіті. Тоді виникає запитання: оскільки набір фізичних сталих величин у Всесвіті унікальний, а все унікальне малоімовірне, то яким чином такий збіг умов міг здійснитися? Відповідь очевидна — це результат неперевершеної творчої діяльності Бога четвертого дня!

Небесні знаки

Тоді ж Бог сказав про те, що небесні світила Він буде використовувати як знаки для нас. Що ж можна віднести до цієї категорії (знаків)? Насамперед, з'ясуємо, що знак або знамення — це доказ або ознака на підтвердження домовленості чи заповіту; це свідчення про щось, що станеться в майбутньому (у Бут. 9:13 — про веселку, Бут. 17:11 — про обрізання тощо); це надприродне явище (Лк. 21:7–35 — про ознаки кінця світу); це чудо як знак Божого посольства, могутності і влади (Вих. 4:1–17 — про вибір Богом Мойсея, Мк. 8:11 — про ознаки з неба, Мт. 24:29–30 — зорі попадають і з'явиться знак Сина Людського на небі тощо). Тобто мова йде про важливі речі в житті світу. Але разом із тим Бог підбадьорює нас: **«Так говорить Господь: «Не наважайтесь доріг цих народів, і небесних ознак не лякайтесь, — бо тільки погани лякаються їх!» (Єр. 10:2).**

Отже, яких небесних ознак не слід лякатись? Мова йде, напевне і насамперед, про сонячні та місячні затемнення. Сонячні затемнення — надзвичайно цікаві явища. Вони відбуваються порівняно часто, але видимі бувають не з усіх місць земної поверхні і тому багатьом здаються рідкісними.

Сонячні затемнення відбуваються тоді, коли Місяць, обертаючись навколо Землі, опиняється між Землею і Сонцем і повністю або частково закриває його. Це відбувається якраз тоді, коли Місяць перебуває у фазі нового Місяця, тобто фаза, коли протягом кількох ночей місяць на небі невидимий, але він відкидає тінь на поверхню Землі. Диск Сонця буде повністю закритим тільки для тих спостерігачів, які перебувають усередині місячної тіні (це пляма діаметром приблизно 100 км). У цій вузькій зоні буде спостерігатись повне сонячне затемнення. А в тих місцях на землі, куди падає півтінь від Місяця, буде спостерігатись часткове сонячне затемнення. Інколи можна спостерігати кільцеве сонячне затемнення, коли навколо темного диска Місяця видно тонке блискуче сонячне кільце.

Повне сонячне затемнення триває не більше 7,5 хв., хоча разом із частковими фазами, коли Місяць тільки починає насуватись на Сонце і сходиться з нього, затемнення може тривати до двох годин. У конкретному місці Землі повне сонячне затемнення трапляється в середньому один раз на 300 років. Часткові сонячні затемнення спостерігаються в

кожній місцевості в середньому через 2–3 роки. 1935 рік був унікальним в плані сонячних затемнень — їх було аж п'ять. Таким самим унікальним буде лише 2206 рік.

Поверхня Місяця світиться відбитим сонячним світлом, тому його зовнішній вигляд змінюється залежно від того, яке положення відносно Сонця він займає. Зміна зовнішнього вигляду Місяця для жителів Землі називається фазами Місяця. Розрізняють чотири головні фази: новий Місяць, перша чверть, повний Місяць (повня), остання чверть.

Місячне затемнення відбувається тоді, коли Місяць потрапляє в тінь від Землі. Оскільки під час затемнення Місяць не освітлюється Сонцем, то місячне затемнення видно на всій нічній півкулі Землі, а також починається і закінчується воно одночасно для всіх точок цієї півкулі. Повна фаза затемнення триває досить довго — 1 год. 40 хв., а все місячне затемнення триває більше трьох годин. Відбуваються вони тільки тоді, коли Місяць у фазі повні. Під час повного місячного затемнення колір Місяця стає бурим чи темно-червоним, оскільки сонячне світло, заломлюючись атмосферою Землі, розсіюється і послаблюється. Але червоні промені найменше зазнають такої дії атмосфери і саме вони освітлюють Місяць під час затемнення («Місяць кров'ю обливається», як іноді кажуть у народі). Як правило, щороку відбувається 1–2 місячні затемнення, але бувають роки, коли затемнень зовсім немає.

Тепер моменти настання затемнень Сонця і Місяця обчислюються з великою точністю на основі теорії руху Місяця. Отже, ці явища закономірні, передбачувані і, справді, лякатись їх не варто. В Біблії ж жодного разу не використані слова «сонячне чи місячне затемнення», але міститься багато таких деталей, які стосуються саме цих явищ. Наприклад, «І станеться в день той, говорить Господь Бог, і вчиню захід сонця опівдні, і для землі серед світлого дня воно стемніє» (Ам. 8:9). Тут,

Сонячне затемнення

очевидно, вказується на повне сонячне затемнення 9 лютого 784 р. до н. е. майже опівдні. Пророк Михей (Мих. 3:6) також описує повне сонячне затемнення 5 червня 716 р. до н. е., яке описує і Діонісій Галікарнаський. Єремія також зауважує: «...зайшло сонце її, коли був іще день...» (Єр. 15:9), — можливо, про затемнення 30 вересня 610 р. до н. е., яке описує і Геродот, один із найдавніших істориків, посилавшись на єгипетські джерела.

Крім того, Біблія говорить нам і про інші знаки. Один з них описується у книзі Вихід, 10:21–23, так: «І сказав Господь до Мойсея: Простягни свою руку до Неба, і станеться темрява на єгипетській землі, і нехай буде темрява, щоб відчули її. І простяг Мойсей свою руку до неба, і стала густа темрява по всій єгипетській землі три дні. Не бачили один одного, і ніхто не вставав з свого місця три дні! А Ізраїлевим синам було світло в їхніх садибах». Очевидно, що це надприродне явище: густа темрява протягом аж трьох днів, причому це стосувалось лише єгиптян. І ось чому: єгиптяни вклонялись багатьом богам, серед яких був бог сонця Ра. Єгипетські царі — фараони — вважали себе синами Ра, земним втіленням бога місяця Осіріса. Насилаючи на Єгипет цю, дев'яту, кару, Бог Ізраїлю продемонстрував Свою силу і владу Творця над творінням — світлом і темрявою, показав, що інших богів нема, як і стверджував про це неодноразово через пророків.

У книзі Ісуса Навина також зустрічається цікаве місце, де описується, як Бог воював з амореями: «І сталося, коли вони втікали перед Ізраїлем і були на сході від Бет-Хорону, то Господь кидав на них із неба велике каміння аж до Азеки, і вони вмирили. Тих, що повмирили від градового каміння, було більше від тих, що Ізраїлеві сини повбивали мечем» (Іс. Нав. 10:11). А далі описується ще одна подія, яку також можна віднести до знакової події: «Тоді Ісус говорив Господеві того дня, коли Господь дав амореянина перед Ізраїлевих синів, та й сказав на очах Ізраїля: Стань, сонце, в Гів'оні, а ти, місяцю, ув айялонській долині! І сонце затрималося, а місяць спинився, аж поки народ відімстився своїм ворогам. Чи це не написане в книзі Праведного? І сонце стало на половині неба, і не поспішалося заходити майже цілий день. І не було такого, як день той, ані перед ним, ані по ньому, щоб Господь так слухав людського голосу, бо Господь воював для Ізраїля» (Іс. Нав. 10:12–14). І тут уже не має значення, яким саме чином Бог сповільнив обертання Землі навколо власної осі, — Він вчинив це як Володар світу. Про велич Божу говорить також Авакум у своєму псалмі: «Сонце й місяць спинилися в мешканні своєму при світлі Твоїх стріл, що літають при сьайві блискучого списа Твого» (Ав. 3:11).

У другій частині книги пророка Єзекіїля є пророцтва про Єгипет, про фараона та про єгиптян, де говориться, зокрема, про таке: «А коли Я тебе погашу, то небо закрию, а зорі його позатемнюю, сонце хмарию вкрию його, а місяць не буде світити свого світла... Всі світила, що світять на небі, позатемнюю їх над тобою, і дам темноту понад краєм твоїм, говорить Господь Бог!» (Єз. 32:7–8). Це пророцтво ще не здійснилось, але через детальний опис його цілком зрозуміло, що мова йде не про звичайне сонячне затемнення.

У книзі пророка Йоїла, де мова йде про обіцянку Духа Святого, також пишеться про ознаки: «І дам Я ознаки на небі й землі, кров та огонь, та стовпи диму. Замініться сонце на темність, а місяць на кров перед приходом Господнього дня, великого та страшного!» (Йоїл. 3:3–4). Тут можна впізнати деякі ознаки сонячного і місячного затемнень, але оскільки про це говориться як про одночасну подію, то це теж можна вважати особливим знаком.

Під час розп'яття Ісуса Христа також сталась особлива подія, яку описують три євангелісти: «А від години шостої аж до години дев'ятої — темрява сталась по цілій землі» (Мт. 27:45, а також Мк. 15:33, Лк. 23:44). Особливість полягає в наступному: по-перше, темрява під час повного сонячного затемнення існує найдовше 7,5 хв., але не три години; по-друге, сонячне затемнення разом із частковими фазами може тривати близько двох годин, але тоді не спостерігається темрява, вона буде лише найдовше 7,5 хв.; по-третє, сонячне затемнення може відбуватись лише тоді, коли Місяць знаходиться у фазі нового Місяця, але оскільки розп'яття відбулось напередодні Пасхи, то Місяць був у фазі повні. Отже, Сонце і Місяць знаходились на протилежних сторонах від Землі, тому Місяць аж ніяк не міг перекрити сонячне світло. Отже, під час розп'яття Ісуса Христа відбулось надприродне явище, знак, який учинив для нас Бог. Крім того, ще один автор,

Флегон (II ст. н. е., грецький історик) пише, що за часів цезаря Тиберія, в повню, відбулось повне сонячне затемнення з шостої години до дев'ятої. Він згадує не тільки про велику темряву, але й про потужний землетрус, який супроводжував ці події. Важливим тут є те, що Флегон надає конкретні докази правдивості Біблії.

Уявлення древніх про світ були досить примітивними. Відомо, наприклад, що древні індуси уявляли землю, яка утримувалась на слонах, слони містились на величезній черепаші, а та плавала в морі. А древні китайці уявляли собі землю у вигляді величезного прямокутника (як скатертина), закріпленого на дерев'яному стовпі. Стовп підгнив — і вся система нахилилась на схід. (На схід, бо в Китаї більшість річок тече на схід. А земля у вигляді прямокутника — бо в більшості випадків таку форму мали рисові поля, на яких працювали китайці.) Але Біблія упорядковані твердила інше: «Він над порожнечою північ простяг, на нічому Він землю повісив» (Йов. 26:7). Час написання цієї книги точно не встановлений, але більшість дослідників Біблії вважає, що це відбулося не пізніше XI ст. до н. е.). І лише в II ст. н. е. грек (язичник) Птолемей запропонував свою систему світу, пізніше названу геоцентричною. За його уявленнями в центрі світу містилась Земля, навколо якої обертались Місяць, Сонце і відомі на той час п'ять планет; за ними була сфера нерухомих зірок. Ця система світобудови також була примітивною, навіть незважаючи на складність математичного обґрунтування, бо всі люди могли спостерігати схід чи захід Сонця, різне положення Місяця над горизонтом чи його фази. Але ця система утримувалась дуже довго, аж до середини XVI ст., бо Земля в ній займала особливе, центральне положення. Наукові досягнення XVI–XVII ст. пов'язані з іменами таких видатних учених як М. Коперник, Й. Кеплер, Г. Галілей, І. Ньютон та ін. Канонік Микола Коперник запропонував іншу систему світу, геліоцентричну, яка досі знаходить все більше і більше наукових доказів. Про Коперника кажуть, що він «зупинив Сонце і зрушив Землю», бо в його системі Сонце перебуває в центрі, а Земля разом з іншими планетами обертається навколо нього; Місяць та інші супутники обертаються навколо своїх планет. Священик Йоган Кеплер на основі відкриття Коперника та спостережень іншого астронома — Тіхо Браге — відкрив закони руху планет. З винайденням Галілеєм телескопа межі астрономічних спостережень розширились, а відкриті ним чотири найбільші супутники Юпітера досі називаються галілейськими. Під кінець XVII ст. Ісаак Ньютон створив теорію тяжіння із законом всесвітнього тяжіння та уявленням про поле тяжіння (гравітаційне поле). Всіх цих вчених об'єднує те, що вони були християнами, глибоко віруючими людьми, добре знали Слово Боже. А Біблія каже про Бога, що «Бог не є Богом безладу, але миру» (1 Кор. 14:33). І вчені шукали цей порядок у світі, який створив Бог. Так, німецький математик і астроном єзуїт Христофор Шейнер (1575–1650) почав вивчати Сонце, і його книга про найближчу до нас зорю була тоді найдетальнішою розповіддю про неї. Першу карту Місяця склав бельгійський математик єзуїт Мішель Лангрєн (1600–1675). Точні виміри радіуса Землі у XVII ст. виконав французький астроном абат Жан Пікар (1620–1682). Першу малу планету (астероїд) 1 січня 1801 р. відкрив італійський астроном священик Джузеппе Піацці (1746–1826). Видатний італійський вчений єзуїт Анжело Секкі (1818–1888) — автор понад 300 наукових праць з астрономії та астрофізики. І сьогодні Папська Академія наук є однією з найавторитетніших у світі. І вже з огляду на ті знання, що ми маємо, ми зовсім по-іншому читаємо Йов. 26:7. Адже там і натяку немає ні на опору, ні на інший видимий спосіб утримання Землі! Але тим не менше неви-

димі гравітаційні поля міцно утримують не тільки Землю чи нашу планетну систему, але й весь світ і до тих пір, доки це буде потрібно Богові. Що ж стосується слів «над порожнечою», то д-р Вернер Гітт, директор Державного фізико-технічного інституту у м. Брауншвейгу (Німеччина), зробив деякі підрахунки. Наша Галактика містить приблизно 200 млн. зірок, що відповідає масі $2,8 \times 10^{39}$ тонн. Якщо всю матерію Галактики розподілити в тому просторі, що вона займає, то на 1 см^3 простору припадає аж... 4 атоми! Чи ж не порожнеча? Для порівняння: в 1 см^3 повітря, яким ми дихаємо, знаходиться $2,7 \times 10^{19}$ молекул. За один раз ми вдихаємо приблизно 500 см^3 повітря. Порівняно з цим повітрям речовина нашої Галактики розріджена в 7×10^{18} разів. Одна ж з найближчих до нас галактик — Туманність Андромеди — перебуває на відстані 2,25 млн. світлових років. І знову — порожнеча!

Система лічби часу

Певну систему лічби довготривалих проміжків часу з поділом їх на окремі періоди — роки, місяці, тижні, дні — називали календарем. Слово «календар» походить від латинських слів «калео» («проголошую») та «календаріум» («боргова книга»). Перше слово нагадує про те, що в Давньому Римі (звідки до нас прийшов календар) початок кожного місяця проголошувався окремо, а друге слово — що там першого числа кожного місяця сплачували проценти за борги. Календар ґрунтується на періодичності таких явищ природи, як: зміна дня і ночі, зміна фаз місяця, зміна пір року. Перше з цих явищ визначає одиницю міри часу — добу (24 години), друге — місяць (29,53 доби), а третє — рік (365,24 доби). Ці міри часу несумірні, тобто не містять цілого числа діб. Намагання узгодити між собою ці величини призвело до того, що в різні епохи різними народами було створено багато різних календарів, котрі можна розділити на три головні типи: місячні, місячно-сонячні, сонячні.

У місячному календарі рік складається з 12 місяців. Лічбу днів у новому місяці починали від першої появи вузького серпика Місяця на вечірньому небі. Місяць тривав 29 або 30 діб, але з таким розрахунком, щоб перше число місяця співпадало з фазою нового Місяця. Батьківщиною такого календаря став Вавилон. Місячний календар і дотепер використовується в країнах, де сповідують іслам.

Один із перших сонячних календарів зародився у Древньому Єгипті за кілька тисячоліть до нашої ери. Рік ділився на 12 місяців по 30 днів кожний, а також на 3 сезони по 4 місяці кожен: час розливу Нілу, час сівби, час збору врожаю. Сонячний календар, яким зараз користуються майже всі країни світу, за основу обліку часу бере зміну пір року, тоді як на зміну фаз Місяця не зважають. Древні римляни користувались таким календарем ще з середини VIII ст. до н. е., але рік у них складався з 10 місяців. У VII ст. до н. е. була проведена перша реформа цього календаря: до року додали ще 2 місяці. Щоб уникнути розбіжності між календарним числом і явищами природи, в 46 році до н. е. була проведена ще одна реформа римським державним діячем, полководцем і верховним жрецем Юлієм Цезарем. Числення за новим календарем (юліанським) почалось з 1 січня 45 року до н. е. Він містить три прості роки (по 365 діб), а четвертий рік — високосний (366 діб). У високосному році в лютому 29 днів, у простому році — 28. Але й цей календар був неточним. До середини XVI ст. дата весняного рівнодення змістилась з 21 березня на 11 березня. З датою весняного рівнодення пов'язане найбільше християнське свято — свято Пасхи. Ще на Нікейському соборі (325 р.) було прийнято рішення

святкувати Пасху в найближчу неділю після повні Місяця, яка наставала після весняного рівнодення. Та оскільки дата весняного рівнодення поступово зміщувалась, римський папа Григорій XIII здійснив реформу календаря: після 4 жовтня 1582 р. настало не 5, а 15 жовтня. І щоб надалі така помилка не виникала, було прийнято рішення: столітні роки, число сотень яких не ділиться без остачі на 4, вважати простими (такими були роки 1700, 1800, 1900 і буде 2100). Цей виправлений календар отримав назву григоріанського або нового стилю і був введений у більшості європейських країн протягом XVI–XVII ст.

Початок календарного року (Новий рік) — поняття умовне. Умовним є і вибір початку лічби років. А та чи інша система лічби років має назву «ера». Початковим моментом може бути подія реальна чи легендарна. Головне, щоб рахунок років від обраного моменту проводився неперервно, без пропусків і повторень. У Древній Русі рік, за поганськими звичаями, починався весною, з теплих березневих днів, коли приступали до польових робіт. Після хрещення Русі було прийнято юліанський календар, еру «від створення світу» (тобто від 5508 р. до Різдва Христового), а новий рік починався 1 вересня. 19 грудня 7208 р. було оголошено указ царя Петра I: на майбутнє роки лічити не з 1 вересня, а з 1 січня, і не від створення світу, а від Різдва Христового. Лічбу років «від Різдва Христового», яку ми називаємо нашою ерою (н. е.), запровадив ще у 525 р. монах Діонісій Малий, скіф за національністю, який приїхав до Риму й отримав спеціальне завдання від Папи — вирахувати дні майбутніх святкувань Пасхи. За підрахунками Діонісія Малий, Ісус Христос народився 25 грудня, через 753 роки після заснування Риму. Цей рік (753 р. від заснування Риму) він і назвав першим роком після Різдва Христового.

Аналізуючи історичні події та астрономічні явища, вчені дійшли висновку, що рік народження Ісуса Христа був щонайменше на 4 роки раніше від прийнятого нами літочислення, оскільки Ірод Великий, який дожив до народження Ісуса, помер у 750 р. за римським літочисленням. Перший рік нашого літочислення співпадає з 754 р. римського літочислення. Очевидно, що Ісус народився до 750 року. Але коли саме? Деякі дослідники вважають, що це могло бути в 747 чи 748 р. за римським календарем, бо саме в ці роки можна було спостерігати сполучення планет, яке із Землі могло спостерігатись як Різдвяна зірка. 1603 р. астроном Кеплер спостерігав сполучення Юпітера і Сатурна, яке весною 1604 року стало ще помітнішим, бо до них приєднався Марс. 10 жовтня того ж року він помітив поблизу них нерухому зірку незвичайного блиску, яка деякий час світилась, «як сліпучо яскравий факел, який роздмухується сильним вітром». Це явище Кеплер назвав безмежним Божим чудом, досліджував його тривалий час і робив математичні розрахунки. Нарешті він доходить висновку, що подібне сполучення Юпітера, Сатурна і Марса з якоюсь незвичайною зіркою дійсно могло бути в 747–748 рр. за римським календарем.

Системи вимірювання часу в біблійну епоху були різними. У ранній старозавітний період, коли в Ханаані переважав єгипетський вплив, день починався зі сходом сон-

ця. Рік складався з 12 місяців по 30 днів у кожному та ще 5 додаткових днів, які додавались в кінці року. Дні місяця відмічали, вставляючи кілочок у кістяну тарілочку, в якій були три ряди отворів, по 10 у кожному. Пізніше — уже, мабуть, під вавилонським впливом — система змінилась. Доба починалась зі сходу місяця (18 год.) і ділилась на «вечір» і «ранок». Щодо вечора, то євреї ще розрізняли два вечори: один починався о 15 год., а другий — о 17 год. Зокрема, наш Господь помер на початку першого вечора, а на початку другого був знятий з хреста. Нічна пора доби ділилась на три чотиригодинні сторожі: перша, середня і ранкова. Час цих сторож був, відповідно, таким: 18 год. — 22 год., 22 год. — 2 год., 2 год. — 6 год. (за сучасним поділом). І вже після вавилонського полону день також ділився на 12 годин. Третя, шоста і дев'ята година (за сучасним поділом це 9 година ранку, 12 година дня і 15 година) були годинами молитви. До речі, лише євангеліст Іван користувався сучасним поділом доби на години, а інші євангелісти — єврейським. А ще пізніше — уже римляни — ввели зміни у нічні сторожі: їх стало чотири по три години. Їх називали за порядком або за назвами — «вечір», «північ», «спів півнів», «ранок».

Перші сліди тижня, як певного проміжку часу, що складається із 7 днів, зустрічаються уже в розповіді про потоп (Бут. 7:4, 10; 8:10, 12), а потім у розповіді про Якова (Бут. 29:27). Єврейські дні тижня якоїсь спеціальної назви не мали (крім суботи), а у єгиптян вони носили назви відомих на той час планет. Євреї мали ще одну одиницю часу — сім сідмиць (від Пасхи до П'ятдесятниці).

З розповіді про потоп ми дізнаємося також, що на той час уже відомо було про більший проміжок часу — місяць. Місяць починався з фази нового (чи молодого) Місяця. На знак початку місяця на пагорбах розпалювали великі багаття.

Рік у євреїв ділився на громадянський і церковний. Громадянський починався восени, з місяця тішрея, що відповідає нашому вересню, а церковний рік починався за постановою Мойсея з місяця авіва, що відповідає нашому березню, на знак того, що 15 дня цього місяця євреї вийшли з Єгипту. За громадянським роком у євреїв велиса домовленості, угоди, відбувалися вибори влади, зазначалось народження дітей, початок царювання та інші події. За церковним, або священним, встановлювалися свята (наприклад, Вих. 12:2; Лев. 23). Цим же роком пророки означали час своїх пророцтв та видінь (наприклад, Зах. 7:1).

Вік всесвіту

Наше дослідження було б неповним, якби ми не сказали про час існування світу. Наведемо деякі приклади.

Якби час існування Сонячної системи дійсно становив 4,6 млрд. років (як вважають вчені-еволюціоністи), то всі комети давно б розпались і припинили своє існування. Але ми й досі спостерігаємо їх у величезній кількості. Щоб вирішити цю проблему, нідерландським ученим Оортом 1950 р. було зроблено припущення, що комети з'являються із кометної хмари («хмари Оорта»), яка міститься на відстані, більшій у 100–150 тис. разів за відстань від Сонця до Землі. Карл Саган і Енн Друван (астрономи-

еволюціоністи) в своїй книзі «Комета» визнають: «Кожного року публікується безліч наукових статей про хмару Оорта, її властивості, походження та еволюцію. Але при цьому немає й крупинки експериментальних даних, що підтверджують її існування».

Магнітні поля планет і їх супутників у нашій системі відповідають часові існування їх лише в кілька тисяч років, а для віку в кілька мільярдів років вони є занадто сильними.

Юпітер випромінює в два рази більше енергії, ніж отримує її від Сонця. Сатурн випромінює в два рази більше енергії на одиницю маси, ніж Юпітер. Так само і Нептун випромінює значно більше енергії, ніж отримує. Жодна з існуючих гіпотез не здатна пояснити такий феномен планет-гігантів. Але існує набагато простіше пояснення. Бог створив Юпітер, Сатурн, Нептун. Теплова енергія цих планет є продуктом творчої роботи Бога, як і будь-яка гравітаційна енергія, яка вироблялась з того часу. Ці планети просто не мали часу для охолодження. А це означає, що планетам не мільярди років, а лише кілька тисяч.

Астроном і дослідник Сонця Джон Едді зауважив: «Я вважав, що Сонцю 4, 5 млрд. років. Однак з появою деяких нових і несподіваних даних, що свідчать про зворотне, а також в ході активних перерахунків і теоретичних коректувань, я дійшов думки, що ми могли б дотримуватись віку Землі і Сонця, визначеного ще єпископом Ашером², тобто близько 6000 років. Не думаю, що докази, виявлені обсерваторією, і зроблені єпископом розрахунки, знаходяться у протиріччя».

«Підійміть у височину ваші очі й побачте, хто те все створив? Той, Хто зорі виводить за їхнім числом та кличе ім'ям їх усіх! І ніхто не загубиться через всесильність та всемогутність Його» (Іс. 40:26). У таких віршах християни мають запевнення Бога, що правильне вивчення астрономії та космології зміцнює віру, а не руйнує її.

4 тис. років тому Бог сказав Аврааму: «...**благословляючи, Я поблагословлю тебе і, розмножуючи, розмножу потомство твоє, немов зорі на небі, і немов той пісок, що на березі моря...**» (Бут. 22:17). Порівняння кількості зірок з числом піщинок сприймається спочатку як метафора: адже на той час (телескоп винайшов Галілей у 1609 р.) можна було бачити близько 4 тис. зірок. І порахувати до 4 тис. досить легко. А Єремія каже: **«І як незчисленні ті зорі небесні, а морський пісок незмірний...» (Єр. 33:22).** Але зараз підраховано, що у нашій галактиці лише щонайменше $1,5 \times 10^{11}$ зірок. Фактично, це число зірок сумірне з числом піщинок, а біблійна інформація набагато випередила наукову!

Один із видатних сучасних фізиків-теоретиків Віктор Ф. Вайскопф так закінчив свою статтю «Походження Всесвіту» (1983 р.): «Справді, юдейсько-християнська традиція описує початок світу надзвичайно схожим на наукову модель. Раніше вважалося несерйозним, з наукової точки зору, що світло було створено раніше, ніж Сонце. Сучасна наукова точка зору дійсно схильна вважати, що на початку свого існування Всесвіт був наповнений різного виду радіацією задовго до виникнення Сонця».

² Джеймс Ашер (1581–1656), англійський теолог і церковний історик, хронолог, єпископ. На основі системи літочислення Й. Ю. Скалігера та давньоєврейських текстів Старого Завіту встановив дату створення світу (4004 р. до н. е.), яка була прийнята в Англійській церкві до XIX ст.

...24 грудня 1968 року команда космічного корабля Apollo-8 звернула свої погляди на Землю, а думки — до її Творця. Півмільярда людей спостерігали зображення Землі з космосу, а члени команди Вільям Андерс, Джим Ловелл і командир корабля Френк Борман по черзі зачитували перші дев'ять віршів з першого розділу книги Буття. І хоча більшість із нас ніколи не матиме нагоди віддати Богові славу з космосу, ми однозначно можемо використовувати наші таланти і нашу професію, яку подарував нам Бог, для того щоб ділитися з усіма Його історією, починаючи з першого вірша Писання.

Ольга Прокопович

Продовження у наступному випуску

Артур Еддінгтон (1882–1944), англійський астроном: «Матеріалізм і детермінізм, ці два домашні божки XX ст., що вірили, нібито світ можна з'ясувати механічними чи біологічними поняттями, як добру машину, в якій один зубець приводиться в рух іншим зубцем, — внаслідок досягнень новітніх наук мусять бути відкинуті... Сучасна наука найочевиднішим чином приводить нас до Бога».

Іммануїл Кант (1724–1804), німецький філософ: «Дві речі захоплюють мене тим більше, чим більше я до них приглядаюсь: зоряне небо над головою і моральний закон у мені».

Ісак Ньютон (1643–1727), англійський фізик, астроном і математик: «Таке витончене поєднання Сонця, планет і комет не могло статися інакше, як за наміром і владою могутньої та премудрої Істоти, Яка... керує світом не як душа світу, а як Володар Всесвіту. Бо... від сліпої необхідності природи, яка скрізь і завжди одна і та сама, не може відбуватися зміна речей».

Клавдій Птолемей (II ст. н. е.), давньогрецький вчений: «Легше, здається, рухати самі планети, ніж зрозуміти їх рух».

Йоган Кеплер (1571–1630), німецький астроном: «Великим є Бог, велика Його сила, безконечна Його мудрість. Величає Його небо і Сонце, зорі і Місяць, кожен своєю мовою... Величатиме також і моя душа Господа Творця, доки буде могла...»

Йоган Медлер (1794–1874), німецький астроном: «Справжній природодослідник не може заперечувати Бога, бо хто так глибоко, як він, зазирає до Божої майстерні і має нагоду подивляти вічну Премудрість, той мусить покірно прихилити коліна перед діяльністю найвищого Духа».

Галілео Галілей (1564–1642), італійський фізик і математик, астроном та інженер: «Прогрес астрономії помножує у наших душах хвалу Богові».

Ольга Прокопович — учитель фізики, астрономії та християнської етики у Рівненській ЗОШ № 18, вчитель-методист. Народилась на Рівненщині. Закінчила Рівненський педагогічний інститут (фізико-математичний факультет) та Національний університет «Острозька академія» (факультет релігієзнавства). Мама двох дорослих дітей.

Що по світу дивная новина

Кожна людина, і велика, і маленька, відчуває, що Різдво — особливий час. Саме в цей час можна не лише перепочити від праці, але й осмислити *навіщо* ця праця, хто ми, люди, такі і *навіщо* живемо. Відтоді, як на світ більш як 2000 років тому народився наш Спаситель, наше життя отримало новий, вічний смисл. Тому Його Різдво кожного року є найрадіснішою, найважливішою подією для християн, якою не може не ділитись віруюча душа! Але в слова не ввібрати всієї таємниці Божого народження... Свій досвід переживання цієї великої події наші предки умістили в колядках та різдвяних обрядах. Ласкою Божою збережені до наших днів, ці твори надають нам можливість зробити прастолітній і навіть тисячолітній досвід осмислення та проживання Різдва своїм досвідом, своєю мудрістю і славою Новонародженому.

Дуже багато колядок оспівують *нову радість*: «Дивнеє народження Божого Сина», «Народився Сам Сус Христос — аж диво стало», «А в Єрусалимі там диво стало. Там мале Дитя народжене всьой світ й осіяло...» Що це за диво? Інші українські пісні про диво не сповіщають. Тому що *«що було, воно й буде, і що робилося, буде робитись воно, і немає нічого нового під сонцем!..»* (Екл. 1:9). Ніч змінюється днем, а рік — роком. Люди народжуються, сіють-жнуть хліб в поті лица свого і помирають, а їх все оточує кривда, яка ось-ось подолає правду. І чим старша людина, тим повніше вона усвідомлює, що нового в світі мало. Проте є Новина. Це — єдина новина, яка сталась від створення людини на Землі. Це — новина, яку неможливо не оспівувати, тому що тільки вона надає смислу нашому існуванню. Тільки вона розбиває вічну коловерть дня та ночі, відкриває нам небеса, щоб ми могли підглянути в День Невечірній, де буде нове небо і нова земля.

З Книги всіх книг — Біблії (гр. βιβλος — «книга») ми дізнаємось про дивовижну історію створення людини. Господь створив людину, так саме, як Землю, зорі, рослини і тва-

рин, але Сам вдихнув в неї життя. Цим Божим духом людина і відрізняється від навколишнього світу. Тільки вона задумується над тим, хто вона і *навіщо* живе. Тільки вона може творити. Тільки вона має совість. Безмежна любов та благість Творця привели до буття наших прабатьків Адама та Єву, щоб вони могли співтворити з Богом, перебуваючи близько до Нього у Раю. Але сталася катастрофа, внаслідок якої світ є таким, яким ми його бачимо, — жорстоким, несправедливим; у ньому панує зло і смерть. Хоча інколи первинна краса цього світу об'являється нам — у природі, мистецтві або іншій людині. Тоді перехоплюється наш подих від радості існування — і світ був створеним саме таким. Бог не створив зла так само, як світло не може створити темряви, але зло є відсутність Бога внаслідок того, що в певний момент люди відвернулись від Його обличчя і захотіли жити без Нього. В цей момент сталось перше гріхопадіння, тобто відпадиння людини від Бога, і двері Раю зачинилися для нас. Відтоді зло оточує нас, але, що найстрашніше, воно всередині нас. Це — все те, чим ми ображаємо людей, тим самим паплюжачи Боже створіння; це — все те, що приглушує подих Творця, яким Він вдихнув в нас життя. Словом, це — все те, що

нас із Богом роз'єднує. Совість завжди вказує нам на наші неправди, але нечасто її голос стає вирішальним. Тож ми примножуємо зло і несемо відповідальність за його прояви навколо себе. Врешті-решт це існування, відірване від Бога, веде до смерті.

Таке існування безглузде. Але Господь є Любов; ця Любов — досконала, прагнуча не підкорення людини, але її вільної любові у відповідь. Його любов настільки безмежна, що Він Сам прийшов до нас в Особі Ісуса Христа. Існує гарне оповідання про створення людини на Предвічній Раді Пресвятої Трійці. Промовляє Бог-Отець: «Сину! Створимо-но ми людину»; Бог-Син же відповідає: «Єй, Отче!». І тоді, розкриваючи таємниці майбутнього, знов промовляє Бог-Отець: «Так, але людина згрішить і відпаде від свого покликання, своєї слави, і прийдеться Тобі хрестом її викупити». І Син каже: «Нехай буде так, Отче!». Тут є дещо дуже важливе: Господь створив людину, знаючи, що прийде на неї смерть і страждання, що любов Його несе хресний відтінок; і тим не менш, створив. Людина прийшла із небуття в буття в обійми божественної любові, і ця любов неможливо скасувати нашими вчинками; людина залишається улюбленим творінням Бога, як би вона не спотворювала себе і не забувала Творця.

Ми були створені вільними, але наша свобода вибору втілилась у стражденню та заблукалому людству, що тішить себе ілюзіями підкореної природи, в той час як залишається рабом власної природи, ураженої гріхом. Проте Бог є Той, Хто може будь-яке зло перевернути на благо. Він — Той, Який існував завжди і завжди існуватиме; Він є Любов. Тільки Він Один благий. І у Нього був Свій план щодо спасіння людства і світу, причасного смерті. Неосяжний, вічний Бог, Творець усього існуючого, Сам стає творінням, народжується від земної жінки, стає людиною для того, щоб понести разом із людьми весь жах їхньої роз'єднаності з Богом і покласти край цій розділеності, знову відкрити райські двері для істоти, яка сама себе прирекла на муку і нещастя. Людина завжди, хоча б і підсвідомо, шукала цей втрачений рай, прагнучи до вічності; вона все-таки зберегла пам'ять про свою небесну батьківщину і Батька. Багато релігій позначено цими пошуками. Але це були погляди в небо і здогадки про нього. Народженням Ісуса Христа, істинного Бога та істинної Людини, покладається край усілякій релігії як пошуку істини. Істина сама прийняла плоть і кров у тілі народженого від Діви Немовляти, «в *слах на сні серед бидляти*». Не царські палати обрав Господь всього сущого і не переможну процесію для Своєї появи. Як подих тихого вітру увійшов Бог у світ, відвернутий від Нього, і подарував кожному, хто цього хоче, можливість повернення у Рай, в Небесне Царство.

Мандруючи по цій землі, Ісус Христос навчав людей бути синами Небесного Батька, полегшував страждання, проповідував Євангеліє Царства (гр. ευαγγέλιον — блага звістка), благу, тобто радісну, звістку про вище покликання людини і про радість, яку дарує їй єднання з Творцем; про те, що приєднання світу до божественного життя є найвищою його метою, є спасінням цього світу. Але люди більше полюбили темряву, аніж світло. Сина Божого розпнуть на хресті перед натовпом; Єдиного Безгрішного піддадуть найганебнішій смертній карі, що існувала на той час. Він воскресне, забираючи в смерті її жало, — і тепер вона не страшна для нас,

бо її просто немає! — і заснує Церкву Свою, яка живе зараз і основи якої не захитаються вовіки. Але це буде потім. А зараз Немовлятка спить на сні, в печері, де тримали худобу. Його Мати, Марія, радісно співає, співають пастухи і ангели на небі, розквітає земля, бо відчула прихід свого Спасителя. А в небі над Віфлеємом вже світить зірка, і троє царів зі сходу приносять Новонародженому Царю всього світу дари з Його ж творіння...

Ми майже не пам'ятаємо про те, хто ми насправді є. 99% нашого життя витрачається на забезпечення біологічних потреб, на примноження речей, що зникнуть так само, як і ми, коли помremo. Але є вихід. Можна принести Творцю Його творіння, віддати Йому своє смертне життя і взамін отримати вічне життя у Його Царстві. Полюбити Його так само, як Він полюбив нас, і полюбити свого ближнього як свого брата або сестру. Бо в нас один Отець. Воістину радісна звістка! Ось і диво, яке оспівують колядки, — неймовірне обмеження Безмежного, самоприниження

Всемогутнього, і все для того, щоб спасти конкретно вас. І зовсім це не сімейне, і не дитяче свято — Різдво. Це — велика Таємниця і нечувана подія, одкровення для всього світу; це дійсність, реальніша за примарне щастя, обіцяне кожною рекламою на біг-борді. Це свято нам дано для того, щоб ми могли полишити нескінченні турботи повсякденності і долучитись до дива. Заповнити серце не суєтою, а миром Христовим і радістю від Його довгожданого народження. Тоді уста відкриються самі і вся наша істота прославлятиме Господа, а пісня переплететься з хвалою, яку земля співає Єдиному. Нехай же всюди, де пролунає ваша пісня, серед зими зацвіте *«всьякеє древо і разніє цвєти»*.

«Співайте для Господа пісню нову, уся земле, співайте для Господа! Хай небо радіє, і хай веселиться земля, нехай гримить море й усе, що у ній, Хай розвеселяться небеса, і хай зрадіє земля, хай зрушиться море і його повнота, нехай поле радіє та все, що на ньому!» (Пс. 95:1, 11–12).

Олександра Шандра

Олександра Шандра. Християнка. Народилась 1984 р., проживаю в Києві. Закінчила факультет географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Працюю в Українському науково-дослідному гідрометеорологічному інституті. Разом з чоловіком Дмитром виховуємо донечку Оленку. Беру участь у роботі Центру розвитку творчих ініціатив і комунікацій «Родина».

Центр розвитку творчих ініціатив і комунікацій «Родина» — спільнота людей, яких об'єднує любов до стародавньої християнської музичної культури наших предків, яка є невичерпним джерелом мудрості, що здавна передавалась із покоління в покоління. Відновлення цієї спадкоємності поколінь є тією необхідною ланкою, без якої, на нашу думку, неможливе духовне відродження нації. Ми ставимо собі завдання збирання та дослідження церковних, народних і авторських піснеспівів релігійного змісту, вертепів, поетичних творів, їх систематизацію і видання різних типів навчальних посібників, аудіо-записів і популярних збірок із залученням сучасних виконавців, мистецтвознавців, культурологів. Наразі «Родина» реалізовує декілька освітньо-видавничих проектів, серед яких — «Із духовних джерел до кожного серця», «Псалми та канти», підручник із християнської етики «Моє маленьке Велике Різдво» для дітей молодшого шкільного віку, комплект-антологія українських народних пісень Різдвяно-Богоявленського циклу, збірка українських автентичних вертепів, літературно-художні видання «Тобі, Маріє» та «Перлини дитячого різдвяного фольклору». З радістю розглянемо будь-які пропозиції до співпраці!

Наші координати:
alya.shandra@gmail.com.

На завершення — декілька колядок, зібраних ЦРТК «Родина».

Дивнеє народження Божого Сина

Дивнеє народження Божого Сина,
А що нам Його й породила Діва Марія. (2)

Народився Сам Сус Христос – аж диво стало,
Архангола Гавриїла ріки облили. (2)

А ми ж тебе, хазяїне, не забуваєм,
З Ісусом Христом, з святим Рождеством, поздоровляєм.

Ой, Боже мой, Нарожена Божая сила

Ой, Боже мой, Нарожена Божая сила,
Що породила Дева Марія, Божого Сина. (2)

Народився Ісус Христос з Божої Деви,
А ніхто ж не мог дай дознатися Божого сили. (2)

Дозналися два анголи, з небес летучи,
Темної ночі, ясної свечі, гремо гримучі. (2)

Ой у Ри (і) му-Русаліму сталося диво,
Що Мале Дитя, нове роджене всей світ зсіяло. (2)

Осіяло небо й землю, малиє діти,
Що показало всяке древо разніє цвіти. (2)

ЄВАНГЕЛІЄ ПРО ХРИСТОВЕ РІЗДВО

Урок для молодших класів

автор Ірина Удодік, учитель християнської етики
НВК «Престиж» м. Рівне

Мета

Освітня: дати учням уявлення про події, пов'язані з народженням Ісуса Христа; пояснити причину радості, яку приносить нам Різдво.

Виховна: виховувати шанобливе ставлення до Святого Письма; почуття радості та подяки Богу за народження Ісуса Христа.

Розвиваюча: спонукати учнів ділитися цією Доброю Новиною з друзями, близькими людьми.

Біблійна основа: Мт. 2:1–12.

Ключовий вірш: «Народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь» (Лк. 2:12).

Обладнання і наочність: фланелограф «Різдво» або ілюстрації, які зображають події Різдва Христового (див. кольорову вкладку), схема «Назарет — Віфлеєм», зображення на папері дарів, що принесли мудреці, таблиця — словник (тлумачаться слова: ясла, золото, ладан, смирна), заготовки різдвяної листівки (учитель може зробити кольорові ксерокопії з вкладки).

Міжпредметні зв'язки: музика, математика, географія, трудове навчання.

Література до уроку:

1. Християнська етика. Добро і зло. Посібник для вчителів. — Ів.-Франківськ, 1998.
2. Біблійні історії. Читай, розфарбовуй, навчайся. — К.: Українське Біблійне Товариство, 2004.
3. Шумська О. Християнська етика: Зошит для 2 класу. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. — 52 с.

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

Учитель:

Люди радіють: скоро Різдво,
Світ звеселився.
В дні ці зимові колись давно
Христос народився.
І хоч настала холодна зима,
Сонечко сяє,
І чути всюди вродисті слова:
«Христос ся рождає!»

Відповідь класу: «Славимо Його!»

2. Актуалізація знань

Учитель:

Діти, до якого свята ми зараз готуємося? (Відповіді учнів.) Так, ми готуємося до Святого Різдва. Різдво вносить

Божу благодать у кожную родину. Це свято любові і милосердя. Люди встановлюють і прикрашають ялинки, співають колядки, збираючись усією родиною.

Але Різдво — це день народження. Як ви гадаєте, про чий народження ми будемо з вами говорити? (Відповіді учнів.) Так, ми будемо говорити з вами про народження Ісуса Христа — Сина Божого. Сьогодні ви дізнаєтесь про найбільшу подію в історії людства, яка записана на сторінках Біблії. Отож вирушаймо у подорож.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Оголошення теми уроку і виклад нового матеріалу

На фоні звучання колядки «Свята ніч» учитель розповідає біблійну історію про народження Ісуса Христа.

У місті Назареті, на півночі Ізраїлю, понад 2000 років тому жила молода дівчина на ім'я Марія. Вона була дуже доброю, усім допомагала. Марія любила Господа і завжди до Нього молилася. На той час вона була заручена з чоловіком на ім'я Йосип (заручини — домовленість про весілля). Тоді існував звичай до весілля чекати один рік. Одного разу до Марії з'явився ангел Гавриїл і сказав: «Радій, Маріє, Господь з тобою! Ти благословенна між жінками!»

Дівчина стривожилася і стала роздумувати, що могли б означати ці слова. Ангел промовив: «Не бійся, Маріє, бо в Бога благодать ти знайшла. Народиться у тебе Син і назвеш Його Ісусом. Він спасе людей від їхніх гріхів».

Минали місяці. Марія чекала дитину. Йосип не хотів, щоб люди дізналися про це і побили її камінням, і вирішив таємно відпустити Марію, щоб вона втекла в інше місто.

Але тільки він так подумав, як уві сні з'явився йому ангел і промовив: «Йосипе, не бійся прийняти Марію, дружину свою. Вона родить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів».

Коли Йосип прокинувся, то зробив усе так, як звелів йому ангел.

На той час цар Август звелів усім жителям його імперії пройти перепис, який необхідний був для збору податків. Про це оголосили і в Назареті. Йосип був родом із Давидового міста Віфлеєма. Тому саме там він повинен був пройти перепис.

Марія і Йосип взяли з собою необхідні речі і вирушили в нелегку дорогу, подорож тривала близько чотирьох днів. І от нарешті Марія та Йосип у Віфлеємі. Вони почали шукати місце для ночівлі. Але всі будинки були переповнені великою кількістю людей. Марія та Йосип змогли знайти притулок лише у хліві. Коліскою для Новонародженого послужили ясла (годівничка для тварин).

Розповідаючи, учитель прикріплює відповідні зображення на фланелографі, або показує кольорові ілюстрації.

Ніхто ще не знав про те, що народився Син Божий. Першими про це дізналися пастухи. Вони стерегли свої отари в полі, аж раптом — перед ними з'явився ангел у сяйві і сповістив про народження Христа. Вони дуже злякалися, але ангел промовив, що Дитя, сповите пелюшками в яслах, є Спасителем світу.

2. Вивчення ключового вірша: «Народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь» (Лк. 2:12).

— Чому пастухи злякалися? (*Серед ночі, у темряві раптом з'явилося світло і ангел.*)

— Що сповістив про Ісуса ангел? (*Що Він є Спасителем світу.*)

Так, це була радісна новина. Адже люди впродовж багатьох років чекали приходу Спасителя.

Коли у Віфлеємі народився Ісус, засіяла на небі Зірка на весь світ. Її побачили мудреці на Сході і прийшли вклонитися Новонародженому Цареві. Вони принесли Йому дари: золото, ладан та смирну, що символізували визнання влади і покору.

— Діти, давайте порахуємо, скільки кілометрів довелось пройти мудрецам, щоб принести свої дари Ісусові.

Учитель роздає кожному учневі схему.

Вирахуй віддаль від Назарета до Віфлеєма, якщо 1 см на малюнку відповідає 15 км.

Відповідь: 120 км.

3. Інсценізація «Мудреці зі Сходу»

Сидить Марія з Немовлям на руках, поряд стоїть Йосип.

Автор:

Та враз ми почули дзвони десь далеко.
Дзвоник легко задзвонив і на свято запросив
Мудреців зі Сходу.

Заходять мудреці співаючи.

Три славнії Царі зі Сходу прийшли,
Злато, ладан, смирну Йому принесли.

*Мудреці вклоняються і кладуть свої дари
маленькому Ісусові.*

Автор:

Пісня дивна, тиха
Ллється, наче диха, —
Коло Немовляти
Нахилилась Мати.

Марія:

Спи, моя Дитино,
Мій єдиний Сину.
Я тебе укрию,
Я тебе зігрію.

Пригорну до серця,
Чуєш, воно б'ється?
Зрозуміти хоче,
Ангел що пророчив.

Чи Ти мій, чи Божий,
І на кого схожий?
Я не розумію,
А спитать не смію.

Твої очі — зорі,
Сині та прозорі,
А чоло мов царське,
Доленька теслярська...

Мудрець:

Тесля чи Месія?
Не питай, Маріє,
Ти вродила Сина —
Бога і Людину.

На руках у тебе
Спить посланець Неба,
Ким Він має стати,
Ще не час пізнати.

Автор:

Пісня ніжна, тиха,
Ллється хай та диха.
Он зоря жевріє,
Радуйся, Маріє!

III. ПІДСУМКОВА ЧАСТИНА

1. Закріплення знань, виховання характеру

— На сьогоднішньому уроці ми дізналися про значення найбільшого у світі свята. Якого? (*Різдво Ісуса Христа.*)

— Куди Марія поклала свою Дитину? (*В ясла.*)

— Хто першим дізнався про народження Спасителя? (*Пастухи.*)

Давайте розповімо нашим друзям, знайомим, батькам про значення свята Різдва, про ту велику радість, яку Бог подарував кожному з нас.

2. Повчальне оповідання

Розповідь про дідуса, який чекав на Різдво Ісуса Христа

В одному місті жив старенький самотній дідусь. Одного разу, а було це саме перед Різдвом, наснився йому сон, ніби Ісус Христос каже йому: «Чекай мене на Різдво». Прокинувся дідусь, радісний, і думає: «От добре, треба приготуватися до зустрічі». Почав він прибирати, готувати їжу, причепурився, сів і чекає.

А на вулиці — заметіль, дуже холодно. Раптом чує він — хтось стукає в двері. «Це Він!» — побіг дідусь до дверей. Відчиняє, а перед ним стоїть дитина. Бідна, майже боса. «Пустіть погрітися», — просить. Дідусь пустив і зробив для неї чоботи. Коли дитина пішла, він знову сів і чекає. Минув час. Знову хтось стукає. «Ну, це вже точно Ісус прийшов!» — подумав дідусь і відчинив двері. Але це була бабця, вона просила дати їй трохи їжі. Хоча і не мав дідусь багато їжі, але нагодував бабусю. Коли вона пішла, дідусь все-таки вирішив дочекатися Гостя. «Хоча в мене вже й не залишилося нічого, чим я міг би пригостити Його, але все-таки хочу, щоб Він прийшов». І тут — стук у двері. Відчиняє дідусь, затамувавши подих, — а там... звичайний парубок. «Я так змерз, — каже, — не могли б ви дати мені якусь стару одежину?» Віддав дідусь йому теплий кожух.

РАДІСТЬ ВІД НАРОДЖЕННЯ СПАСИТЕЛЯ

Урок для середніх класів

автор Ангеліна Кухарчук, учитель християнської етики
ЗОШ I-III ст. № 3 м. Скадовськ

Мета:

Освітня: пояснити дітям значення та важливість приходу Ісуса Христа на землю.

Виховна: виховувати в учнів особистісне ставлення до Спасителя.

Розвиваюча: розвивати сприйняття Різдва як свята для кожної людини на планеті.

Біблійна основа: Мт. 2:1–12; Лк. 1:26–38.

Ключовий вірш: «Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь» (Лк. 2:11).

Обладнання:

— Біблія (можна використовувати дитячу Біблію);
— різдвяні ілюстрації (див. кольорову вкладку);
— фланелограф.

Словник понять і термінів

Ангел — вісник Бога.

Мудрець — людина, яка має великий розум, глибокі знання, досвід.

Ясла — відгороджене у хліві місце, куди закладають корм для худоби.

Література:

1. Біблія.
2. Научи меня верить . — М.: Библийская Лига, 2004. — 192 с.
3. <http://slovyk.net/>

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Організаційний момент. Вітання. Налагодження контакту з класом.

Перевірка домашнього завдання.

Актуалізація теми. Інсценівка «Іменинник».

Іменинник прокидається вранці в радісному настрої — настав його день народження. Він передчує великої веселощі, чекає на подарунки і поздоровлення!

Іменинник виходить з будинку, щоб винести сміття. У цей час у його квартиру приходять друзі. Вони починають тішитися, розвішують повітряні кульки, вмикають музику, бігають, стрибають, п'ють лимонад тощо.

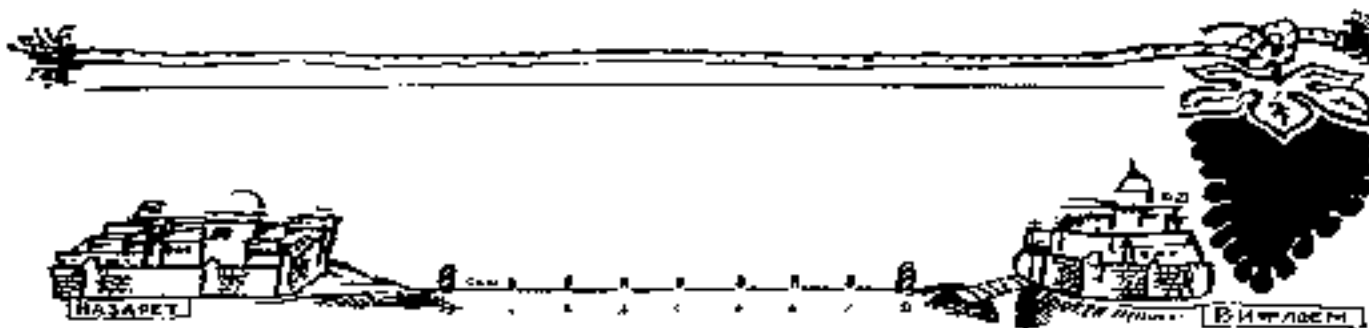
Повертається іменинник. У нього в руках відро для сміття. Перший гість зустрічає його на порозі і повідомляє, що сьогодні працювати не можна — велике свято. Іменинник як би збоку спостерігає за своїми друзями, а вони тим часом роблять у його будинку незрозумілі йому речі:

— вітають один одного з днем народження (іменинник цікавиться, у кого день народження, але йому відповідають, що це неважливо, головне — свято);

— вмикають музику, котра імениннику зовсім не подобається, хоча той і протестує;

— дарують один одному подарунки (іменинника знову обминають);

— розмовляють про те, що в цей святковий день можуть відбуватися різні дива, тому треба поворожити.

Загалом, гості ведуть себе так, неначе вони господарі в цьому домі, ніби вони не помічають іменинника. Той, врешті-решт, починає обурюватися і кричати, що це він — винуватець торжества, що це його день народження. Але гості говорять йому, що немає ніякої різниці, чий день народження, головне, що їм весело. А якщо імениннику не подобається, то він може просто забиратися геть. Вони виганяють його з дому.

...Іменинник сам на сцені, він страждає, йому прикро і, до того ж, усе абсолютно незрозуміло.

До нього підходить дівчинка і каже: «З днем народження!»

Він зрадів, дякує їй і розповідає, що з ним щойно сталося.

Іменинник запитує, чи не знає дівчинка, в чому справа?

Тоді дівчинка відповідає, що це все спеціально зроблено для того, щоб показати всім учням в класі, як на Різдво люди забувають про народження Ісуса Христа і приділяють всю свою увагу стороннім справам.

Іменинник запитує у всього класу: «Хто з вас хотів би мати такий день народження?»

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Повідомлення теми та мети уроку

Щойно ми з вами бачили сценку, яку приготували ваші однокласники. Як ви думаєте, це нагадує вам святкування Різдва в наш час?

Сьогодні ми з вами поговоримо про події, які відбувалися тоді, коли народжувався Син Божий у цей світ. А це відбувалося саме так:

Виклад нового матеріалу

У єврейському місті Назареті жила молода дівчина на ім'я Марія. Вона була вірною та слухняною Богові. Одного разу до неї прийшов Архангел Гавриїл, посланець Божий, і промовив: «Радій! Бог обрав тебе! В тебе народиться дитина — Син Божий, і ти маєш наректи Його Ісусом». Марія дуже здивувалася, бо вона ще не була заміжня, а лише заручена з Йосипом. І тому вона відповіла ангелу: «Як це станеться, коли я ще незаміжня?», а той відповів їй: «Бог спроможний на все. Ця Дитина буде не від чоловіка, а від Духа Святого». Марія сказала: «Нехай буде так, як хоче Бог». Вона прийняла цю звістку з радістю, без вагань.

І Йосипу також ангел сповістив про те, що сталося з Марією. Він мав стати добрим чоловіком для Марії, а також гарно піклуватися про неї та Дитину.

На той час, як Марія вже мала скоро народжувати, правитель оголосив перепис населення. Кожному мешканцю країни довелося йти в те село чи місто, де він народився, щоб записатися у людей кесаря. Тому Марія та Йосип пішли з Назарета у Віфлеєм.

Вони прибули до Віфлеєма пізно ввечері, місця в готелі вже не було, тому Марії та Йосипу нічого кращого не залишалося, як провести цю ніч у хліві, поряд з тваринами.

Саме цієї ночі і народився Син Божий Ісус. Марія сповила Його і поклала до ясел. Вони з Йосипом з цікавістю та радістю розглядали Немовля — Його маленькі рученята, носик, очки; який же Він — Син Бога, незвичайне Немовля, майбутній Спаситель людства? І як саме про Нього дізнаються люди? Можливо, ми повинні розповісти людям, що народився Син Божий? Але хто нам повірить?

Але про це поклопотався Сам Бог — Небесний Батько. В ніч Різдва далеко на полі були пастухи, вони охороняли свої отари. Раптом їх осяяло неймовірне світло — це з'явився ангел, котрий сповістив: «Не бійтеся! Я оголошую

вам велику радість! У місті Віфлеємі народився Спаситель — Син Божий! Вам легко буде Його знайти, бо Немовля лежить у яслах». Потім пастухи побачили величезне число ангелів, котрі співали і славили Бога. Звичайно, вони відразу ж пішли шукати те дивне Немовля. Знайти Його, справді, було неважко, тому що у всіх діточок були зручні ліжечка, лише маленький Ісус спав у яслах на соломі.

Про народження Спасителя взнали не тільки пастухи. В ті часи на Сході жили мудреці, котрі вивчали зоряне небо. Вони побачили на небі нову яскраву зірку і відразу ж зібралися в дорогу, тому що знали — ця зірка звіщає про народження Царя. Зірка вказувала їм шлях, тому вони швидко знайшли Ісуса, Йосипа та Марію. Мудреці вклонилися Сину Божому і подарували Йому золото, ладан і смирну.

Таким чином Сам Бог сповістив світові про народження Свого Сина.

Тепер люди на цілій планеті кожного року святкують Різдво — день народження Ісуса Христа, Сина Божого.

Діти, а в вашій родині святкують Різдво Христове?

Це радісне, веселе свято! Але чи радіє Ісус, коли ми святкуємо?

Бог хоче, щоб люди не просто раділи і дарували одне одному подарунки в цей день, а щоб згадували головне — навіщо народився Ісус. Він прийшов на землю для того, щоб спасти людство від гріха. «А чи врятований від гріха я?» — ось про що логічно подумати в цей святковий день.

Інтерактивна робота

Об'єднати дітей у групи по 4–5 чоловік. Кожна група має порадитись між собою, яким чином вони можуть приділити більше уваги Імениннику під час святкування Різдва Христового в цьому році.

Закріплення матеріалу

1. Що таке Різдво?
2. Хто сповістив Марії про народження Ісуса?
3. Де народився Ісус?
4. Як люди дізналися про народження Божого Сина?
5. Хто привітав святе Немовля подарунками?
6. Що ти цього року подаруєш Ісусові на Різдво?
7. Навіщо Ісус народився на землі?

III. ПІДСУМКОВА ЧАСТИНА

Підбиття підсумків уроку

Різдво Христове — прекрасне свято! Ми бажаємо один одному всього найкращого, нам пишуть, що про нас пам'ятають, але до чого тут МИ, якщо іменинник — Ісус? Люди вітають один одного з Різдром, забуваючи згадувати ім'я народженого.

Наступного разу, коли вас хтось привітає, сказавши: «З Різдром!», спитайте його: «З чим?» Спантичте людину! Примусьте замислитися! Розкажіть, що з днем народження варто вітати Ісуса. І запросіть у цей величний день людину піти до будь-якої християнської церкви вашого міста, щоб поклонитися народженому Спасителю!

Домашнє завдання

1. Узяти участь у конкурсі малюнків на тему «Як я привітав Ісуса з Його днем народження».
2. Поговорити з батьками про святкування Різдва Христового у вашій сім'ї.

Момент вдячності (подякувати учням за роботу на уроці)

НАРОДЖЕННЯ ІСУСА ХРИСТА ЯК НАЙВИЗНАЧНІША ПОДІЯ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Урок для старших класів

автор Зоя Наконечна, вчитель української мови та літератури
і християнської етики ЗОШ № 19 м. Рівне

Мета

Освітня: спонукати учнів до розуміння того, що народження Ісуса Христа є найвизначнішою подією в історії людства.

Виховна: виховувати почуття вдячності Богові за Його Сина Ісуса Христа, бажання ділитися Доброю Новиною з усіма людьми.

Розвиваюча: розвивати вміння аналізувати, мислити, висловлювати власні думки.

Біблійна основа: Лк. 2:1–20; Мт. 2:1–12.

Міжпредметні зв'язки: українська література, музика.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

З'ясування емоційної готовності учнів до уроку.

Запропонувати учням привітати своїх однокласників, що сидять поруч, і сказати їм кілька хороших слів.

Звучить запис різдвяної пісні «Тиха ніч».

Учні діляться своїми враженнями.

Учитель:

Ці прості слова і надзвичайно мелодійні звуки є звуко-рушливим зразком божественного натхнення. Пісня передає бентежний стан душі автора, його мрії і сподівання.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Оголошення теми і мети уроку (спільне формулювання цілей заняття).

2. Бесіда «Незакінчене речення»:

Різдво для мене — це ...

Учні висловлюють власні думки.

Різдво — це час мрій та сподівань. Мрії пов'язані з чимось дуже приємним, світлим, святковим. Піднесення душі ми відчуваємо під час Різдва ще з раннього дитинства.

У кожній країні існують свої традиції святкування Різдва. Які з них вам відомі?

Відповіді учнів.

Чехія. Перед святкуванням проводять генеральне прибирання. Обов'язково прикрашають ялинку. Спочатку для гарного настрою дарують одне одному подарунки,

тільки потім усією сім'єю вечеряють. На столі обов'язково запечений з кмином короп.

Данія. Підготовка до свят розпочинається за два місяці. На вулицях і площах з'являються прикраси із паперу і шовку, багато вогників, а також солом'яні козлики. У кожному вікні засвічуються різнокольорові лампи. На головній площі — ялинка, а під нею — великий скляний ящик, куди збирають кошти для бідних дітей з інших країн.

США. У цій країні дарують дуже багато подарунків на Різдво. Їх складають під ялинку впродовж тижня, а в Різдвяну ніч дітям приносить подарунки ще й Санта Клаус. В Америці збереглася гарна традиція ходити в гості одні до одних і виспівувати різдвяні пісні. За святковим столом обов'язково запечена індичка.

Австрія. 24 грудня в першу чергу всі збираються та йдуть до церкви, тільки після богослужіння, прийшовши додому, дозволяють собі підкріпитися. У кожному домі — велика радість. Усі одягають карнавальні костюми. А ще у цей день у австрійців завжди відчинені двері, на випадок якщо до них завітають далекі родичі чи друзі.

— Що ви знаєте про святкування Різдва в нашій країні? Які традиції існують у ваших сім'ях?

— Пригадайте оповідання «Ялинка» М. Коцюбинського. Які страви готували на Святий вечір? («У печі тріщав вогонь та сичав борщ. Олена крутила голубці на вечерю. Василько сидів долі та м'яв мак до куті»).

— Назвіть відомі вам твори про Різдво (Ч. Діккенс «Різдвяна пісня в прозі», М. Гоголь «Ніч перед Різдром», Е. Т. А. Гофман «Лускунчик і мишачий король», музичні твори Й. С. Баха, В. А. Моцарта, П. І. Чайковського). Про що свідчить той факт, що Різдво оспіване в художній літературі, музичних творах?

Коли ми говорили про святкування Різдва у різних країнах, чи звернули ви увагу, на що робиться головний акцент. (Відповіді учнів.) Це — подарунки, приготування особливих святкових страв, організація дозвілля, дотримання традицій і виконання обрядів. На жаль, найголовніше, сама сутність свята відступає на задній план або й взагалі нівелюється. Тому пропоную зараз звернутися до біблійного тексту, щоб ознайомитися з досить детальним описом цієї надзвичайної події в історії людства, яку ми називаємо Різдром.

3. Вивчення біблійного тексту

Лк. 2:1–20 — виразне читання.

Як ви вважаєте, яке значення має той факт, що євангеліст Лука вказав ім'я тодішнього правителя Сирії? (Це історична подія.)

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Терпеливість

Софійка збиралася до школи. І, як зазвичай, поспішала, метушилася, нібито запізнюється. Але вона не запізнювалася, просто їй не подобалося сидіти без діла. Тому вона й бабусю перебила, яка розповідала щось своє: «Вибач, бабусю, але мені ніколи тебе слухати».

Нема у Софійки часу і для маленького братика: їй здається, він занадто повільно одягається. «Швидше, Миколко, я не можу чекати!» — гукає вона. «Зараз іду», — чути з іншої кімнати голос братика. «З тобою чи без тебе, але через дві хвилини мене в хаті не буде!» — знову кричить дівчинка.

З кухні виходить мама. «Софійко, чому ти така нетерпляча? — докоряє вона. — Миколці ж усього шість років». «Він мені вже страшенно набрид своїм длубанням, — відказала Софія. — Через нього я не можу побути зайву хвилину з друзями. І де б мені його загубити!»

Вона не помітила, що Миколка вже вийшов зі своєї кімнати і стоїть поряд. Почувши сестрині слова, він заплакав і кинувся назад до кімнати. Мама поспішила за ним. «Ось що ти наробила!» — кинула вона доньці. «А хай швидше ворушиться», — огризнулася та.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Як ускладнює життя сім'ї нетерплячість Софійки?
2. Як ви відчуваєте себе, коли люди нетерплячі до вас?
3. Які причини спонукають людей виявляти нетерплячість?

Відповідь із позиції християнської етики: будьте терпеливими

Нудитися в чеканні — нікому не приносить задоволення. В такі хвилини тільки й думаєш, коли закінчиться оте чекання. Але інколи чекати доводиться, нічого не вдієш... Про людину, яка виявляє в таких випадках витримку і не псує настрої оточуючим, кажуть, що вона терпелива.

Але слово «терпеливість» означає не тільки це, а й здатність терпляче, не нарікаючи, переносити труднощі, страждання. Нетерпеливі люди зазвичай шукають найшвидшого і найлегшого виходу з важкої ситуації. Вони сердяться, коли щось не змінюється на краще відразу ж. Але в житті рідко так буває. Набагато частіше необхідна терпеливість, і виграють люди терпеливі, які готові зустріти випробування віч-на-віч і чекати без нарікань на його закінчення.

Дивовижний приклад терпеливості подав нам Ісус Христос. Він знав, що план Небесного Отця, Який послав Його на землю, передбачав Його мученицьку смерть на хресті — для спокути гріхів людства. Чим ближче був час страждань, тим довше і частіше Ісус молився. В Євангелії від Марка, 14:32–36, читаємо одну з таких молитов. У ній Ісус просить Бога не допустити мук, однак услід за цим Він промовляє чудові слова: «А проте не чого хочу Я, але чого

Ти...» Цебто Він заявив про те, що хоче виконати не Свою волю, а волю Отця. Він готовий! Незалежно від того, що доведеться Йому витерпіти.

Та страждання і смерть не були для Ісуса кінцем. Витерпівши їх, Він воскрес із мертвих (див. Марка 16:1–7).

Християнство вчить нас бути слухняними Богові й терпляче чекати здійснення Його планів, за прикладом Ісуса Христа.

Поясніть значення слова «терпеливість», виходячи з прикладу, поданого нам Ісусом Христом?

Яким чином ви можете стати терпеливими у стосунках з людьми, котрих знаєте?

Миролюбство

Усі у школі вважають Миколу хуліганом, але ніхто не наважується сказати йому про це у вічі. Микола увесь час намагається зчинити бійку, в першу чергу чіпляючись до дітей молодшого віку. Йому здається, що з допомогою своїх кулаків він може розв'язати будь-яку проблему.

Вдома ж він тихий та сумирний. Справа в тому, що і батько, й мати Миколи часто випивають і ледве не кожного вечора сваряться і б'ються, так що хлопець визнає за краще не привертати їхньої уваги до себе.

Старший Миколчин брат Валер'ян визволився від домашніх проблем, пішовши в армію. І Миколка піде, коли підросте. А поки що він продовжує встрявати у сварки. Йому й на думку не спадає, що відчувати себе сильним, захищеним від різної небезпеки він може якось інакше.

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Як ви думаєте, чому Миколка вороже налаштований до всіх?
2. Яка людина виросте з Миколи?
3. Коли Микола піде в армію, чи стане він добрим солдатом? Обґрунтуйте вашу відповідь.

Відповідь із позиції християнської етики: будьте миролюбними

Можливо, комусь Микола здається сильним. Але насправді він, звичайно, слабкий. Він не вміє дивитися на себе збоку, а коли б подивився і побачив себе таким, яким він є, — інших лякає, але й сам підвладний страху, безпорадний, — то постарався б змінити свою поведінку. Та він «рятується» від цих почуттів, виливаючи свою злість на інших. Подібне явище нерідко спостерігається в людському суспільстві. Ось тому християнство так багато говорить про мир. Але більшість людей, на жаль, не живе в мирі ні з Богом, ні з оточуючими, ні навіть з самими собою. Для того, щоб жити в мирі навіть у часи тяжких випробувань, нам необхідно довіряти комусь, хто здатний нам допо-

1. На вашу думку, чи випадково первісток Марії народився у заїзді? (Бог став доступним для всіх людей.)
2. На основі 9-го вірша поясніть, що для вас означає «слава Господня».
3. Як ви гадаєте, чому ангелові було важливо повідомити людям у таку пізню годину звістку про народження Дитини?
4. Як ви розумієте слова, що «радість станеться всім людям»? А себе ви відносите до цих «всіх» людей?
5. Як небо зустріло народження Спасителя?
6. Як відреагувала на повідомлення пастухів Марія?
7. Що вам відомо про те, як народження Ісуса Христа вплинуло на хід історії людства?
8. Чи може цей історичний факт змінити ваше життя?

4. Самостійна дослідницька робота

Прочитайте Мт. 2:1–11. Порівняйте даний текст із прочитаним раніше (Лк. 2:1–20). Зробіть власні висновки.

5. Інценівка оповідання Макса Лукадо «Прихід».

Переказ оповідання Макса Лукадо «Прихід»

Сьогодні шум і метушня почалися в містечку раніше, ніж звичайно. Коли ніч поступилася місцем світанку, люди були вже на вулицях. Торговці займали місця там, де було найбільш людно, а власники крамниць широко відчиняли двері, запрошуючи перехожих. Діти прокинулися від гавкання собак та криків віслюків.

Власник невеликого готелю прокинувся раніше за всіх. Готель був переповнений людьми: всі місця зайняті, всі матраци і ковдри роздано. Невдовзі мешканці готелю прокинуться, буде багато роботи.

Невідомо, про що розмовляв власник готелю зі своєю дружиною і дітьми за сніданком. Чи згадав хоч хто-небудь про приїзд однієї молодої сім'ї? Чи поцікавився, як почувася себе та вагітна дівчина, яка сиділа на віслюкові? Можливо. Але, по великому рахунку, нікому не було до них діла. Вони були всього-навсього однією з тих сімей, яким тієї ночі не вистачило місця для нічлігу.

Та і хто міг думати про них, коли в повітрі відчувалося таке збудження? Всі були надто зайняті. Кесар Август, підписавши наказ про перепис населення, зробив велику послугу Віфлеєму. Ще ніколи в цьому містечку не велася така жвава торгівля!

Наступав день. Треба було думати про хліб насущний. Треба було впоратися з домашніми справами. Треба було багато чого встигнути. І просто ніколи було думати про те, що трапилося неймовірно: Бог прийшов у світ Немовлям.

Але якби комусь довелося зайти того ранку до овечого хліва, що на окраїні Віфлеєма, то він побачив би незвичайну картину! У тому хліві був такий самий запах, як і в усіх інших. У повітрі — сморід і запах гною. Тверда долівка. Розкидана солома. Павутиння на стінах і стелі. Час від часу прошмигне миша. Важко знайти гірше місце для народження.

З одного боку сидять пастухи: мовчать, чи то від здивування, чи від благоговіння. Їхня нічна сторожа була раптово перервана вибухом світла з неба — ангельською симфонією. Бог приходить до тих, хто має час слухати. Тому цієї беззмарної ночі Він прийшов до пастухів.

Поряд з молодю мамою сидить утомлений батько. Він засинає. Він навіть не може пригадати, коли востаннє мав змогу відпочити. Коли минуло хвилювання і Марія з Немовлятком заспокоїлися, він прихилився до стіни

хліва, очі його заволокло втомою. Ще не все вклалося у його голову. Загадкові події не дають заспокоїтися. Але він неспроможний знайти відповіді на всі запитання. Найголовніше, що у Немовляти все добре, Марія у безпеці. Засинаючи, він пригадує ім'я, яке йому назвав ангел — Ісус. «Ми назвемо Його Ісус».

Марія не спить. Лишень поглянь на неї, яка вона молоденька! Її голова схилилася на м'яку шкуру сідла. Чудо приглушило біль. Вона вдивляється в обличчя Немовляти, її Сина. Господа. Його Величності. Ця дівчина, майже підліток, у смердючому хліві як ніхто інший розуміє, що зараз робить Господь. Вона не може відвести від Нього погляду. Якимось чином Марія знає, що тримає на руках Божого Сина. Ось Він. Вона пригадує слова ангела: «І Царству Його не буде кінця».

Він нічим не нагадує царя. У Нього синювато-червоне обличчя. Його плач, хоч і голосний, все ж такий жалібний — як плач безпорадного немовляти. Він у всьому залижить від Марії.

Велич серед усього земного. Святість серед запаху поту і гною. Божественність увійшла в світ на долівці хліва через утробу дівчини-підлітка в присутності теслі. Вона доторкається до обличчя Немовляти-Бога.

Яким довгим був Твій шлях!

Це Немовля бачило увесь всесвіт. Залишивши Свій золотий трон, Він віддав перевагу брудній підлозі овечого хліва. Ангели були замінені простими пастухами.

Тим часом місто гуде. Торговці не знають, що Бог прийшов на землю. Власник готелю ніколи не повірив би, що це Його він нещодавно мало не відіслав у холодну ніч. А люди засміяли б кожного, хто сказав би, що Месія лежить на руках дівчини на окраїні Віфлеєма. Однак усі вони були надто зайняті, щоб думати про це.

Усі, хто пропустив прихід Його Величності тієї ночі, пропустили його не зі злого умислу. Ні, вони пропустили через те, що не помітили.

Мало що змінилося за дві тисячі років, чи не так?

6. Обмін думками і побажаннями

— Люди дарують на Різдво подарунки одне одному. Чому?

— Як ви думаєте, Ісус Христос чекає від нас подарунка? Обґрунтуйте свою думку.

— Чи може особисто від вас залежати здійснення чиєсь мрії?

— А що ви робите для здійснення своєї заповітної мрії?

Різдво... Час зупинився, і все навколо завмирає в тиші, красі, загадковості. А чи не хочеться вам зупинитися і подумати про життя, оцінити свої думки та вчинки, зануритись у спогади?

7. Рефлексія

Закінчіть речення:

Після сьогоднішнього уроку я відчуваю...
Думаю...
Зрозумів (не зрозумів) ...
Мені дивно...
Я вважаю...
На мій погляд, слід ознайомитися...
З'явилося бажання розповісти...

III. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Твір-роздум «Твої найзаповітніші мрії у серці Творця!»

могти. Так, у ті дні, коли Ісус Христос жив на землі, для багатьох людей Він був джерелом миру.

В Євангелії від Марка, 5:1–19, є розповідь про чоловіка, яким володів нечистий дух. Він був настільки буйним, що ніхто не міг його приборкати. А Ісус вигнав з нього бісів, і чоловік цей став тихим та спокійним. Він пішов по містах і селах розповідати, що зробив для нього Ісус.

А пам'ятаєте, як Ісус Христос заспокоїв Своїх учнів, страшенно наляканих штормом? (Див. Мк. 4:35–41). Ісус володів силою втихомирити вітер і море й визволити від небезпеки людей, які Йому довірилися, усвідомлюючи, що Він насправді має таку силу (однак вони щоразу були дуже вражені, коли бачили її в дії). Проте навіть найближчі Ісусові друзі, свідки багатьох Його чудес, довго не могли навчитися повністю довіряти Йому в тяжких обставинах. На жаль, страх у людській натурі переважає готовність до довіри, віри, з яких і випливає миролюбство.

Люди, які вірять в Ісуса Христа, і сьогодні мають мир у своїх серцях, бо вони знають: для Нього немає непосильного завдання чи занадто складної проблеми. Без переконання в тому, що існує Хтось сильніший за всі земні напасті, ми все життя перебуватимемо в полоні страху.

Дехто стверджує, що відчуття страху йому не знайоме. На вашу думку, це можливо? Якщо так, то чому?

У яких випадках ви найбільше потребуєте душевного спокою?

Наполегливість

У Іллі неприємність. На минулому тижні він виконав домашнє завдання з фізики лише наполовину: зіткнувся з важким для себе завданням і, подумавши кілька хвилин, відклав задачник зі словами: «Не уявляю, як із цим справитися. Здаюся!»

Подібне з Іллею трапляється нерідко. Наприклад, вдома у нього більше книг, ніж у його однокласників, але всі вони прочитані лише наполовину. Те ж саме й зі спортом. Ілля починає займатися то одним видом, то іншим, але інтерес до гри чи участі у змаганнях втрачає при перших же труднощах. Усе більше він стає відомим як «хлопець, що готовий здатися».

Запитання для роздумів та обговорення:

1. Чому, на вашу думку, Ілля здається так легко?
2. Чи доводилося вам починати якусь справу і на півдорозі виявляти, що вона важча, ніж ви думали? Що ви робили в таких випадках?
3. Коли б ви були на місці батька чи матері Іллі, або його найближчого друга, яку пораду ви б йому дали?

Відповідь із позиції християнської етики: будьте наполегливими

Наполегливість виявляється у здатності продовжувати почату справу, незважаючи на перепони й труднощі. Деякі люди охоче розпочинають справу, але відступають при першій же перешкоді. Це ненадійні люди, оскільки ніколи не знаєш, чи доведуть вони до кінця те, що обіцяли

зробити. Християнство навчає, що наполегливість як моральна якість має важливе значення, бо до неї закликав Ісус Христос і Сам проявляв її в Своєму житті.

Вибираючи Собі учнів, Ісус хотів, щоб вони залишалися Його послідовниками до кінця своїх днів. У Євангелії від Марка, 8:34, ми читаємо такі слова Христа: «Хто хоче йти за Мною... візьми хрест свій...» У ті часи хрест був знаряддям страсти, так що, говорячи про хрест, Христос мав на увазі, що Його послідовники повинні бути готовими віддати життя за Нього і Його справу. У 35-му вірші Ісус підкреслює значення цих слів: тому, хто хоче придбати справжнє життя (у вічності), слід поступитися своїм земним щастям. Отож, Ісус закликав до наполегливості, тобто до того, щоб не залишати розпочатої справи, не відступати від неї навіть під загрозою смерті, але доводити її до кінця.

*Роби, що можеш, з тим,
що маєш, там, де ти є.
Теодор Рузвельт*

Як уже зазначалося, Ісус Сам був наполегливим. Багато часу Він витрачав на те, щоб зцілювати хворих людей, щоб навчати, наставляти. Знаючи, що кінцевою метою Його перебування на землі є спокутування гріхів людських ціною Його смерті на хресті, Він, заради досягнення цієї мети, витерпів приниження арешту, знущання, насмішки, фізичні муки. І, витерпівши все це, воскрес із мертвих, щоб наділити Своїх послідовників силою згори, яка була їм необхідна для розповсюдження Його благої звістки по всьому світу.

Коли ми зустрічаємо перешкоди на своєму шляху, то відступити, здатися так спокусливо і легко. У Своєму земному служінні Ісус Христос часто зустрічав прямиї спротив. Але Він знав справу, яку Йому належало здійснити, і, незважаючи ні на що, Він довів її до кінця.

Так само й нам не слід відступати перед труднощами і падати духом, тим паче, коли прагнемо досягти важливої мети.

Які перешкоди зустрічалися вам на шляху до тієї чи іншої мети?

Подумайте, чи знаєте ви когось, хто на шляху до вибраної мети переборов нелегкі перешкоди? Чого ви можете навчитися на прикладі такої людини?

© 1993 by David C. Cook Foundation
Cook Communications Ministries,
4050 Lee Vance View,
Colorado Springs,
Colorado 80918 U.S.A.

РІЗДВЯНА РОЗПОВІДЬ

Сценарій позакласного заходу

Уклала Ольга Скотаренко

«Із уст немовлят... учинив Ти хвалу»
(Мт. 21:16)

Дійові особи:

1-й і 2-й читці
Йосип
Марія
1-й, 2-й і 3-й пастушки
Овечки (2–3 дитини молодшого віку)
Ірод
Книжник
1-й, 2-й і 3-й мудреці
Хор ангелів
Зірка
Ангел

У лівому кутку сцени декорація хліва з тваринами та яслами посередині.

На сцені читці, хор, Марія та Йосип, посередині за рядом дітей прихований стілець, на якому сидить Ірод, праворуч за спинами хористів сидить Зірка, накрившись темним покривалом, праворуч стоїть Книжник. Пастушки й овечки сидять на зеленому килимку на сцені праворуч.

- Ч. 1.** Мало ми живемо на світі,
Ч. 2. Не дорослі ми, а діти,
Ч. 1. Але знаємо багато
Ч. 2. Про Різдво — Христове свято.

Звучить музика.

- Ч. 1.** Царювало зло повсюди,
Знемагали в гріхах люди.
Бачив Бог, що бідні люди
Потерпають у всякім бруді.
Щоб звільнилася людина,
Бог послав на землю Сина,
Син, що жив в Отцевій силі,
Мав з'явитись в смертнім тілі.
Щоб звершити цю подію,
Бог Отець обрав Марію.

Марія стає на коліна, робить поклін, Йосип протягує їй руку і вона встає, двоє ідуть вздовж сцени.

- Ч. 2.** Йосип і Марія йдуть та йдуть —
До Віфлеєма веде їхня путь.
В місті Давидовім люд не злічити,
В місті Давидовім ніде спочити.
Гості заповнили геть всі хати.
Вільного місця ніяк не знайти.
Он, у вертепі, худоба стоїть.
Там і лишилися вони відпочити.

Йосип та Марія закінчують рух по сцені, сівши біля ясел у хліві, музика затихає, другий читець дуже тихо, з інтонацією продовжує.

В ніч цю так темно, в ніч цю так тихо.
Тільки зорі мріють і вогні десь видно.

Хор співає різдвяну пісню «Тиха ніч».

- Ч. 1.** У Віфлеємі, тихім Віфлеємі,
В ніч зоряну явився в тілі Ти.
На вбогій, з сіна вмощеній постелі
Дитятком закричав на всі світи.

Звучить запис крику немовляти, гітара починає грати мелодію колискової.

- Ч. 2.** Ненька сина сповивала,
Коліскової співала.

Під звуки колискової Йосип і Марія виконують рухи.

Жіночий голос.

Спи, моя Дитино,
Мій єдиний Сину.
Я Тебе укрию,
Я Тебе зігрію.

Марія бере у яслах ляльку-немовля, загортає у пелюшку, колише на руках.

Пригорну до серця.
Чуєш, воно б'ється?
Зрозуміти хоче,
Ангел що пророчив,
Чи ти мій, чи Божий,
І на кого схожий?
Я не розумію,
А спитать не смію.
Твої очі-зорі,
Сині та прозорі,
А чоло мов царське,
Доленька — теслярська...

Марія милується обличчям ляльки-немовлятка, передає її Йосипу, Йосип колише ляльку на руках.

Чоловічий голос.

Тесля чи Месія?
Не питай, Маріє,
Ти вродила Сина —
Бога і Людину.

Йосип обережно передає ляльку Марії.

На руках у тебе
Спить Посланець Неба,
Ким Він має стати,
Ще не час пізнати.

Марія кладе ляльку в ясла, Йосип і Марія сідають біля ясел, схилившись до ляльки.

Ч. 2. А зорі сяли яскравим вінцем,
І пісня звучала...
Марія зі світлим щасливим лицем
Дитя сповивала.

Ч. 1. У Віфлеємі люди спали,
Нічогісінько не знали,
А на полі пастухи
Награвали, як могли.

Пастушки й овечки встають, виходять на середину сцени і виконують танок, зображаючи гру на сопілках, овечки кружляють у парах під руки одна з одною під музику, бажано, щоб звучала сопілка.

Ч. 2. І раптом слава Божа осяйна
Завісу тайни підняла над ніччю.
І голос ангела над світом пролунав:

З хору наперед виходить Ангел, всі танцівники з великим подивом і страхом завмирають і повертаються до нього.

Ангел. Не бійтеся, я радість благовіщу!
Син Божий нині народився вам,
Христос — Спаситель, Цар, Господь, Месія,
До ясел йдіть, побачите ви там
Того, Хто даруватиме спасіння!

Ангел відступає назад до хору, пастухи й овечки сідають на сцені.

Ч. 2. Небесне військо ангелів святих
Новину добру вторить серед поля:

Хор ангелів. Є слава Богові на висоті,
Мир на землі, у людях добра воля!

Хор ангелів виконує перші три куплети пісні «Небо і земля».

Ч. 1. Пастухи тоді зраділи
І до ясел поспішили.

Пастухи й овечки встають і починають рухатися в напрямку ясел.

Віднайшли вони те місце й ту родину,
І у яслах в сповитку Святу Дитину.

Овечки сідають у хліві, пастухи підходять до ясел, з благоговінням стають на коліна перед яслами і вклоняються до ляльки-немовлятка.

Та й зраділи щиро: Господу осанна!
Бо наблизилась година, така довгождана.

Хор виконує пісню «Яке Дитятко на руках ...»

Ч. 2. Зведіть свій погляд до небес:
Навколо тиша, зорі сяють...
Та що це? — Чудо із чудес! —
На небі зірка закружляла.

Починає звучати урочиста і радісна музика. Зірка встає, скидає з себе покривало, виходить на середину сцени.

Ч. 1. Пророцтво здійснила
Та дивна зоря!
Вона сповістила
Усім про Царя.

Зірка виконує танок, музика перестає звучати, і вона стає поряд із хористами, починає звучати музика у східному стилі, яка передає розмірений крок каравану в пустелі.

Ч. 1. А куди верблюди ці
Чемно чимчикують?

Із залу виходять троє мудреців, вишикувавшись один за одним, вони повільно проходять під музику на сцену, зображаючи їзду верхи на верблюдах, у руках першого мудреця торбинка, у другого — посудина, у третього — скринька.

Ч. 2. Це зі сходу мудреці
До Ірода прямують.

Читці розступаються вліво та вправо таким чином, що стає видно Ірода, який сидить на троні.

Вони ідуть його спитати,
Як їм Месію розшукати.

Мудреці підходять до Ірода, низько вклоняються, Ірод киває до них, мудреці роблять жести, зображуючи розмову, відходять ліворуч, ставши обличчям до глядачів.

Ч. 1. Почувши це, юдейський цар

Ірод насуплює брови і різко підводиться з трону.

Прийшов у розпач і тривогу;

Ірод ходить туди-сюди по сцені.

Зібрав він книжників народних
І про Месію їх спитав.

Робить жест, наче підзиває до себе Книжника, Книжник із сувоєм у руках підходить і вклоняється Іродові.

Стало відомо всім про те, що

Книжник (розгортає сувій).

«З Віфлеєму вийде вождь.
І буде пасти свій народ».

Книжник вклоняється Іродові і повертається на місце, діти знову закривають Ірода.

Ч. 2. Мудреці тоді зраділи
Й до дитини поспішили.

Мудреці встають і по черзі підносять угору руки з дарами.

І золото, й ладан, і смирну несуть
Царю і Правителю неба.

Починає звучати музика, Зірка підходить, бере за руку першого мудреця і веде по сцені, вказуючи вільною рукою напрям, спочатку праворуч, потім ліворуч, потім знову праворуч і знову ліворуч, інші мудреці йдуть за ним.

А зірка показує путь,
Куди прямувати їм треба.

Ч. 1. Два роки вони з свого краю ішли,
На це була воля Господня!
І те, що шукали, — нарешті знайшли,
Подяка й хвала за це Богу.

Зірка і мудреці підходять до ясел, зупиняються і мудреці стають на коліна, вклоняються і кладуть перед яслами дарунки, потім встають і займають місце поряд з хором, читці закривають папки, роблять крок вперед і декламують напам'ять.

Ч. 2. Сяють обличчя і світяться очі!
Радість небесну отримали ті,
Хто біля ясел різдвяної ночі
Божому Сину вклонився. А ти?

Читці роблять ще один крок уперед.

Ч. 1. Нині Різдво, і Господь закликає
Нас до любові, до радості з Ним.
Хай же у яслах Народжений стане
Вашим Спасителем! Нашим! Моїм!

Ч. 2. Прославте Творця в цю різдвяну хвилину!

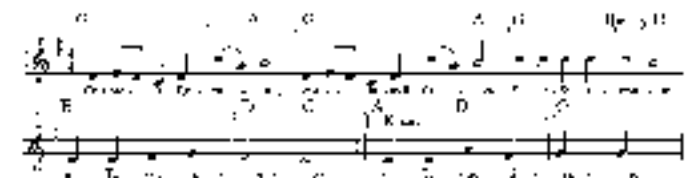
Ч. 1. І пісню хваління Йому принесіть!

Ч. 2. За цю незрівнянну Святу Дитину,

Ч. 1. Що там, в Віфлеємі, у яслах лежить.

Хор ангелів виконує пісню «Прийдіть і поклоніться».

ДИСК ІЗ ЗАПИСОМ ФОНОГРАМ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У СЦЕНАРІЇ, МОЖНА ПРИДБАТИ, ЗВЕРНУВШИСЬ ДО РЕДАКЦІЇ.

Спи, моя дитино

Прийдіть, поклоніться

Прийдіть, поклоніться з радістю Дитині,
Прийдіть, не баріться у Віфлеєм.
Цар народився, Цар всього творіння,

Приспів:

Прийдіть, поклоніться,
Прийдіть, поклоніться,
Прийдіть, поклоніться Господеві!

Світло від Світла, Бог рожен від Бога,
Від Диви Марії на землю прийшов.
Став чоловіком від Духа Святого.

Ісусе, з молитвою ми прийшли до Тебе.
Від серця співаємо славу Тобі.
Сталося Слово Богочоловіком.

Небо і Земля нині торжествують

Небо і Земля (2) нині торжествують.
Ангели й люди (2) весело святкують.

Приспів:

Христос родився, Бог воплотився,
Ангели співають, Царя вітають,
Поклін віддають, пастухи грають,
«Чудо, чудо!» — повідають. (2)

У Віфлеємі (2) весела новина:
Пречиста Діва (2) породила Сина.

Отцівське Слово (2) зодяглося в тіло:
В морозі земнім (2) сонце засвітило.

Тиха ніч, свята ніч!

Тиха ніч, дивна ніч,
Все дріма, лиш не спить,
Благоговіє подружжя святе:
Дивного Сина послав Бог-Отець,
Радістю серце горить! (2 р.)

Тиха ніч, дивна ніч,
Голос з неба звістив:
Тіштеся: нині Христос народивсь,
Мир і спасіння для всіх Він приніс,
Світло святе нам явив! (2 р.)

Тиха ніч, дивна ніч,
В небо нас Бог позвав.
Хай же відкриються наші серця
І хай прославлять Його всі уста:
Він нам Спасителя дав!

Яке Дитятко на руках...

Яке Дитятко на руках
Марії спочиває?
Чий то прихід в полі пастухам
Небесний хор звіщає?

Приспів: Це є Христос — наш Цар,
Для всіх людей від Бога дар!
Честь і хвалу несить
Ісусові Христові!

Чому у яслах Він лежить,
Де корм дають тваринам?
Кого вітають мудреці
З дарами в цю хвилину?

Несить Йому дари серцець
Всі — бідні і багаті;
Хай Цар царів Ісус Христос
Царює в вашій хаті.

Пісня тихої ночі...

Усім нам доводилося чути пісню «Тиха ніч». Сьогодні жодне Різдво не обходиться без цієї тихої пасторальної оповіді про прихід Спасителя у світ. І називають її по-різному: колядка, псалом, гімн, різдвяна пісня. Та й виконують її по-різному: патетично хором чи класично під фортепіано, у супроводі гучного органу чи камерно під гітару перед жарким каміном. Ця пісня настільки увійшла в наш побут, що ми навіть не можемо уявити, коли її не було. Проте був такий час... І був час, коли її вважали досить вульгарною, власне за ту простоту й невігядливу пасторальність.

Батьківщиною пісні є Австрія. У невеликому містечку Оберндорф під Зальцбургом молодий чоловік, який щойно розпочинав своє служіння вікарного священика Церкви святого Миколая, Йозеф Мор, перед різдвяними святами задумав написати твір, який би дуже просто, щоби зрозуміли навіть діти, розказував про причину приходу Ісуса Христа на землю. Задля цього він написав вірш, який став словами всесвітньо відомої пісні. Що було поштовхом до написання цих слів, невідомо. Можливо, прекрасна природа тієї місцевості чи велич зоряного неба, яке так вражає людину в горах... Проте, своє творіння він показав органісту Францу Груберу. Музиканта так захопили слова, що посеред ночі, в переддень Різдва була написана музика. Деякі злі язики твердили, що причиною такого «простого» акомпанементу (під гітару) був прогризений мишами орган.

Але так чи інакше, 24 грудня 1818 року пісня прозвучала під час святкового богослужіння в Церкві св. Миколая. І саме звідтіля розпочалась хода цього шедевра по світу. Проте до завоювання всесвітньої слави було ще далеко. Спочатку цей твір представляли як «Тірольську народну пісню», зазначаючи, що автори слів та музики невідомі. Саме тоді мелодія гімну набула деяких змін і зазвучала так, як ми знаємо її сьогодні. Поступово пісня завойовувала серця людей. Уже до 1839 року цей твір став надзвичайно популярним у Німеччині. Його співали перед імператорськими особами і на могилах визначних людей, а у репертуарі Берлінського королівського кафедрального хору твір став обов'язковим на щорічному виступі перед Різдом. Це була улюблена пісня короля Пруссії Фредеріка Вільяма IV. Її оголошували як твір Моцарта, Бетховена чи навіть Гайдна. І лише у 1854 році, уже після смерті Й. Мора, Ф. Грубер довів їхнє авторство. Деякі із авторських партитур (датовані близько 1820 року), зберігаються й до сьогодні у зальцбурзькому музеї «Кароліно-августеум».

Чи може одна пісня змінити світ? І так, і ні. Ні — адже світ і далі святкує Різдво, часто не замислюючись над величчю Божого чуда — приходу на цю грішну землю для спасіння Своїх людей від їхніх гріхів. Проте, можна сказати і так. Адже якщо одне серце прийде до Господа через слова цієї простої пісні, то чийсь світ буде спасений. Бо наше серце — це цілий світ, який потребує Божого викуплення.

Світ, який був створений Богом і потребує Бога. Давня єврейська мудрість каже: «Хто спас одну людину — той спас цілий всесвіт».

Тиха ніч, дивна ніч,
Голос з неба звістив:
Тіштеся: нині Христос народивсь,
Мир і спасіння для всіх Він приніс,
Світло святе нам явив!
Світло святе нам явив!

Слова цієї пісні нагадують кожному серцю — шлях до спасіння відкритий. І в ці дні ми святкуємо вияв Божої милості до кожної людини.

Чи може один твір вплинути на культуру цілого світу? Теж ні. Але твір, що відображає велич і любов Бога до людей, може стати мультикультурним надбанням для усього світу. Бо, відображаючи геніальність Творця і неземну Його любов, ця пісня в будь-якій культурі може достукуватись до сердець людей і відкривати їм простоту Євангелії. І, незалежно від того, скільки часу пройшло із моменту написання, на святвечір ця проста і мелодійна пісня завжди буде актуально звучати в усіх куточках нашої планети...

Сьогодні ж на місці старої церкви в Оберндорфі стоїть невелика каплиця. Стара церква була зруйнована великою повінню на початку XX ст. А в сусідньому домі відкрито «Музей Тихої Ночі» — музей, присвячений пісні.

Олег Блощук

Олег Блощук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям». Одружений. Батько двох дітей.

Смерть безбожників

Історія — наука, що оперує голими фактами. А вже ми надаємо їм забарвлення, яке впливає із нашого ставлення до них. Проте, коли ми не звертаємо уваги на те, чого нас учить історія, то повторюємо помилки минулого і хибно будуємо майбутнє.

Життя і смерть людей, які були фундаторами новітньої філософії, яскраво показують, до чого призводить боротьба людини з Богом і чим закінчується виклик творіння Творцеві.

Усі ми чули ім'я Вольтер. Навіть ті, хто ніколи не читав його творів. Знаємо, що це французький філософ, письменник і громадський діяч. А ще — він був зятим противником Бога. Ні, не атеїстом, бо визнавав необхідність існування Бога, як такої собі «вуздечки для народу». Відомим є його вислів: «Якби Бога не існувало, Його потрібно було б вигадати». Отож, давайте познайомимось із цієї людиною.

Франсуа-Марі Аруе (Вольтер, фр. Voltaire) (1694–1778) був сином чиновника суду. Початкову освіту здобув у паризькому єзуїтському колегіумі, де його навчали «латини та усіляких дуроців». І хоча батько хотів, щоб син став юристом, сам Франсуа-Марі вибрав шлях письменника. Починав він із поета-захребетника різних аристократичних родів. Проте, маючи гострий язик і не цураючись в'їдливої сатири, Вольтер мав постійні проблеми із законом. Його двічі запрото-

рювали у Бастилію, з якої звільнився лише за умови виїзду за кордон. Так він опинився у Англії. Проте через три роки повернувся і написав книгу «Філософські листи», за яку до в'язниці потрапив уже видавець.

Впавши у немилість до впливової на той час мадам Помпадур, Вольтер спочатку виїздить до Пруссії. Але через спекуляції із коштами та нечесну біржову діяльність, обман і підстави із грошима, змушений перебрисався до Швейцарії. Там він купив помістя, назвавши його Відрадне, де й прожив майже до самої смерті. Саме там він починає активну творчу діяльність і популяризацію своїх поглядів. Невтомно і нещадно висміюючи церкву і священників, керуючись тезою «роздуши гадину», Вольтер у своїх памфлетах із сарказмом висміював погляди християн, хоча при цьому й закликав до релігійної терпимості. У поемі «За чи проти» він доводив, що християнська релігія, що вчить любити милосердного Бога, насправді проповідує жорстокого тирана, «Якого ми повинні ненавидіти». Таким чином, він розірвав зв'язок із християнською вірою. «У цьому недостойному образі я не визнаю Бога, Якого я повинен поважати... Я не християнин...»

Разом із тим, Вольтер у щось вірив. Адже він виступав проти атеїзму («Проти атеїзму»), намагаючись довести існування божества, що створило Всесвіт, проте не бере участі у керуванні ним. Для нього божество було, немов «поліцейський», адже без цього «не може існувати жодне суспільство».

У вісімдесят чотири роки Вольтер нарешті зміг повернутися на батьків-

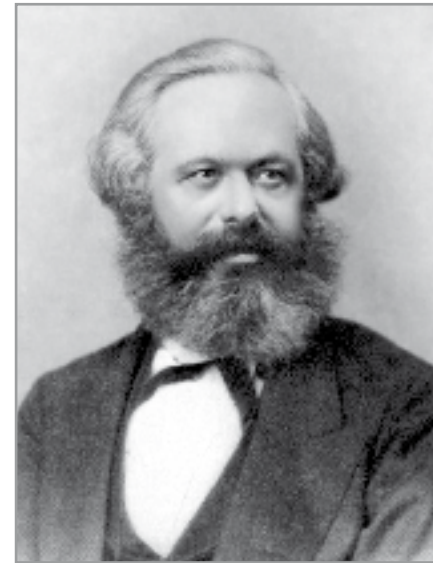
щину. Але ні гучний успіх його нової п'єси «Irene», ні запрошення стати директором Академії Вольтера уже не тішать, його мучить нестерпний біль, від якого вже не допомагає опіум. Вердикт лікарів невтішний — рак передміхурової залози.

Перед смертю він плакав і кричав: «О Христе, Ти переміг, я йду в пекло!..»

Племінник Вольтера, аббат Мінью, бажаючи помирити дядька із церквою, запросив до нього приходського кюре. Проте справа ні до сповіді, ні до причастя не дійшла. Вольтер попросив: «Дайте мені спокійно померти». Та спокійно помирати йому не судилося. Жінка, що доглядала його перед смертю, згодом сказала, що більше ніколи не буде доглядати помираючого безбожника, бо це надто страшно. Адже Вольтер перед смертю плакав і кричав: «О Христе, Ти переміг, я йду в пекло!..»

Тіло Вольтера поховали незвичним чином: його племінник, той же аббат Мінью, боячись, що дядька не дадуть спокійно поховати, посадив труп у карету, натягнув на нього нічну сорочку і так доїхав до провінції Шампань, де і поховав тіло.

Сам Вольтер казав, що після його критики Біблії, про неї можна забути. Проте через декілька років його друкарський верстат придбало Британське Біблійне Товариство і почало друкувати Святе Письмо для розповсюдження його по цілому світу.

Книга цієї людини стала «біблією» для багатьох поколінь революціонерів і борців за права пригноблених. За цю працю автор зарахований до головних «святих» комуністичного руху. Ще зовсім недавно почесно було назвати себе марксистом. Проте саму особу Маркса настільки міфологізовано, що важко розгледіти деталі життя реальної людини. Зрештою, це не дивно. Адже вчення Маркса, заперечуючи релігію, саме себе робить релігією з численними ритуалами, відкидаючи віру в Бога, робить атеїзм предметом безглузлого вірування, при якому створюється цілий пантеон богів.

Карл Маркс (1818–1883), єврей за національністю, походив із роду рабинів; народився він у місті Трир, що у Пруссії. Проте його батько Гиршель Маркс, щоб уникнути гоніння, які на той час переживали євреї у цій країні, прийняв лютеранство і взяв ім'я Генріх. У віці 6 років був охрещений і Карл. Карл ніколи не приховував цього, проте ніколи й не акцентував. А пізніше він сам сказав, що «релігія — це опіум для народу». Цікаво, що наприкінці життя він став антисемітом і русофобом...

У 16-літньому віці він закохався у Джені фон Вестфален, яка походила із аристократичного роду. Звісно, батьки Джені були не в захваті від Карла, і тому йому довелося чекати вісім років, аж до закінчення університету у Єні, допоки вони змогли побратися. Карл категорично відмовився працювати, як він казав, стати «машиною для заробляння грошей». Спочатку молоді жили на посаг дружини, а потім — на те, що платили Карлу за твори, чи на те, що вони змогли випросити у заможних родичів. Діти були навчені казати численним кредиторам: «Пана Маркса

Карл Маркс

немає вдома». В радянські часи нам казали, що Маркс присвятив своє життя філософії, проте причина була банальна — він просто хронічно не міг довго втриматись на одному місці. В його сім'ї майже завжди хтось хворів, адже жили вони в основному не в комфортних умовах, і четверо із семи дітей Марксів померли в дитячому віці.

Ще з молодості Карл Маркс бере участь у роботі підпільних соціалістичних гуртків. А написання декількох запальних статей, які були надруковані в європейських журналах, спричинило до того, що Маркса вигнали із трьох великих європейських міст — Парижа, Кельна і Брюсселя. У 1848 році разом із Фрідріхом Енгельсом (сином відомого фабриканта, який став його соратником, другом і, частково, спонсором) написав одну із найвпливовіших книг соціалістичного руху — «Комуністичний маніфест».

Він ніколи не сумнівався в існуванні Бога, проте вважав себе тим, хто може кинути Богу виклик.

У 1849 році Маркс переїхав у Лондон (він сподівався, що там розпочнеться революція) і почав писати свій монументальний твір «Капітал», в якому хотів пояснити все, що відбувається в суспільстві. Часто-густо, сидючи без хліба і не маючи коштів на лікаря, Карл принципово не працює, проте пише свою книгу. Потрібно сказати, що Марксу вдалося систематизувати низку поглядів і назвати свою працю філософією. Марксистки люблять називати свою філософію науковою. Проте, як воно виявилось у ході історії, — це стало найбільш невдалою метафізикою, тобто світоглядною конструкцією, побудованою на довільних принципах буття. Маркс у своєму вченні сприйняв усі основні положення старої матеріалістичної школи, хіба що з деякою їх модернізацією. Основу філософського вчення матеріалізму взагалі і марксизму зокрема складають наступні тези:

1. *Матерія вічна; вона є єдиною субстанцією буття. Енергія — атрибут матерії.*

2. *Свідомість (дух) — вторинна і є властивістю матерії; вона є результатом саморозвитку матерії.*

3. *Усе духовне життя, в тому числі і моральність, у кінцевому рахунку є результатом економічних відносин і підкорене закономірній необхідності, отже, все зумовлено способом виробництва як першої пружини розвитку. Тому всі моральні норми мають відносний, а не абсолютний характер і, звісно, не мають ані загальнолюдського зобов'язання, ані цінності.*

Розвиваючи свої принципи, Маркс приходив до повного відкидання релігії як архаїчного явища у системі економічних відносин. На його думку, вічні цінності — це продукт експлуатації одних людей іншими. Відкинувши експлуатацію, Маркс відкинув і ці цінності.

Маркс ніколи не сумнівався у існуванні Бога. Проте він вважав себе тим, хто може кинути Богу виклик: «З презирством кидаю я рукавичку в лице світу і спостерігаю, як корчиться цей карликовий велетень, проте навіть його падіння не втішить моєї ненависті. Подібно Богу, буду я бродити по руїнах світу і, давши своїм словам справжню силу, я відчую, що рівний Творцю»¹. Більше того, свою роль Маркс вбачав у тому, щоби боротися із Богом: «Комунізм починається прямо із атеїзму»². 1871 року, вітаючи паризьких комуністів, він проголосує: «Наш ворог — Бог. Ненависть до Бога — початок премудрості!»³.

Проте... На практиці все було не так гладко, як того хотілося авторові. В Англії не спалахнула революція, на яку так сподівався Маркс, більше того, його книга виявилась тут нікому непотрібною. І лише за океаном — у Сполучених Штатах — продовжували потроху друкувати його статті. Від постійного нервового напруження все його тіло обсипали чиряки. Саме тому він постійно носив довге волосся, якого позбувся лише незадовго до смерті. Відкинувши Бога, Маркс усе ж знав, від кого реально залежить життя людини. Його служниця казала: «Коли він дуже хворів, то молився один у своїй кімнаті перед запаленими свічками і пов'язував свій лоб пов'язкою». До усіх розчарувань і хвороб додалися і сімейні проблеми. Набув розголосо його зв'язок із його

¹ Marx before Marxism. McMillan. USA.

² K. Marx, Sammelb, Uber relig. uvd kirrhen, Москва, 1977 р.

³ Філософія комунізму, Charles Boyer, Fordham University Press, New York, 1952.

служницею — Локхен, від якої у Карла був позашлюбний син (щоправда, його всиновив вірний друг — Ф. Енгельс). Із трьох законних дітей, що вижили під час хвороб, двоє покінчили життя самогубством.

Істота, що стоїть над усім і сама керує своєю долею, яка на свій розсуд встановлює моральні стандарти або порушує їх. Та, яка розуміє, що це життя — це лише повторення того, що було, і ні в чому немає сенсу, окрім «надморального» існування сьогодні. Це — «бестія», яка заради своєї мети ламає існуючі закони, нівечить ідолів і не визнає авторитетів. — Це не опис затятих грішників чи фанатично наляштованих екстремістів. Це бачення свободи людини за Ніцше.

Багато що спотворено у поглядах і творах цього філософа. Проте, як кажуть, немає диму без вогню. Адже саме ця філософія надихала фашистську машину, вона стала причиною того, що сам Ніцше зробив висновок з життя: «Бог помер».

Фрідріх Вільгельм Ніцше (1844–1900) жив у період вибуху технічного прогресу, руйнації старих норм і цінностей і зародження філософії модернізму та матеріалізму. Проте він не просто жив, а й активно сприяв тому, щоби розчарування у вірі в Бога вкорінилось у серцях людей і принесло свої плоди.

Фрідріх народився у м. Рьоккені (недалеко від Лейпцига) у сім'ї лютеранського священика Карла Ніцше. Вже в юному віці, навчаючись у гімназії, від досяг значних успіхів у філософії та музиці. Пізніше, вивчаючи

17 травня 1883 року Карл Маркс помер. Хоронило його всього 11 людей. Газета «Таймс» надрукувала з цього приводу некролог на один абзац, який ряснів фактологічними помилками. На могилі цієї людини

Фрідріх Ніцше

теологію і класичну філологію у Боннському університеті, Фрідріх знайомиться із філософією Шопенгауера, батька песимізму, і повністю переймає його спосіб мислення.

У віці 25 років Ніцше стає професором Базельського університету, в якому пропрацював близько 10 років. На жаль, блискучий кар'єрі перешкоджали постійні проблеми із здоров'ям — часта втрата свідомості, блювота, приступи запаморочення, різке падіння зору, які призвели до того, що у 35 цей напівсліпий, розбитий і неврівноважений інвалід мав вигляд глибокого старця. Власне, з цієї причини він у 1879 році залишає університет і, отримавши пенсію у 3 тисячі франків, поселяється у мальовничому містечку Сільс-Марія у Швейцарії. І відтоді його життя курсуватиме між південною Швейцарією і північною Італією, де він лікувався.

Однак саме тоді розпочався найбільш плідний період у житті Ніцше як письменника. Він пише багато і затято, притискаючись до паперу подвійними лінзами окулярів, ночуючи у холодних дешевих пансіонатах. Від безсоння його рятують сильні засоби: хлорал, веронал і, можливо, індійська конопля. Але сильні головні болі, судоми шлунка і блювота лише посилюються. Проте книги, які він писав, нікому не були потрібні. Тому філософ видавав їх мізерними тиражами і дарував своїм друзям.

За декілька місяців він пише одну з найвідоміших і найзагадковіших своїх книг «Так казав Заратустра». У ній уже чітко можна простежити пошуки хворого розуму виходу із пастки власних ілюзій. Книгу не розуміє ніхто, вона виходить накладом у 40 примірників. Період роботи над книгою був надзвичайно важким в особистому житті Ніцше: смерть друга — композитора Ріхарда Вагнера, сварка із сім'єю через його бажання одружитися на письменниці Лу Андерс-Саломе, заручини сестри із людиною, яка йому не подобалась. У нього починає проявлятися манія величчя.

Сама книга — це величезна кількість ядучих пародій і нападок на загальнолюдські цінності, на Біблію

можна було б написати: «Тут лежить Карл Марс, людина без паспорта і батьківщини. Німеччина вигнала його, Франція тримала під підозрою, а Великобританія відкинула його прохання про громадянство».

і християнство. Висміюються й інші автори — Шекспір, Лютер, Гомер, Гете. Це робиться з метою показати, що людина ще не сформована і має переступити себе, щоби стати надлюдиною. Саме це і є стержнем філософії Ніцше.

Не розуміючи, чому Бог не проявляє Своєї справедливості у цьому розпусному світі, Фрідріх вирішує, що «Бог мертвий; через своє співчуття до людей Бог помер»⁴. Отже, Його трон є порожнім і хтось має його зайняти. І це — людина. Проте, не просто людина, а надлюдина. Той, хто стоїть над мораллю і старими догмами, той, хто приймає рішення, що впливають виключно із його сталевої волі, і той, хто буде володіти не якимись нікчемними купками людей, а цілими поколіннями! Його ідея життя — це прагнення влади. Адже життя — не що інше, як бажання досягти якнайбільшої влади у житті. Тому будь-яка релігія чи філософія, що не прославляє життя у такому його розумінні, є брехливою і не має права на існування.

Його філософія надихала фашистську машину, вона стала причиною того, що сам автор зробив висновок: «Бог помер».

Християнство Ніцше вважав великим злом, адже воно стверджувало, що є інший, набагато цінніший бік життя — духовний. Для Ніцше це було дурницею. Він прославляв розум, не «задурманений» ніякою мораллю, ніякими обмеженнями, людину, що стоїть «по інший бік добра чи зла» і є надлюдиною. Тобто, саме ця надлюдина і вирішує, що є добром і мораллю. Розум і усі так звані «духовні цінності» — це лише знаряддя на шляху до мети. Істинна людина — це

⁴ Ніцше Ф. Так казав Заратустра. — Київ: Основи, 1993.

руйнівник колишніх цінностей, це бунтар, герой, що володарює над стадом. Єдине, що стримує цю надлюдину, — це його власні обіцянки. Тому має прийти інша надлюдина — Антихрист. Він не руйнує старі цінності, ні! Адже вони вичерпали самі себе, бо Бог мертвий. Він протиставить волі рабів іншу волю — волю панів. Сам же Антихрист породить Дракона, культуру своєї влади, що скує його, немов лід річку. А після цього народиться нова надлюдина і так до безкінечності, бо у цьому проявляється вічність повернення.

Ніцше вважав, що християнство і віра нав'язує уявний світ, стоїть на перешкоді виявленню реального змісту. Адже у світі, де Бог мертвий, немає моральної тиранії, а людина залишається вільною і самотньою. Прийняти земний світ і не тішити себе ілюзіями щодо потойбіччя — це і є володарювати над усім земним. І як могло бути інакше, коли для тебе Бог помер. Якщо помер Той, Хто живить усе і дає усьому зміст, то людина опиняється над прірвою, вихід із якої — або визнати себе нездатною жити без Бога, або назвати себе Богом.

Та життя самого автора показало, що Бог осміяним бути не може. Уже на початку 1880-х років спос-

Залишили всі... Ті, хто ще недавно із захопленням слухав його теорії, сьогодні невідомо де. Рідні навідуються нечасто. Сюди навіть лікарі рідко заходять. А ще... улюблена собака покинула і не заходить у палату... Дірка в щоці. Уся нижня щелепа чорна від гною, який сочиться через потріскані губи. А язик уже зітлів і перетворився на купку смердючого болю. І лише мільйони мух обліпили лице,

терігається чітка руйнація психіки Ніцше. Він часто називає себе в множині, протиставляє себе усій світовій культурі, задумує грандіозні плани з об'єднання усіх країн Європи в антинімецьку коаліцію, пише лист кайзеру: «Цим я виявляю кайзеру німців найбільшу честь, яка може випасти на його долю: я відсилаю йому перший екземпляр книги, що вирішує долю людства».

Після «Так казав Заратустра» Ніцше написав ще й інші твори: «По той бік добра і зла», «Антихрист — прокляття християнству», «Сутінки ідолів», «Переоцінка усіх цінностей» тощо. Переконаний у тому, що у людині поєднані і творіння, і творець, Ніцше починає закликати руйнувати в собі творіння, щоби стати творцем. Та закінчилось усе тим, що був зруйнований сам «творець». Чого варті лише назви розділів: «Чому я такий мудрий», «Чому я пишу такі хороші книги», «Чому я є роком для цього світу».

Остаточний злам у розумі Фрідріха стався на початку січня 1889 року. 5 січня його друг Буркхардт отримав дивного листа, якому спочатку не надав належного значення: «З Вільгельмом Бісмарком і усіма антисемітами покінчено. Антихрист. Фрідріх Ніцше. Фроментин». Проте наступ-

Зігмунд Фрейд

немов для них воно найбільша насолода, а він — їхній володар, Ваал-зебул⁵... Навіщо це терпіти, коли навіть найменший рух спричиняє біль, а те, чим гордився, — уміння чітко і переконливо розповідати про нові «досягнення» у своїй практиці і свої висновки — безповоротно втрачене. Зараз навіть слова не вимовиш, тільки скупі жести тим, хто приходить на коротенький час, і повна самотність. Самотність із боєм... то хіба потрібно чекати аж до самого кінця. Адже можна відійти так, як ти хочеш, і, головне, без цього болю, який зводить із глузду... Лише один крок, і можна самому пізнати «болючу загадку смерті»!..

Так умирав чоловік, учення якого вплинуло не лише на філософію ХХ століття, а й на літературу, мистецтво, кінематограф, педагогіку і низку інших сфер життя людини. Людина, що назвала себе «безбожним євреєм», а релігію вважала казкою, якою при-

⁵ Ваал-Зебул (Вельзевул) — божество стародавніх філістимлян (м. Аккрон), перекладається як «повелитель гнійних мух». Іноді так називали сатану (Мт. 10:25).

ного дня він отримав листа, слова якого його вразили: «У решті-решт мене більше влаштовувало бути простим базельським професором, ніж Богом; але я не наважився зайти у своєму особистому егоїзмі так далеко, щоби ради цього поступитись створенням світу».

Коли друзі приїхали до Ніцше, вони застали невітшну картину: Фрідріх, який не пам'ятав, де він і хто він, думав, що організовує конгрес проти ненависної йому Німеччини. Він втратив здатність адекватно реагувати і працювати, пройнявшись своєю манією величчя. Можливо, такий кінець, як казали деякі лікарі, спричинив за давньовісний сифіліс. Але увесь залишок свого життя він провів у психлікарні і відійшов у так ретельно зруйноване ним невідоме 25 серпня 1900 року.

Дивлячись на життя цієї людини, мимоволі запитуєш себе: а як іще могла закінчитись життя людина, що хотіла всістися на трон Бога, та не зважила, чи до снаги їй це зробити? І як могло закінчитися життя того, хто поклав увесь свій талант на вівтар зневаги та непокори Богу, забувши, що Бог протиставить гордим, а впокоєним дає милість.

кривається кожна людина. Людина, що весь час хотіла розкрити загадку смерті, проте перед лицем смерті була залишена всіма людьми. Хворіючи на рак гортані та язика, Зігмунд Фрейд у 1939 році прийняв смертельну дозу опіуму і пішов із життя. А от куди він пішов — невідомо, адже проти Вічності він боровся усе життя.

Тож, хто цей загальновідомий, але водночас маловідомий психіатр Зігмунд Фрейд, що поклав основу сучасному погляду на людину?

Нащадок австрійських євреїв, Зігмунд Фрейд виріс в атмосфері безперервної боротьби за свої права. Постійні приниження, підкреслення національності й антисемітські вигук у спину — це була частина того, у чому ріс майбутній психіатр. Сильно вразила Зігмунда історія його батька Якова, про яку він дізнався у 12-літньому віці: з батька, крикнувши «йди геть із дороги, єврею!», збили шапку у багнюку, а він покірно стерпів усе це. Відтоді Зігмунд усе життя доводив усім (навіть не цураючись застосо-

увати фізичну силу), що він не буде принижуватися перед християнами.

Батько вчив сина читати Талмуд і святкувати єврейські свята. Дитина дуже прив'язалась до свого вчителя Святого Письма. Пізніше Фрейд згадував, що біблійні історії мали довготривалий вплив на його життя. Улюблена няня-католичка брала хлопця в церкву, і юний Зігмунд навіть «проповідував» удома про великого Бога-Вседержителя. Та прийшла молодість і сталися кардинальні зміни.

У середній школі, захопившись філософом-атеїстом Людвігом Фейєрбахом, Зігмунд залишає вивчення юдаїзму заради світської науки і гуманізму. До того ж, няню звинуватили у крадіжці і звільнили. Чимало людей, з якими вчився Фрейд, називаючи себе християнами, відкрито насміхалися з євреїв. Чи є дивним те, що юнак вирішив, що немає ніякого милосердного Бога, Який бере участь у житті людства, а релігія — це лише прикриття чогось набагато глибшого і потаємнішого, що іноді виходить назовні у вигляді нічим не вмотивованих вчинків.

«Несхоже, що у всесвіті є сила, яка із батьківським піклуванням стежить за добробутом людей і приводить їх справи до щасливого кінця. Навпаки... нашу долю визначають сили темні, бездушні і позбавлені любові». Саме із таким світоглядом молодий психіатр Зігмунд Фрейд у пасхальну неділю, на зло усім, розпочав свою приватну практику.

Цей милий чоловічок, що був схожий на шанованого рабина, усе життя доводив, що людина — ніяке не створіння Боже, яке може жити за Його законами, а пансексуальна істота, в житті якої усе: релігія, культу-

ра, мистецтво, наука — це лише надбудава над підсвідомим бажанням статевого задоволення. Він стверджував, що любов батьків до дітей і одне до одного — це просто загнане у підсвідомість бажання інцесту (*кровозмішення, перелюбу*). А уся вина за наші гріхи і неправильні вчинки лежить на тих, хто виховував нас, адже вони на підсвідомому рівні заклали бомбу сповільненої дії наших майбутніх поразок чи перемог.

З іншого боку, якщо немає люблячого Бога і вічних цінностей, має бути щось, що керуватиме людиною. І цим є закладені у ранньому віці в підсвідомість «фобії». Та й власне сам термін «підсвідомість» — це виклик Богові, бо визнання цього поняття стверджує, що є щось іще глибше від того, що вклав Бог у людину, коли створив її душею живою (тобто такою, що знає і розуміє те, що чинить). Таким чином «я» — лише жертва тих, хто спотворив мою підсвідомість. Він і сам вважав свою няню винною у тому, що у його житті було багато невдач. Бо, після раптового звільнення із дому Фрейдів, вона «вклала» в малолітнього Зігмунда страх перед втратами і була «винна» у тому, що він ненавидить християн.

Якщо культура попередніх століть була «фаустовською», коли людина відмовлялась від вічності заради тимчасових задоволень, то ХХ століття стало «фрейдівською культурою» — тобто культурою, в якій висміювалось усе святе, що було у людини. Лише два інстинкти — секс і вбивство — стали тими мотиваторами, що могли впливати на свідомість людей.

І суспільство, яке в той час було далеким від віри і від психіатрії, жадібно читало праці Фрейда, зна-

ходячи виправдання своїм ідолам і гріхам. Ні, вчення Фрейда не було причиною моральної катастрофи людства, проте стало тим фундаментом, на якому почала будуватися агонія цілого сторіччя.

Усе життя він доводив, що людина – ніяке не створіння Боже, а пансексуальна істота, в житті якої усе визначається підсвідомим бажанням статевого задоволення.

Водночас це вчення підтвердило слова Біблії про те, що, відкидаючи Бога, людина перетворюється на істоту із затьмареним розумом, що нічим не ліпша за тварину. «*Бо гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою, тому, що те, що можна знати про Бога, явне для них, бо їм Бог об'явив. Бо Його невидиме від створення світу, власне Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видиме. Так що нема їм виправдання, бо, пізнавши Бога, не прославляли Його, як Бога, і не дякували, але зникчменіли своїми думками, і запаморочилось нерозумне їхнє серце. Називаючи себе мудрими, вони потуманіли, і славу нетлінного Бога змінили на подобу образу тлінної людини, і птахів, і чотириногих, і гадів. Тому то й видав їх Бог у пожадливістю їхніх сердець на нечистість, щоб вони самі знеславляли тіла свої*» (Рим. 1:18–24).

Омелян Ярославський

Чи ви чули колись про СВБ? Ця аббревіатура розшифровується як Союз войовничих безвірників. А існувала ця організація у Радянському Союзі в період із 1925 по 1947 роки. Її мета — популяризація життя без Бога, «боротьба з релігією в усіх її видах і формах, як гальмом соціалістичної і культурної революції»⁶.

Створена комуністичною партією для виховання нових, соціалістичних трударів, ця організація займалась не лише пропагандою, а й руйнуванням

храмів, вилученням та висміюванням Слова Божого і фізичним знищенням багатьох священнослужителів. Один із її ідеологів і організаторів — Омелян Михайлович Ярославський стверджував: «...Одним із прикриттів для селянина, що не хоче йти в колгосп,... залишається релігійна організація із гігантським апаратом, півторамільйонним активом попів, рабинів, мулл, благовісників, проповідників усілякого толку, монахів та монашок, шаманів та чаклунів. У цьому активі захована уся махрова контрреволюція, що ще не потрапи-

ла на Соловки, що ще притаїлась у складках великого тіла СРСР, що паразитує на цьому тілі»⁷.

З його уст злетіла фраза, що стала лейтмотивом для наступних поколінь безбожників: «Боротьба з релігією — це боротьба за соціалізм». І, власне, він стверджував, що релігійне виховання дітей не дає їм вирости істинними будівничими комунізму. То хто цей чоловік, що так затято боровся із Богом?

Омелян Михайлович Ярославський (справжнє ім'я прізвище — Міней Ізраїлевич Губельман, 1878–1943) був сином вивезених у заслання батьків. Починаючи із 1898 року бере активну участь у роботі соціал-демократичних сил на теренах спочатку Сибіру, а пізніше і усієї Росії. Був керівником одного з бойових центрів, що займалися експропріацією цінностей на користь партії. А простіше — це був грабунوک людей, щоб зробити революцію. Організував страйк у м. Ярославль, за що й отримав псевдо «Ярославський». Займався набором молоді до лав Червоної армії, працював у редколегії газет «Правда», «Історик-марксист», «Безбожник», журналів «Більшовик», «Історичний журнал». Пізніше був вірним послідовником Сталіна, і одним із перших почав підкреслювати визначну роль «вождя народів» у історії партії. Проте найбільшою справою свого життя ця людина вважала висміювання будь-яких релігійних поглядів. З цією метою Ярославський організував випуск часописів «Безбожник», «Безбожний крокодил», «Безбожник біля верста-та», видавалось безліч брошур, карикатур та агітаційних буклетів проти релігії. Наприклад, його карикатура на те, як Бог створив людину, зображує, що Господь вдихає життя у людину через клізму.

Ярославський забороняв виконувати музичні твори на духовну тематику таких митців як Чайковський, Бах, Мендельсон, Рахманінов, Моцарт. Більше того, було складено список неактуальних для радянської влади письменників: Платона, Канта, Вл. Соловйова, Л. Толстого, Достоевського та інших.

Не поталанило навіть різдвяній ялинці — адже, за переконанням Ярославського, вона була символом релігійних забобонів; проте, 1937 р. використання цього деревця партією було дозволене і навіть пропаговане.

⁷ Ярославский Е. М., Соцсоревнование и антирелигиозная пропаганда // Москва, Правда. — 1 мая 1929 г.

Серед найбільш відомих творів цього автора — «Сталінська конституція і питання про релігію» (1936), «Біблія для віруючих і невіруючих» (1936), «Проти релігії та церкви» (1935).

У своїх книгах цей нащадок вибраного народу насміхався над усім, що тільки можна. Усе підносилось таким чином, щоб змусити людину уявити Бога старим, комічним і архаїчним дідком, що не має ніякої влади і сили, і може лишень лякати.

Помираючи, він просив: «Спаліть мої книги, я благаю вас, заради Бога, спаліть їх!»

«...І знову старий єврейський бог Елогім, прибивши всі ці лампи (зорі), які він витрушує із кишень, подібно до того, як фокусник у балагані витрушує із рукавів приховані там різні предмети, — знову він побачив, що це добре, тільки тоді, коли зробив. А до того не знав, чи буде добре чи погано. І це всезнаючий і всемогутній бог! Справді, жалюгідний цей Елогім, що лазить по тверді небесній із драбиною, цвяхами і гірляндами зірок, прибиваючи світила до небесного купола!»⁸.

Проте, Бог осміяним бути не може. Це — духовний закон, що не залежить від нас. Перед Його лицем кожен чесно дає відповідь собі про те, як він прожив життя. Саме тому, уже помираючи, Міней Ізраїлевич благав: «Спаліть мої книги, я благаю вас, заради Бога, спаліть їх!». А його дітище — Союз войовничих безвірників — пішов у небуття через чотири роки після смерті свого головного ідеолога.

Дехто може сказати, що і віруючі люди помирають невітійною смертю. Проте є разюча відмінність між тими, хто вірить у Бога, і тими, хто відкидає Його: одні мають надію і віру у невідкупну справедливість, доброту, любов і вічне життя, а інші відходять у невідомість, порожнечу, з якої немає вороття і в якій немає надії...

Олег Блощук

⁸ Библия для верующих и неверующих / Емельян Ярославский. — М.: Политиздат, 1977. — 375 с.

Як виростити сина, щоб виросла дитина у Божому спокої і шані до батьків?

В дочасній круговерті цінується упертість, а пиха егоїзму — рушій сучасних днів.

Гризе серця тривога, батьків душа-небога не знає, де ж здобути і сили, і знання.

Та є проста дорога, що вказує на Бога і на Його закони, в яких бринить життя.

Як будеш вірити Слову, візьмеш це за основу і будеш їх вкладати у діточок своїх,

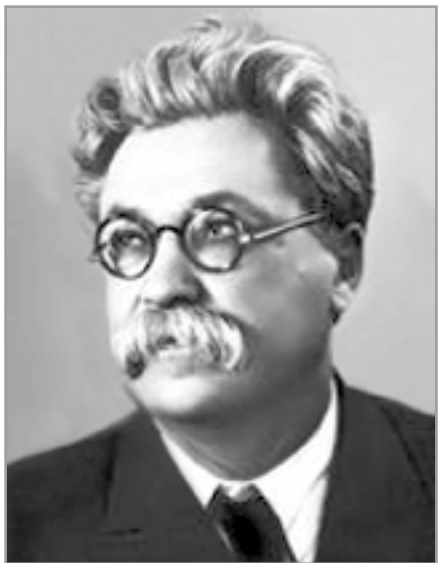
ти будеш щастя мати, тя будуть доглядати, коли здобудеш ситість років земних твоїх.

Даси їм хліб в дорогу, навчивши вірити Богу; і в Слові їм підмога, коли ти відійдеш.

Оце батьківська доля: стояти завжди поряд і, давши місце Богу, молити за дітей.

Бо лише Він уперте змінити може серце і милістю Своєю зробить із них людей...

Олег Блощук

Чи варто зазирати у майбутнє?

Мабуть, найбільше українських народних свят припадає на останній місяць року — грудень. Їхній перелік і опис пов'язаних з ними обрядових дійств докладно подається в підручниках з народознавства, у спеціальній і художній літературі, а наприкінці року неодноразово озвучується в радіо- і телепередачах, друкується в газетах, журналах тощо. Окрім Святого Миколая та хіба ще Андрія Первозванного ніхто й не згадає тих християн-мучеників, для вшанування яких встановлені ці свята (див. Додаток 1), зате дохристиянські поганські обряди активно пропагуються і відроджуються.

Катерини (7 грудня) — дівчата ворожили про свою майбутню долю, чи скоро вийдуть заміж, а також про здоров'я або смерть в наступному році членів своєї сім'ї;

Парамона (12 грудня) — молодь увечері збиралася «на калиту» (випікання обрядового прісного печива), а пізно ввечері дівчата ворожили;

Андрія (13 грудня) — дівчата у різний спосіб ворожили, завбачуючи свою долю, намагаючись узнати зовнішній вигляд, риси характеру, професію майбутнього чоловіка;

Варвари (17 грудня) — дівчата готували обрядову страву і пригощали хлопців, ворожили;

Спиридона (25 грудня) — у цей день передбачали погоду в наступному році, ворожили про врожай.

Важко не помітити, що ключовим тут є слово «ворожили». Безперечно, такі чесноти як цінування людської праці і родинних зв'язків, шанобливе ставлення до хліба, повага до старших і пам'ять предків необхідно прищеплювати дітям. Обрамлені у численні пісенні сюжети, ігрові сценки, наповнені особливим українським народним мудрослів'ям і гумором народні свята — це скарбниця нашого народу. Та коли наголос робиться на передбаченні майбутнього через різного роду ворожіння, це не може не викликати занепокоєння. А саме на бажанні привідкрити завісу майбутнього, а не на прищепленні любові та поваги до українського слова, пісні, народної мудрості і працелюбності, не кажучи вже про вдячність Єдиному Живому Богові за те, що Він благословляє нашу землю, робиться акцент, коли мова заходить про народні традиції.

У чому ж криється небезпека ворожіння? Найперше, в тому, що людина потрапляє в залежність від передбачення і втрачає свою волю. Навіть, якщо за ним нічого серйозного не стоїть, ворожіння все ж впливають на людину, бо вона в них вірить. Людина вірить в якусь силу, яка править нею, стоїть за її життям. Потрібно тільки підібрати до цієї таємниці ключик або знайти правильний підхід, і тоді можна буде зазирнути у своє майбутнє. Навіть людина, яка вважає, що не вірить у Бога або сатану, все ж вірить у таємничу силу, яка визначає її долю. Але якщо Бог хоче, щоб люди у Нього вірили і мали особисті стосунки з Ним, то сатані все одно: вірять в нього люди чи ні, йому важливо, щоб вони перебували під його впливом. Для цього він «одягає маски» і готовий прийняти цілком невинний вигляд, мовляв, це ж жарт або гра. Але сутність і ціль його залишаються незмінними — заманити на загибель якомога більше жертв. «...він був душогуб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зі свого, — бо він неправдомовець і батько неправди» (Ів. 8:44).

Чому ворожіння — гріх? Тому що той, хто ворожить, або той, хто дозволяє, щоб йому ворожили, звертаються не до Бога, а до диявола. Ми шукаємо допомоги не у Бога, а у Його ворога, а значить, ми ображаємо Бога. Крім того, не потрібно забувати, що, надавши нам послугу, диявол буде вимагати оплати. Коли нам допомагає Бог, Він це робить з любові до нас, а любов не потребує оплати і допомагає безкорисно. Диявол не любить нас, і коли ми звертаємось до нього за підтримкою, то він, видаючи себе за нашого рятувальника, насправді прагне знищити нас, і ціна, яку він вимагає, неймовірно велика. Ворожіння набагато небезпечніше, аніж просто марновірство (див. «Слово вчителю» № 9/2009, С. 48–50).

Сатана пропонує людині різні методи, які начебто дозволяють зазирнути у майбутнє.

Вавилоняни гадали за польотом стріли або за розташуванням печінки у жертвних тварин.

У Древньому Римі в ходу було гадання за криком птахів, за їх поведінкою та польотом. Особливо ві-

щими вважались: сова, ворона, сокіл, півень, курка. Звідти й наше: «ворона накаркала».

Деякі народи гадали на кістках, бобах, горіхах, а також на кавовій гущі чи виливанням розплавленого воску, олова, свинцю у холодну воду.

І якщо деякі з цих видів ворожіння викликають у сучасної людини лише посмішку, то інші, як то астрологія, хіромантия, гадання на картах чи за допомогою маятника, набувають щоразу більшого поширення.

Нерідко можна почути щось на зразок: люди в Україні здавна вірили в Бога, але й займалися ворожінням. Це не виправдання, а біда наша, як і багатьох інших країн, і в минулому, і в наш час. Населення Європи донедавна вважалося богобоязливим, але разом з тим ворожкам тут завжди вистачало роботи. Виявляється:

можна вірити в Бога і в той же час не боятися Його;

можна, віруючи в Нього, творити гріх мерзотності;

можна вірити в Нього і в той же час не довіряти Йому;

можна зовнішньо сповідувати віру, але насправді бути безкінечно далеким від Господа.

Ворожіння — це яскравий прояв недовіри Богові.

Хіба ми можемо засобами ворожіння побачити плани Господа? Хіба нам вистачить мудрості зрозуміти, чому Він веде нас саме так, а не інакше? Хіба можуть якісь випадкові малюнки на кавовій гущі або застигли контури воску відкрити нам план Бога? Кожний, хто зрозумів велич і силу Бога, розуміють, що це абсурд.

Особливо древнім видом ворожіння вважається **астрологія** — передбачення характеру людини та її долі за допомогою зірок. Астрологія виходить із того, що на людину чіткий вплив має розташування небесних світил, планет, зірок. При цьому важливе їх розташування не в теперішній час, а у момент народження людини.

На долю людини впливають, як вважають астрологи: Сонце, Місяць, Меркурій, Венера, Марс, Юпітер, Сатурн — саме ці 7. На основі їх розташування на момент народження людини і складається гороскоп, по якому прогнозується доля людини.

Але з відкриттям нових планет постійно почали робитись доповнення і поправки. Часто різні школи астрологів мають різні пояснення і тлумачення.

Чому ж ми, як християни, не приймаємо астрологію і не вважаємо її придатною для нашого життя?

1. Її поганське походження. У древніх народів астрологія носила релігійний зміст. Зірки прирівнювались до богів. Люди відчували себе під керівництвом і впливом цих богів, мали страх перед ними.

2. Протиріччя у самій псевдонауці. Зміна положення планет з часом (пройшло 5000 років), відкриті нові планети, які були невідомі у ті давні часи (Уран — 1781, Нептун — 1839, Плутон — 1932). Між іншим, сама наука астрономія, заперечує астрологію, називаючи її великим шарлатанством. На людину впливають лише сім планет, Сонце, Місяць, близько 150 зірок, які знаходяться у сузір'ях. Ну а що ж решта?

3. Одні астрологи вважають, що важливим є розташування у момент народження, а інші — у момент зачаття.

4. Раніше астрологія користувалась птолемейською системою світу. Зараз системою Коперника.

Астрологія — це масова маніпуляція людьми, і маніпулятором є не зірки чи планети і не енергія космосу, а сам сатана. Він говорить устами астрологів, щоб заволодіти волею людей. Тому церква застерігає усіх тих, хто читає і тим більше вірить гороскопам.

Що ж говорить Слово Боже про те, якою має бути наша позиція стосовно астрології.

Повт. Зак. 17:2–5: «Коли буде знайдений серед тебе в одному з міст твоїх, які Господь, Бог твій, дає тобі, чоловік або жінка, що зробить зле в очах Господа, Бога твого, щоб недовтримати заповіту, що пішов би й служив би іншим богам, і вклонявся б їм та сонцеві або місяцеві, або всім зорям небесним, чого я не наказав, і буде розказано тобі, і ти почуєш, і будеш добре допитуватися, а ото воно правда, дійсна та річ, була зроблена ота гидота серед Ізраїля, то випровадиш того чоловіка або ту жінку, що зробили ту злу річ, до брам своїх, того чоловіка або ту жінку, і вкаменуєш їх камінням, і вони погинуть».

Іс. 47:13–14: «Змучилась ти від великої кількості рад своїх, хай же стануть і хай допоможуть тобі ті, хто небо розрізує, хто до зір придивляється, хто провіщує кожного місяця, що має на тебе прийти! Ось стали вони, мов солома: огонь їх попалить, не врятують своєї душі з руки полум'я...»

Єр. 29:8–9: «Бо так промовляє Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Нехай не зводять вас ваші пророки, що серед вас, та ваші чарівники, і не прислухуйтесь до ваших снів, що вам сняться. Бо лжу вони вам пророкують Ім'ям Моїм, Я їх не посилав, говорить Господь».

Біблія прирівнює астрологію до поганського ідолопоклонства і відступництва від живого Бога. Ті, хто користується нею, не виконують другої заповіді.

Ще одним із прикладів ворожіння є **гадання на картах**. Спектр тих, хто цим займається, дуже широкий — починаючи від школярів і закінчуючи професійними ворожками. Якщо перший випадок — дитячі забави, то другий може мати серйозні наслідки.

Вже римляни володіли системою маленьких табличок із нанесеними символами. А у VIII ст. з'явилися карти. Техніка гадання дуже проста. Кожна карта має своє значення, а 52 ігрові карти складають тисячі комбінацій. У наш час вільно можна придбати книги, в яких пояснюється принцип гадання на картах, значення кожної карти і зміст певних комбінацій. Існують різні думки, щодо результатів гадання на картах:

- часто передрікання збуваються;
- це шарлатанство, дешевий обман;
- за цим стоять вищі сили (але які?).

Гадання на картах далеко не завжди невинна забава або шарлатанство. Сатана не завжди показує нам свою візитку і вказує той момент, коли починається сфера його діяльності. Шуткувати і легковажно ставитися до гадання не можна. Навіть просте віщування може мати страшні наслідки. Людина опиняється у залежності від інформації, отриманої під час сеансу гадання. Усі думки направлені на це, з'являється страх, паралізується воля. Відтак, те, у що людина глибоко повірила, стає в її житті реальністю. Пригадайте слова Ісуса Христа з Євангелії Матвія, 9 розділ, 29 вірш: «Нехай станеться вам згідно з вашою вірою», які у даному випадку мають трагічний зміст.

Що робити? Ніколи не звертайтесь до ворожбитів! Лев. 19:26: «...не ворожить і не гадайте», бо це мерзотність в Божих очах.

А щодо самих ворожбитів Слово Боже висловлюється ще рішучіше. Своему народу Він наказав винищувати їх із свого середовища. Вих. 22:17: «Чарівниці не zostавиш при житті». Лев. 20:6: «А душа, що звертається до померлих духів та до чарівників, щоб блудити за ними, — то Я зверну Своє лице проти тієї душі, — і винищу того з-посеред народу його». Лев. 20:27: «А чоловік або жінка, коли будуть вони викликати духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням закидають їх, кров їхня на них!» Це частина закону, яка була дана Мойсею. Це ж саме правило залишалось в силі і пізніше, про що ми читаємо у книгах царів і пророків (1 Хр. 10:13).

У Новому Завіті не говориться про буквальне знищення віщунів і ворожбитів, але говориться про їх духовну смерть — «А лякливим, і невірним, і мерзким, і душогубам, і розпусникам, і чарівникам, і ідолянам, і всім неправдомовцям, — їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою, а це — друга смерть!» (Об. 21:8).

Можна стверджувати, що любе гадання чи у «науковій» чи у примітивній формі перебуває під судом Божим. Бог відкидає його! В цьому і є головна причина того, скільки шкоди завдається тілам і душам тих, хто користується різноманітними видами гадання.

Що робити тим, хто користувався «послугами» ворожбитів? Сьогодні ще час благодаті. Попросіть у Господа від щирого серця, щоб Він простив вам цю мерзотність і очистив вас від цього гріха і його наслідків. Він зробить це, бо написано: «Кров Ісуса Христа, Сина Його, очищає нас від усякого гріха» (1 Ів. 1:7).

Широковідомий вид ворожіння — **хіромантия**, ворожіння по лініях на долонях рук.

Коли і як зародилась хіромантия, сказати важко. Вважають, що вперше вона з'явилась у Древній Індії і звідти почала своє розповсюдження по усьому світу. Древні греки та римляни також захоплювались «читанням по руці», але сучасне розповсюдження хіромантия отримала лише у XVI–

XVII ст. Цей вид гадання завжди носив містичний характер (таємничість, недозволеність, окультизм).

У кінці XIX і на початку XX ст. спробували очистити хіромантию від окультизму і виявити у ній раціональну частину — дослідити руку за допомогою математичних методів. Так з'явилися хірологія — наукова інтерпретація форм та ліній руки, дактилоскопія — наука, що вивчає капілярні узорі кінцевих фаланг пальців рук із метою встановлення особи людини, графологія — інтерпретація почерку, теорія, згідно з якою з почерку людини можна судити про її характер і навіть зовнішність.

Але хіромантия носить інший характер. Вона виявляє вічне бажання людини зазирнути у своє майбутнє, дізнатись про хвороби, розлуки, радості... і навіть день смерті, тоді як згідно з Божою волею людині не дано знати своє майбутнє, вона має жити теперішнім. Пс. 30(31):16: «в Твою руку кладу свою долю...» Зауважте, не в нашій руці, а у Божій...

Сатана ж намагається нав'язати людині, що на її руці справді написане її майбутнє. Але через такі передбачення він нав'язує людині свої плани і примушує людину виконати їх.

Якщо ж хіроманти, дивлячись на руку, справді вгадують долю людини, то варто замислитися, а з допомогою яких сил це відбувається? Хто дає їм цю інформацію? Від Бога це не може бути!

Інший вид ворожіння — **гадання за допомогою маятника, прута (лози)**. Принцип полягає в ідеї радієстезії (усяка матерія випромінює енергію). Даузер або людина, яка користується маятником, має налаштуватися на таке випромінення. Користування маятником і прутком (лозою) — практично одне і те ж. Проте маятник більш чутливий.

Що таке маятник? На тонкій нитці, ланцюжку, волосині вішається предмет (камін, перстень, медальйон тощо). Ворожбит тримає маятник у руці, а коливання маятника розтлумачуються.

Сьогодні за допомогою маятника намагаються ставити діагнози і підбирати ліки, розшукувати людей чи предмети, вибирати супутника життя і харчування при алергії, тощо. Особливо зараз ця практика популярна серед школярів і підлітків.

Відомо, що з лозошукуванням пов'язані дві обставини, які мають нас насторожити: по-перше, ця здатність передається, по-друге, людина, яка це практикує, як правило, має духовні проблеми. Що за цим стоїть? Яка

сила управляє лозою, яка сила примушує руки лозоходця саме у даний момент реагувати? Наукові експерименти не дали чіткої відповіді. Більше запитань, аніж відповідей.

Ми не заперечуємо існування цього явища, воно справді існує. Але нам і не потрібно піднімати завісу над його природою і визначати, яка сила стоїть за ним. Наука не дає нам чіткої відповіді, але слово Боже — так. «Народ Мій допитується в свого дерева, і об'являє йому його палиця, бо дух блудодійства заводять до блуду, і вони заблудили від Бога свого» (Ос. 4:12) — говориться саме про це явище!

Бачимо, що навіть у той час це було широко відоме і практикувалось навіть серед євреїв. Але Господь називає це блудодійством, тобто служінням іншим богам, невірністю щодо Нього, Єдиного і Вічного.

Ті, хто застосовує цю практику, вважають, що окрім деякого виснаження нервової системи ніяких інших сторонніх ефектів не спостерігається.

Але потрібно пам'ятати, що наслідки можуть залишатись і у пасивному стані. Вони можуть виплисти на поверхню, коли людина стає на духовний шлях.

Той, хто плутає здатність користуватись маятником із Божим даром, робить велику помилку.

Досвід показує, що ці незвичайні людські здібності — не дари Духа і навіть не нейтральні або природні дарування, а скоріше медіумістичні.

Часто ці здібності виявляються випадково і як правило проявляються у тих людей, чиї предки були зв'язані із окультистичними практиками.

Що вказує на те, що ці практики від диявола?

1. Серед лозоходців є окультисти, які застосовують лозу на своїх спіри-тичних сеансах.

2. Ті, хто наворачтається до Господа, — втрачають цей дар.

Часто маятникова терапія дійсно може принести деяке полегшення і зцілення в органічній області. Але за такі полегшення необхідно платити порушеннями у сфері психіки. Практик «заробляє» більш серйозні порушення, ніж люди, котрих він лікує. Порушення фізіологічні: внутрішня стурбованість, богохульні і нав'язливі думки, внутрішня скованість, психічні захворювання. Пригадайте, як часто батьки нарікають на незрозумілі страхи у дітей, на невмотивовану агресію, несприймання будь-яких повчань. Час-

то люди просто не можуть вистояти службу в церкві, запам'ятати молитву, не мають жодного інтересу до чогось духовного, начебто їм «закрито», бо й справді закрито. Сатана допомагає, але вимагає за це величезну ціну — вимагає контролю над душею людини.

Подивіться як газети і журнали описують різні паранормальні явища? В основному — позитивно. Астрологи, екстрасенси, ворожбити постають у позитивному світлі. Усі захоплюються ними, окультизм зображають, як щось нормальне, а не вірити в нього просто непристойно. А якщо раптом чути голос розуму, то на нього з усіх сторін, в тому числі із сторони преси, шиплять. Суспільство не бачить страшного жала смерті, прихованого за фальшивою добро-тою і набожністю. Екстрасенси говорять що вони вірують у Бога і діють за Його велінням. Але і біси також вірують і тремтять — так говорить Біблія.

Господь однозначно засуджував усілякі спроби ворожби (Повт. Зак. 18:10–12). Знайте, що в очах Бога усяке ворожіння, тобто спроба зазирнути в майбутнє, є мерзотним.

Що ж робити християнам? Утікати, ховатись, мовчати?

Ні, Бог дав нам доручення служити тим, хто гине, — світлом і правдою.

Давайте ж будемо робити це кожний на тому місці, куди нас поставив Господь. Він допоможе нам у цьому.

Наталія Зайчук

Джерела:

1. Зудерманн Б. Окультизм — взгляд под маску. — М.: Логос, 2003. — 237 с.
2. Хазел К. В плену суеверия. Бремя и освобождение. — Заокский: Источник жизни, 1999. — 192 с.
3. Кремер Э. Открытые глаза. — Луцк: Христианская жизнь. — 128 с.
4. Кох К. Е. Между Христом и сатаной. Окультизм и его воздействия из опыта душепопечения. — 1999. — 205 с.
5. Скуратівський В. Т. Вінець. — К.: Вид-во УСГА, 1994. — С. 212–227.
6. Сапіга В. К. Українські народні свята та звичаї. — К.: Т-во «Знання України», 1993. — 112 с.
7. Народний календар. Свята. Звичаї та обряди. Народна мудрість. Зима [Електронний ресурс] // <http://ua.ua.info/content/articles/1355.html>.

Наталія Зайчук, 1968 р. н. Закінчила Рівненський державний інститут культури, бібліотечно-бібліографічний факультет. Заміжня, має двох дітей.

Свята Катерина. Життя Катерини припало на кінець III — початок IV ст. — період найтяжчих гонінь на християн за часів імператора Максиміліана. Катерина була дочкою грецького царя Ксанта. Александрія, де мешкала родина царя, вважалася тоді справжнім центром наук та мистецтв. Здібна та допитлива дівчина вивчала філософію, діалектику, ораторське мистецтво, риторику, була обізнана з творами видатних на той час лікарів, знала чимало мов. Мати Катерини була таємною християнкою, і через неї дівчина познайомилася з християнським ученням, яке справило на неї надзвичайне враження.

Завдяки розуму й обізнаності в багатьох науках Катерина обернула в християнську віру багатьох людей і завжди перемогала в спорі з язичницькими філософами.

Сталося так, що заручитися з красунею Катериною зажадав сам імператор Максиміліан — язичник, який приїхав до Александрії та закохався у дівчину. Але Катерина не зрадила Ісусові, за що й прийняла мученицьку смерть.

Святий Парамон. Святий Парамон постраждав під час правління імператора Деція (249–251 рр.).

У Віфінійській області правитель і переслідувач християн Аквилін зібрав мучеників і примушував їх принести жертву богові Посейдону. Саме тоді там проходив святий Парамон. Він голосно вигукнув: «О, як багато праведників нечестивий правитель убиває за те, що вони не кланяються бездушним і німим ідолам!». Сказавши це, Парамон продовжував свій шлях. Але Аквилін наказав наздогнати його й убити. Святого наздогнали, вирвали у нього язик і закололи списами. Тоді ж і всі інші святі мученики були убиті перед капищем Посейдона. Це відбулося 250 р. нашої ери.

Апостол Андрій. Апостол Андрій (грецьке слово «апостолос» означає посланник, тут — посланець Божий, посланий Христом на звершення місії спасіння), рідний брат апостола Петра, був родом із Віфсаїди. Коли Іван Хреститель з'явився в Юдеї та хрестив на покаяння, він став одним з його учнів. Згодом першим приєднався до Ісуса Христа в час Його хрещення. Бувши увесь той знаменний день із Господом та пізнавши в Ньому Спасителя світу, Андрій прийшов до брата свого Симона (Петра) і, повідавши: «Ми знайшли Месію!», — привів того до Ісуса. Обидва брати були рибалками й ловили рибу на Галілейському озері. Коли Христос призвав їх на апостольство, сказавши: «Ідіть за Мною, Я зроблю вас ловцями людей...», — вони негайно залишили свої сіті і з того часу всюди слідували за Божественним Учителем.

У Книзі діянь апостольських нічого не розповідається про апостола Андрія, але перекази Церкви оповідають, що він проповідував Євангелію на берегах Чорного моря, у Херсонесі Таврійському (Крим), був у Синопі, Іраклії та Халкидоні, відвідав Вірменію та Грузію, дійшов до південних областей Русі й по Дніпру піднявся до того місця, де нині стоїть Київ. Тут, зійшовши на гору, він поставив хрест і прорік учням: «На цьому місці засяє благодать Божя, спорудяться церкви, і світло Христове зійде звідсіль на всю країну!». Нині в Києві на цій горі стоїть церква в ім'я Андрія Первозванного... У похилому віці він повернувся до Греції, і в місті Патри, за відмову принести жертву богам, був прив'язаний до хреста, який мав вигляд літери «Х» (хрест такої форми має сьогодні назву «андріївський»). На ньому апостол пробув три дні та три ночі, навчаючи та застерігаючи народ, що юрмився навколо й вигукував: «Даремно страждає цей чоловік!...». Святий

апостол відійшов у інший світ у 70-му році по Різдву Христовому. Християни поховали тіло святого мученика.

Свята Варвара народилася в Іліополі у часи правління римського імператора Максиміана (240–310 рр.), розумом і душею прийняла християнство, відмовившись від богів і багатств батька свого Діоскора. Перенесла важкі муки і жорстоку страту (306 р.), але не відреклася від своєї віри.

Святий Спиридон. Про його життя збереглося дуже мало відомостей. Відомо, що він був пастухом, мав дружину та дітей. Всі свої прибутки він віддавав на потреби ближніх та чужинців, за що Господь нагородив його даром чудотворення: він зціляв невиліковно хворих та виганяв бісів. Спиридона переслідували за Христовою вірою в часи, коли християнство було заборонене.

Після смерті дружини, в царювання імператора Константина Великого (306–337 рр.), його хиротонізували на єпископа Кіпрського міста Тримифунта. В сані єпископа святий не змінив свого способу життя, поєднавши пастирське служіння з ділами милосердя. Жив дуже скромно і заробляв на щоденний хліб власними руками. За свідченням церковних істориків, святий Спиридон в 325 році брав участь у діяннях І Вселенського Собору. Хоч він був невченим, але через нього промовляв Святий Дух. Після однієї з його проповідей навернувся до Христової віри поганський філософ Євлогій.

Святитель з великою любов'ю піклувався про свою паству. Близько 348 року під час молитви святитель Спиридон представився до Господа.

Додаток 1

Чим ворожіння відрізняється від пророцтв?

Нам відомі випадки, описані в Біблії, коли люди отримували інформацію про майбутнє і це не було гріхом. Щоб уникнути непорозуміння, слід чітко розрізняти пророцтво і передбачення майбутнього, що досягається засобами ворожіння.

1. Джерело. Бог — джерело усіх істинних пророцтв, тоді як джерелом гадання є диявол. Пророцтво надихається Духом Святим, а передбачення приходить під демонічним впливом.

2. Ініціатива. У пророцтвах ініціатива завжди від Бога. Бог сам вибирає і людину, і час. При ворожіннях — ініціатива завжди належить людині.

3. Вплив. Бог абсолютно незалежний. Його неможливо направити чиєюсь волею або бажанням. Людина може лише звертатися до Бога із щирим каяттям і просити прощення і милості (Вих. 32:14; Йона 3:10). Ворожбити ж кажуть, що, виконуючи певні дії, людина може вплинути на свою долю.

4. Мотивація. За пророцтвами завжди видно любов Бога. Він бажає тільки добра, і якщо й карає, то тому, що народ відійшов від Нього. За ворожінням стоїть зла, підступна сила, мета якої погубити, а не спасти душу людини.

5. Наслідки. Той, хто служить Господу, наповнений спокоєм і миром. Він

знає, що його життя — у Божих руках, і не потребує гороскопів, прикмет тощо (Пс. 138:16). Хто хоча б раз користувався послугами ворожбитів, той уже не може без цього. Отримана інформація не залишає людину у спокої і примушує їти далі цією дорогою. Внутрішній спокій втрачено, миру більше немає. Грікі наслідки, як фізичні, так і духовні.

6. Результат. Божі пророцтва завжди виконуються (Лк. 13:31; Повт. Зак. 18:21–22), а ворожіння — ???

Додаток 2

СІРИЙ ЛАБІРИНТ ДЕПРЕСІЇ

«У мене депресія». Цими словами сьогодні пояснюється все — хамське ставлення до співробітників, грубі висловлювання, низькі результати праці. Ця фраза використовується для виправдання негідної поведінки і небажання працювати над собою, на зразок білого білета, мовляв, «я псих, і тепер мені все можна». Так що ж таке депресія? Чергова мода, як на маленьких песиків, вишивку стразами і накладні вії? Чи хвороба, яку необхідно серйозно лікувати? А може, взагалі не варто про це говорити?.. Можливо, ви ніколи її не переживали і не маєте до цього жодних передумов? Для того, щоб одержати відповідь на це питання, досить увімкнути телевизор і переглянути вечірній випуск новин. Іноді цього вистачає, щоб втратити апетит, спокійний сон та інтерес до життя. В політиці нескінченний хаос. Увесь світ поринув у фінансову кризу. Екологія залишає бажати кращого. Ліки й продукти харчування постійно дорожчають. Суспільство морально деградує... Причин для депресії, як завжди, більш ніж достатньо. Що ж робити? Записуватися в чергу до психотерапевта чи бігти в аптеку за антидепресантами? Та чи вдасться лікареві-психотерапевту з допомогою методів психотерапії впоратися з цією проблемою?

«Депресивним розладом називається захворювання, що змінює ставлення людини до життя й діяльності. Люди з депресивним розладом відчувають сум, утому, стають дратівливими. Їх більше не цікавить те, що колись приносило задоволення. Без лікування депресія може тривати роками. В окремих індивідів депресивні розлади упродовж життя можуть неодноразово повторюватися, нерідко депресія є причиною самогубства хворого... Депресія, як хворобливий стан, виникає в тих випадках, коли пережиті людьми почуття суму занадто сильні або ж зберігаються дуже довгий час. Депресивні почуття виникають через життєві кризи, такі, як, наприклад, смерть близької людини, руйнування сім'ї, втрата роботи, сварка з близькими друзями, однак вони можуть розвинутиися й без якоїсь видимої причини. Наявність депресії ми можемо припускати в тих випадках, коли вона позбавляє людину здатності нормально жити і працювати»¹. Ось так описують депресію «цілителі душ» — психологи. Судячи з того, до яких наслідків призводить депресія, до неї не варто ставитися легковажно.

Можна дуже глибоко вникати в опис цієї хвороби, вивчати її симптоми, писати наукові праці, прописувати антидепресанти, але, як «Титанік», напоротися на айсберг, підводна частина якого набагато більша, аніж видима зовні. Як кажуть лікарі, депресія — це верхівка айсберга. «До депресії в психотерапії потрібно ставитися як до високої температури в практиці загальних хвороб. Висока температура не є діагнозом, вона свідчить про тілесне неблагополуччя. Коли в людини висока температура, вона звертається до лікаря, і фахівець розбирається — це грип, апендицит чи щось інше. Так і депресія говорить

про те, що на душі в людини погано, і їй потрібна психологічна допомога. Лікар-психотерапевт признає «жарознижуюче» — антидепресант і далі за допомогою методів психотерапії допомагає людині розібратися з тією проблемою, яка стала причиною депресії».

Перечитуючи різні матеріали про депресію, її симптоми і причини, я звернула увагу на те, що майже ніхто не торкається питання, як запобігти хворобі. І я задумалася: чи можливо це взагалі? Чи можемо ми вберегти себе від душевних травм? Чи спроможні ми стабілізувати політичну ситуацію в країні? Чи здатні захистити себе і своїх близьких від нещасних випадків? Або вплинути на цінову політику в державі? Зупинити деградацію суспільства? Можливо, ви докладаете максимум зусиль, щоб втриматися на плаву... Але як надовго вас вистачить у бурхливих хвилях нестабільності, хаосу й ненависті? Де ж знайти надійну підтримку?

У цього чоловіка було достатньо причин, аби опинитися у глибокій депресії і навіть звести рахунки з життям. Він був оголошений у державний розшук. Сам глава держави вважав його своїм особистим ворогом. Зрадництво ходило за ним назирці. Його «здавали» знайомі, залишали ті, заради кого він ризикував життям. Він жив упроголодь і змушений був постійно переховуватися. У нього мали б бути всі симптоми депресії, але, натомість, він говорить: «У спокої я ляжу, і засну, бо Ти, Господи, єдиний даєш мені жити безпечно!» (Пс. 4:9), «Тільки від Бога чекай у мовчанні, о душе моя, від Нього спасіння моє!» (Пс. 61:2). Це слова Давида, у майбутньому видатного царя ізраїльського народу. У нього немає проблем із депресією, і в критичних ситуаціях він не занепадає духом. Чому? Він занадто впевнений у своїх силах? Він невтомний оптиміст? Ні. Він просто всім серцем довіряє Богові. Причина того, що сьогодні багато людей сидять під кабінетами психіатрів не в зовнішніх обставинах, а в тому, що вони відкинули Того, Хто дає мир і стабільність, спокій і розраду. Христос, звертаючись до людей, які Його слухали, що були втомленими від життя в постій-

ному стресі, говорить: «Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, — і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, — і знайдете спокій душам своїм. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мт. 11:28–30). Без віри в Бога ми приречені на антидепресанти. Будь-яке лихо для нас буде катастрофічним і ситуація безвихідною, горе непереборним і життя безцільним. Тому що там, де не царює Бог, паує депресія. Віра в Бога не рятує нас від проблем, вона допомагає нам правильно долати їх. Лише з глибокою вірою в серці ви будете здатні стати віч-на-віч із будь-яким лихом. Про це знають дві молоді іранські жінки — 27-літня Маріам Ростампур і 30-літня Марзіє Амірізаде Есмаїлбад, яким зараз загрожує смерть за те, що вони прийняли християнство. Їх тримають у в'язниці й п'ять разів на день катують. За законами Ірану, що передбачають тюремне ув'язнення або смертну кару за відмову від ісламу, під час п'ятикратної молитви мусульман упродовж дня ув'язнених повинні бичувати, а кількість їжі й води для них має поступово зменшуватися, доки вони не помруть або не повернуться в іслам. Терплячи всі приниження, Маріам і Марзіє відмовляються відректися від Христа. Їхня сила в Богові. Сам Бог дає їм сміливості й мужності не уникати болю й смертельної небезпеки, а з вірою йти назустріч труднощам². «Християни не звільнені від страждань, але вони підготовлені до них, тому що з ними завжди Той, Хто сказав: «...Я з вами повсякденно аж до кінця віку» (Мт. 28:20)³.

Україна — християнська країна. Більшість наших співвітчизників вважає себе віруючими людьми. У багатьох містах у школах викладається факультатив «Основи християнської етики». Чому ж тоді соціальне відчуття українців експерти майже одноголосно охарактеризували як «соціальну депресію, стрес» (90, 9 %). Чому ж віра одних дає їм спокій і радість навіть у моменти кризи, а ми зі своєю вірою загрузли в депресії? Справа в тому, що віра — це не просто визнання існування Бога, це повне «перезавантаження» нашого мислення й світосприймання. Це означає, що я приймаю вірою абсолютну владу Бога й поступаюся Йому місцем біля штурвала корабля мого життя. Ось де лежить ключ до спокою. Віра Давида була чимось більшим, аніж просто визнанням існування Бога, він усім серцем схилився перед Богом і визнавав Його владу над усім, що його оточує: «Все, що хоче Господь, те Він чинить на

небі та на землі, на морях та по всяких глибинах! Підіймає Він хмари від краю землі, блискавиці вчинив для дощу, випроваджує вітер з запасів Своїх» (Пс. 134:6–7). Коли ви віддаєте керування життям такому Великому Богові, тоді вам не страшна депресія. Вона просто не прийде у ваше серце, тому що там їй не буде місця. Хіба можуть викликати депресію проблеми політичної плутанини, якщо я знаю, що Слово Боже говорить: «Водні потоки — цареве це серце в Господній руці: куди тільки захоче, його Він скерує» (Пр. 21:1)? Хіба можуть лякати мене хвороби, стихійні лиха, нещасні випадки, якщо «ми в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо» (Дії 17:28)? Хіба може жахати мене майбутнє, якщо Бог говорить: «Пам'ятайте про давнє, відвічне, бо Я Бог, і немає більш Бога, й нікого, як Я, що звіщаю кінець від початку, і наперед — що не сталося ще, і що говорю: «Мій замір відбудеться, і всяке жадання Своє Я чиню» (Іс. 46:9–10)? Якщо в Нього все під контролем, навіщо ж тоді хвилюватися?

Депресія — це хвороба духу, що породжується бездуховністю. Коли ми намагаємося знайти відповіді на питання, які незбагненні поза Богом, тоді в наше життя приходить депресія. Коли ми зустрічаємося зі складними та непереборними обставинами і намагаємося здолати їх без Бога, тоді в наше життя приходить апатія. Коли ми терпимо болісні й неоправдані втрати, але не впокорюємося перед Богом, тоді в наше життя приходить розпач. «У людини завжди є вибір — повернутися до світла або відвернутися від світла, полюбити Бога або полюбити себе, бути з Ним або бути з собою»⁴.

Істинно віруюча людина, яка підпорядковує себе Богові, ніколи не матиме потреби у психологах і антидепресантах, тому що Бог є для неї Лікарем і ліками її душі. Через Своє Слово Він наповнює спокоем розум і дає сили для подальшого життя. Можливо, ви сьогодні шукаєте вихід із сірого лабіринту депресії?.. Тоді настав час для хороших новин: вихід є, й цей вихід — Господь Бог!

Наталія Дубовик

⁴ Блюм Ю. Что ты плачешь? Кого ищешь? — С.-Пб.: Шандал, 2001. — 270 с.

Наталія Дубовик народилася і живе в Харкові. Закінчила Київську богословську семінарію за спеціальністю викладач біблійних дисциплін. Координатор проекту «Впровадження християнської етики в навчальних закладах Харкова і Харківської області».

² 18 листопада 2009 р. після 259 днів ув'язнення Марзіє і Маріам були звільнені. Вони залишилися вірними Ісусу Христу. Звільнення відбулося в результаті міжнародного тиску і молитов християн усього світу. — Прим. ред.

³ Макдауэлл Д. Не верь всему, что говорят. — С.-Пб.: Шандал, 2001. — 208 с.

¹ <http://www.psyline.ru/andepr2.htm>.

Різдво в кожен дім

З Різдвом у мене виникають різні асоціації. У дитинстві це свято було заборонене, тому ми лише пошепки перепитували одне одного, чи буде-мо святкувати і як. Тепер це велика кількість різноманітних вогників, феєрверків, це веселощі та... багато п'яних людей. Але для мене Різдво стало справжнім, коли я вперше по-справжньому заговорив з Тим, Хто став винуватцем цього свята — Ісусом Христом. Він, Такий маленький хлопчик на руках у Марії, прийшов у цей світ не для великої слави, кар'єри, а для страждань і мук, які мав перенести за мої гріхи і гріхи кожного жителя землі. Він прийшов, щоб примирити мене зі своїм Отцем і навчити з Ним спілкуватися. Це було і радісне, і сумне народження.

На жаль, Новий рік став для більшості людей важливішим святом, ніж Різдво, але саме тому й розпочався новий рік, нова ера, бо на світ народився Син Божий, Він здійснив те, на що надіялися давні люди і на що можемо опиратися ми з вами.

Для багатьох жителів нашої планети Різдво стало сімейним святом. Але далеко незавжди воно стає святом сімейного спілкування. Швидше, це велике свято телевізора! І ми, вважаючи, що приємно проводимо час, витрачаємо своє життя на чуже свято.

Я часто думаю, чому існує так багато жартів та різноманітних мініатюр, пов'язаних із невмінням людей спілкуватися: старше і молодше покоління не вміють спілкуватися одне з одним; політики не розуміють народ, народ не розуміє політиків; невдалі суперечки між подружжям — це традиційна тема для жартів. Можливо, саме тому ми й сміємося самі із себе, бо більше нічого неспроможні зробити. В Україні 70 % сімей розпадаються через непорозуміння та взаємні образи. У решти, які зберігаються, все життя відбувається так звана «притирка» одне до одного, бо впродовж усього життя вони так і не навчилися слухати та розуміти одне одного. І часто люди, які за довгі роки життя мали б розуміти одне одного з першого погляду, поводяться, як діти в пісочниці, з'ясовуючи, чия іграшка або чия мама краща.

Якщо майже усюди висміюється або принижується шлюб, де ж нам побачити належний приклад? Чудово, якщо ми могли навчитися від своїх батьків використовувати кожную можливість для ефективного спілкування. Але що робити, коли такого прикладу не було?

Задум Творця

Перші люди, створені Богом, мали щоденне спілкування зі своїм Творцем та одне з одним. Вони жили у повній гармонії. Та бажання самим стати богами зруйнувало цю гармонію. Люди були вигнані з раю і позбавлені тісного спілкування з Тим, Хто дав їм життя. Ця руйнація продовжилася у першій сім'ї, коли брат затамував образ на брата і вбив його, взагалі втративши спілкування із Богом. **«Ось Ти виганяєш сьогодні мене з цієї землі, і я буду ховатись від лица Твого» (Бут. 4:14).** Така руйнація стосунків продовжувалася впродовж усієї історії. І, напевно, кожен із нас може сказати, що втратив спілкування зі своїм Творцем. Чи не тому ми не вміємо спілкуватися у своїх сім'ях?

Чи ж Бог настільки жорстокий, що позбавив нас спілкування з Ним та один з одним? Зовсім ні! Його задум був великим і неосяжним для нашого розуму. Він посилав Сина як живий лист-примирення із людством, Який навчає про всемогутнього і всевладного Бога, про гріх і смерть за нього, про нове життя і нове повноцінне спілкування зі своїм Творцем. Він говорить про шлюб: **«Якщо хто розлучиться зі своєю дружиною та одружиться з іншою, той чинить проти неї перелюб; і якщо вона розлучиться зі своїм чоловіком і вийде заміж за іншого, то й вона чинить перелюб. Отже, те, що Бог з'єднав, нехай людина не розлучає!» (Мк. 10:11–12, 9)** (Турконяк).

«Так ми ж не зійшлися характерами!» — скажете ви. А може, просто не захотіли вислухати одне одного, зрозуміти і пробачити?

«...навчіться від Мене, бо я лагідний і покірний сердцем, — і знайдете спокій своїм душам» (Мт. 11:29) (Турконяк).

Бог не залишив нас напризволяще, Він прагне навчити нас любити Його, виконуючи Його заповіді, і любити одне одного. **«Бо це любов до Бога — дотримуватися Його заповідей! А Його заповіді не тяжкі» (1 Ів. 5:3)** (Турконяк).

До практики!

Як же нам навчитися так спілкуватися у наших сім'ях, щоб і справді чути та розуміти одне одного?

Пригадайте, що ви робили, коли лише познайомилися і закохалися одне в одного? Ми годинами могли розмовляти по телефону, в парку під зорями і, здавалося, ніколи не наговоримося. Ми думали, як сказати або зробити так, щоб коханому або коханій було приємно. Але, як тільки одружилися, ми подумали, що часу для розмов у нас буде достатньо, і стали кожен жити своїм життям, а потім дивувалися, чому ми перестали розуміти одне одного!

Мудрий Соломон сказав: **«Для всього свій час, і година своя кожній справі під небом... час мовчати і час говорити...» (Екл. 3:1, 7).** Я б продовжила: час працювати на роботі і час віддавати себе своєму чоловікові або дружині... Якщо ми цінуємо наш шлюб, то для нього ми знайдемо час, якщо ми дійсно хочемо досягнути взаєморозуміння, то будемо працювати над своїми стосунками та цінувати щире спілкування. Бо ж для цього потрібні довіра, відвертість та вміння вислуховувати одне одного до кінця. Ми, люди, так створені, що цінуємо лише те, у що багато вкладаємося.

Існують різні категорії слухачів. Частина людей прагне, щоб слухали лише їх. Вони готові говорити, говорити, говорити... Їм не потрібні ні коментарі, ні поради. Інша частина взагалі не зацікавлена спілкуватися і робить усе, щоб розмова якомога швидше закінчилася. Такі слухачі вни-

кають у суть розмови лише тоді, коли це торкається їх особисто: «Ти знаєш, я не встигла приготувати вечерю» або «Цього місяця я не отримаю зарплатні» ... І тут починається «спілкування» з високим рівнем децибелів.

Хороший слухач завжди дасть зрозуміти, що ви для нього — важлива особа, що ваші проблеми — це його проблеми. Він готовий зрозуміти і прийняти вами сказане, він дружлюбний, ввічливий і точно не вважає вас своїм ворогом. Коли йому не зрозуміло, ставить уточнюючі запитання, не принижуючи вас.

Приємно, якщо кожен із нас впізнав себе у такому слухачеві. А якщо ні, то потрібно задуматися, що варто змінити, аби стати таким слухачем. Бо нас ніхто ніколи не буде слухати, якщо ми самі не почнемо слухати. Вміння вислуховувати допомагає порозумітися, допомагає рухатися в одному напрямку, дає відчуття, що ми дійсно одне ціле.

Доктор Емерсон Еггеріх у книзі «Любов і повага» описує досить поширену картину, яку можна спостерігати у багатьох сім'ях. «Мій батько, — пише він, — міг підійти до матері з шумом та гнівними криками, тому що йому хотілося з нею поспілкуватися. А мати сідала та замовкала. Тоді він теж замикався, і в домі на декілька годин або й днів зависала крижана мовчанка. Мої батьки обоє хотіли спілкуватися одне з одним, але не робили цього через незнання і страх. Мама прагнула близькості з батьком (будь-яка жінка хоче бути близькою зі своїм чоловіком), але вона відступала, бо боялася батькового гніву. Тато також хотів близьких стосунків з мамою, але те, що він не відчував поваги до себе (довгі роки він був єдиним годувальником у сім'ї), змушувало його таким чином виявляти свій відчай і обурення. Однак, у глибині душі моя мама завжди шукала любові, а батько шукав поваги».¹

¹ Еггеріх Э. Любовь и уважение / Пер. с англ. — С.-Пб.: Издательский Дом «Христорфор», 2006. — С. 364.

Чому, потребує любові й поваги, ми не намагаємося самі їх проявляти до свого чоловіка або дружини? Що заважає нам робити наш шлюб міцним і зрілим, як про це говорить Біблія: **«Дітоньки мої, любимо не словом та язиком, але ділом та правдою! У любові немає страху, але досконала любов проганяє страх, оскільки страх несе страждання; хто ж боїться, той недосконалий у любові» (1 Ів. 3:18; 4:17–18).**

Що заважає нам, дивлячись одне одному в вічі з любов'ю та повагою, без страху, що буде викрито брехню, обговорювати різноманітні ситуації? Я думаю, кожен із нас може точно відповісти на це запитання. Ми роками носимо біль та образи одне на одного, не прощаємо, потураємо власним емоціям, звичкам. Ми занадто себе любимо, аби щось змінювати, аби вчитися слухати і чути своє подружжя, говорити правду і бути відвертим.

Цьому на заваді стають ще й наші розбіжності у стилі вираження власних думок та почуттів. Деякі оперують фактами, інші — занадто емоційні; одні закриті й не вміють виражати свої почуття, інші — відкриті й ледве стримують свої емоції. Нам потрібно бути обачними і приймати одне одного такими, як є, бо різні стилі самовираження і спілкування можуть призводити до виникнення непорозумінь між подружжям. Ми повинні надавати одне одному свободу в самовираженні й у стилі спілкування. Йдеться не про те, що можна кричати, не поважати одне одного, погрожувати чи бити свого партнера! Все це неприпустимо для нормального шлюбу. Зараз я говорю лише про різні стилі спілкування. Не варто засуджувати чоловіка або дружину лише за те, що він/вона не такі емоційні, як ви, або якщо його/її стиль спілкування не подобається або незвичний для вас.

Варто обговорити, які манери спілкування ви надаєте перевагу, і намагатися змінитися заради свого партнера. Ми не повинні казати: «У моїй сім'ї було не прийнято багато говорити, тому я не люблю і не буду розмовляти». Ми не повинні виправдовувати своє небажання бути відкритими, мовляв, у нас такий стиль спілкування або таке виховання.

Ми стаємо близькими саме тоді, коли відкриваємося одне перед одним, багато

розповідаючи про себе, коли прагнемо, щоб шлюб був щасливим, сповненим радості, щоб у ньому панували єдність і близькість. Звичайно, ми стаємо вразливими один перед одним, але такі стосунки передбачають перш за все довіру одне до одного і до Творця шлюбу. Він дав обіцянку берегти кожен шлюб. Ми не здатні проконтролювати думки і наміри людини, а Богові все відомо, і Він спроможний захистити та підтримати нас. Тому, чим більше ми будемо спілкуватися з Богом, відкриватися перед Ним та повністю довіряти Йому, тим легше нам буде довіряти своєму чоловікові або дружині. Бо такий задум Творця: **«Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом. І були вони нагі обое, Адам та жінка його, і вони не соромились» (Бут. 2:24–25).** Чоловік і дружина нерозривно зв'язані на все життя, вони — одне ціле, вони не соромляться бути відкритими в емоційному та фізичному плані. Так було, так є і так буде. Бог не відміняв своєї постанови. А наш із вами обов'язок — дотримуватися Божих заповідей. Бо для цього і прийшов у світ Спаситель. Він — не маленьке дитятко, а могутній і сильний Бог, Який змінює думки і наміри, дає нам силу та мудрість, щоб залишитися вірним як Йому, так і своєму подружжю.

P. S. Усе це легко перевірити на практиці. Це працює в моїй сім'ї та сім'ях багатьох моїх друзів і знайомих. Це працювало в давнину і буде працювати у майбутньому. Бо вірність, чистота та відкритість у шлюбі торкаються репутації Самого Творця шлюбу. **«Заради Божого милосердя, принесіть ваші тіла як живу, святу, приємну Богові жертву, як ваше служіння розуму. І не пристосовуйтеся до цього віку, але змінюйтеся оновленням вашого розуму, щоб ви пізнали, що є Божя воля: добре, приємне і досконале» (Рим. 12:1–2)** (Турконяк). І нехай Різдво ввійде у кожен дім, у кожне серце.

Інна Дубовик

Інна Дубовик народилася в Рівному. Закінчила Рівненський державний педагогічний інститут, факультет української філології.

Бере участь, як лектор, у проєкті «Незабутній час удвох» (для сімейних пар). Дружина, мама трьох дітей.

Листи улюбленій доньці

Мода на тінь

«Ти народився оригіналом, не помри копією!»
Джон Мейсон

Моя Донечко! Коли настає вечір, я запитую себе: «А чи чула я сьогодні дитину? Чи бачила її? В чому вона виросла? Де спіткнулася, чи, бува, не поранилася? Що нового навчила її саме я?» І ось після таких роздумів в мене з'явилося бажання — розповісти тобі одну притчу, мною складену і пережиту. Як казку на ніч. Сподіваюся, вона тобі запам'ятається.

Мода з'явилася давно, одразу після створення світу. Один ангел одягнувся у гордість і пройшовся по небу. Багатьом це не сподобалося, але знайшлася третина ангелів, які захотіли бути схожими на нього. Мода на гріх зробила перший крок. Наступним — був крок на Землю.

Перші люди не знали, що таке зло, бо скрізь, де б вони не були, їх оточував Бог. Та їх переконали в тому, що якщо вони смиренні промінюють на непокору, то перестануть бути Чиєюсь подобою. І сталося саме так. Втративши Божий вічний образ, вони надбали смертний, грішно незмінний.

А в Бога ніколи не існувало моди. Він завжди творив ексклюзив та індивідуальність. Навіть сьогодні жоден грецький горіх не має собі ідентичних,

найтендітніша голка вічнозеленої сосни не має аналога, в червоної мурахи не існує близнюка, не говорячи вже про людину та її душу. Цар вічності, Отець світів творить неповторність, мода ж, як правило, потвору.

Індустрія моди, як радіація, проникає в кожен закуток людського буття, на подіумі вона виводить лише свої останні штрихи. Тільки ніхто не знає її закулісного життя. Хто керує її балом? Неважко здогадатися.

Тому, моя Дитино, коли ти захочеш бути схожою на когось, наслідувати чийсь манери, спосіб життя чи мислення — подивись на Христа. Він одягнений у шати переможця, а Його вічність — сонячна і золота! Уподобнись Йому, і тоді не втрадиш себе. Наслідуй Його, і збережеш себе. Вчися у Нього бути красивою! Тоді залишишся єдиною.

А мода? Вона тінню йтиме поруч з тобою, не маючи змоги перейти тобі дорогу чи наздогнати. Адже що зможе вона запропонувати тобі і показати, коли ніколи не мала власного обличчя?

Твоя професія – вірність

Звертаюся до тебе, як до «пошукової» Дитини. Пройде ще небагато часу, і ти опинишся на розі рішень щодо професії: ким бути? ким стати? Стань вірною — решта додасться, допрацюється, навчитися, надолужиться... Професіоналів у світі багато, а вірних — мало... Людина віддає іншим лише те, що має сама. Не більше і не менше.

Так приємно спостерігати за тобою, як ти вдивляєшся у ті таланти, які Бог заклав в тебе, розшукуєш їх, як шукають археологи корисні копалини в надрах землі, щоб потім вони послужили людям. Вдивляйся у себе пильніше! Ти досить багата на Бога. В тебе є все для того, щоб стати Людиною. Вибраною й особливою. Твоє надбання — мудрість твого народу. Твоя втрата — невігластво нашого сьогодення...

Пригадуєш княгиню Ольгу? Її ще величали Мудрою. Будучи простою псковською дівчиною, вона і сміливістю володіла, і молодістю. Зі своїм коханим, князем київським Ігорем, що за тисячу верст приїхав до земель псковських, на човні познайомилася. Вона саме веслом на річці правувала, як статний мисливець Ігор попросив перевезти його на другий бік. Не згордувала, прислухалася, не побоялася, тому і кохання в подарунок отримала.

Не можна виплакати всі сльози, так як і не можна виговорити усіх слів. У людській природі завжди є резерв. Тільки його потрібно берегти. Не давати дозволу сльозам на турне! Варто просити Бога, аби Він зупинив їх вчасно, коли ще є сили їх витерти. Живий Господь допоможе у цьому. Тільки, людино добра, не соромся казати Йому, що горе болить...

Чи є рятівна парасоля для цього сезону? Ні, немає. Про неї тоді, як правило, ніхто не думає. Люди живуть просто неба, під Самим Богом. І це їх рятує. Очищає душу. Омиває дух. І вони починають дихати озоном.

...Сльози сліпими не бувають, моя Дитино. Сліпими бувають очі людські! Дивись на Бога, щоб прозріти...

Справили весілля. Спостерігаючи за ними, люди стали дивуватися їхній мудрості, кажучи: «Розум — добре. А два — ліпше». Народили сина, нарекли Святославом. Через трохи помирає князь Ігор, а молода вдовиця зважується на помсту. Але це тому, що язичницею була, Бога живого не знала.

Коли ж прийняла благодать Святого Хрещення, відчувала на собі мудрість та благість Божу. Просвітилася Ольга хрещенням. Раділа душею, що живого Бога зрозуміла! Стала для народу жити, в мирі і любові краєм правити. Земляків віри Христової навчала. А ті, кого навчала вона, хрестилися.

Чому сьогодні про Ольгу розповідаю? Та тому, що її серце нас усіх вірності вчить. Кохання берегти — жіноча вірність потрібна! Про землю рідну турбуватися — княжа вірність потрібна! Сина виховувати в любові та суворості — материнська вірність треба. Обороняти Київ — вірність стратега їй пригодилося, простого люду та князів віри навчати — християнська вірність долучилася. Все у цієї жінки вірним було: і погляд, і думка, і слово. А діло довело, що вірність — це найкраща професія для дівчини. Бо надбавши її, ти збагатишся. А Бог — Сам подбає про вірних Своїх... Попіклується, як люблячий статечний Батько... Він же ж і Сам Вірний. І володіє тією ж віковичною професією — вірністю, яку, згідно з законом династії, передає дітям Своїм...

Сезон сліз

«Поразка — це наука, ніяка перемога так не вчить. Гей, писарю, неси свою печатку. Життя пропало, почнемо спочатку!»
Ліна Костенко, «Берестечко».

Моя дорогоцінна Дитино! Сьогодні вирішила поділитися з тобою не роздумами, а своїми очима, досвідом. Як діляться хлібом чи піснею. Кажуть, що досвід сам по собі досить цінний. Але наскільки цінний, — вирішувати тобі.

...Це не так страшно, як може видатися на перший погляд, коли людина починає прогнозувати в собі наближення сезону сліз. Звісно, вона не знає, як надовго блискавиці

зв'яжуть серце, чи відвідає її долю гроза, чи здригатимуться від грому помисли. Але і ця невідомість не є страшною. Бо і вона колись минає.

Коли прийде гіперпроблема чи мікробіда, катастрофа і, навіть, крах, варто зрозуміти, що це настав всього-на-всього сезон сліз. І біду краще виплакати в молитві, аніж проговорити, постійно скаржачись на неї. Ні гнів, ні жорстокість, ні образи чи помста не спасуть людське серце в подібній ситуації. Навпаки — додадуть зайвих турбот. Стануть ще одним тягарем, баластом, якого все одно потрібно буде колись позбутися. Сезон сліз не вічний! Усмішка сонця неодмінно з'являється на обличчі нового світанку! Потрібно вірити у це і цим перемагати!

По той бік фронту – лінь

Триптих

«Цілься в Сонце! Навіть якщо тобі перешкоджатимуть у нього влучити, і ти таки промахнешся, то неодмінно віцільши в одну із зірок, — а це теж досягнення»
Народна мудрість

— Бачу об'єкт. Привести війська до повної бойової готовності!

— Слухаюсь, командире! Загін «Ахів» та «Охів» з песимістичного підрозділу, а також загони «Не хочу», «Не буду», «Не могу» з безрезультативного до ведення бою готові.

— Ворог збирається йти до цілі. Приготуватися до бою. Відрізати всі шляхи до продуктивних думок, накласти тимчасовий мораторій на найактивніші рухи.

— Слухаюсь, командире. Бездіяльність пасивним газом паралізує частину планів, переходимо до масового бомбардування головної цілі. Контратака! Тяжка артилерія до бою!

— Викликайте снайпера. Справа дещо серйозніша. Потрібно попрацювати із волею...

— Буде зроблено, командире!..

Тим часом у серці людини виникло одне єдине запитання: «Чи варто?» Й оскільки пошуки правильної відповіді ставали дедалі повільнішими через сильний опір несприятливих обставин та лінь, відповідь починала згадати... Битва думок — це найжорстокіша битва. Виграє той, хто доведе, що ціль — це успіх, а не розвага. Це битва не на смерть, а на життя! Виживає цілеспрямованіший та працьовитіший.

Моя обачна Дитино! Стеж за здоров'ям своїх думок, їхнім щоденним розпорядком, тренуванням, харчуванням та дозволам. Думки — це поле, на якому виховуються твої мрії та цілі. Охороняй його і вдень, і вночі. А взагалі, я хочу дати тобі одну навдивовижу просту пораду — постав Боже Слово на сторожі своїх думок, і тоді не хвилюватимешся за власне життя.

P. S. Гори повстали на шляху? Обійди їх! Не обійти? Тоді подолай! Не подолати? Що ж, значить потрібно рити тунель!

Слово, яке в тобі...

«Слово належить наполовину тому, хто говорить, і наполовину тому, хто слухає»
М. Монтель.

Найперша моя Дитино! Ось ти і виросла! Стала гарною і балакучою, проте залишилася першою. Навчилася говорити, мовчати і розуміти — як слово, так і мовчання...

Мені інколи хочеться тебе запитати, а тобі цікаво мене читати? А мене писати? А мені писати? Не буду гратися літерами, адже від їхньої перестановки кількість усмішок на твоєму обличчі таки змінюється, і не на мою користь. Тому пропоную одну гру, впродовж життя до якої вдаються і дочки, і матері. Я говорю, — ти аналізуєш.

Слово, яке в тобі, — Живе? Мертве? Здорове? Хворе? Їстівне? Зіпсоване? Спечене? Сире? Солодке? Гірке? Достигле? Зеленкувате? Тихе? Голосне? Миротворче? Войовниче? Небесне? Земне? Рідне? Чуже? Сильне? Слабке? Дипломатичне? Нетактовне? Образне? Безлике? Домашнє? Кочівне? Сказане? Замовчане? Гаряче? Крижане? Дитяче? Доросле? Щире? Лицемірне? Українське? Іншомовне? Природне? Штучне? Усміхнене? Похмуре? Рішуче? Несміливе? Освячене? Грішне?..

Гаразд. З цим завданням впоралися. Тепер ти знаєш своє слово в обличчя... Наступне завдання дещо складніше. Я ставлю запитання, ти — мовчиш.

- ◆ Чим можна виміряти силу слова?
- ◆ Хто з людей пережив слово?
- ◆ Слова позичають, як гроші, — згодом їх називають запозиченими з іншої мови; але чому їх не повертають назад?
- ◆ Чи буває у слова три корені? А чотири? Адже усім відомо, що чим міцніше коріння, тим витриваліше слово. Коріння завжди додавало сили...
- ◆ Ніщо не може стати словом, а слово може стати всім?
- ◆ Людське слово час переорює плугом і засіває силою. Щоб знову родило?

А ось і думки — факти, що народилися у мене в серці. Сподіваюся, вони тобі теж стануть рідними. І ти зможеш їх збагнути, прожити і з друзями за горнятком чаю про них помовчати. Ти ж у мене доросла! Це «думки-заварка». Окропом інколи стає саме життя.

Хто збагнув конституцію слова — той знає, як з ним жити!

Слово походить із джерела, тому саме стає джерелом. П'єш із нього, а зміст у нього постійно прибуває.

Слова сміються, коли несуть у собі правду, як кошики гриби. І плачуть, коли їх силоміць роблять брехнею.

Вісь Землі тримається на Слові. Отцівському.

Свята дрібниця

«Отже, учні повернулися знову до себе...
А Марія стояла на дворі біля гробниці й плакала...
Каже їй Ісус: Не доторкайся до Мене,
бо Я ще не зійшов до Мого Отця»
Івана 20:10, 11, 17.

Щоразу, пишучи тобі листа, я намагалася поділитися якоюсь життєвою істиною, тим самим розрадити, застерегти й озброїти. Проте з жахом для себе помітила, що життєві істини тлумачу, а про біблійні мовчу. Сьогодні виправляю помилку і хочу порозмовляти з тобою, як з Дитиною, яка знає, Хто такий Бог, і якій цікаво вслухатися в Писання.

Останнім часом, читаючи Євангеліє, я почала стежити за тим, як Христос будував стосунки з людьми. І помітила одну величну закономірність — для Нього не існувало дрібниць. Уявляєш, жодної! Для Господа все було важливим!

Новий Завіт розповів мені історію, яка відкрила мені очі. Вона — про Марію Магдалину. Уяви собі ранок, повитий сивою шаллю туману... Жінку, що стоїть біля порожньої гробниці; пелени, які ще донедавна обвивали святе тіло; учнів, Петра та Івана, котрі прибігли і втекли назад, боячись, щоб їх хтось, бува, не побачив...

Раптом до жінки підходить Ісус і запитує, чому вона плаче. Та пояснює, що хтось забрав тіло Вчителя і не знає, де Його поклали. Він, бачачи її жіночий розпач, відкривається їй, стає Тим, Якого вона впізнає, Котрого знала раніше. Марія хоче обійняти, не вірячи власним очам. Адже таке диво вона бачить уперше! Її Равуні — живий! Але ж був мертвий! Од-

нак — живий! Думки і почуття суперечать одна одній. А руки шукають дотику: «Невже?»

Ісус просить, щоб Марія не торкалася до Нього. Чому? Ти ж не привид? Не ілюзія? Ти Той Самий. Живий! І Він пояснює: «Я ще не зійшов до Мого Отця».

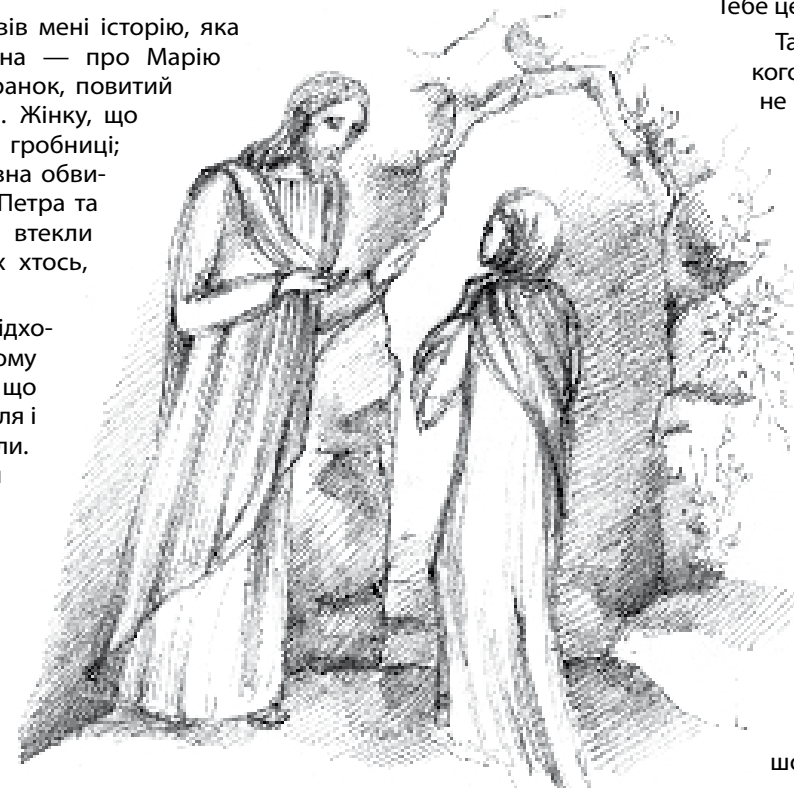
Господи Ісусе! По дорозі на небо, з безодні смерті до вічного сяєва неба Ти зупинився на землі, щоб заспокоїти засмучену жінку. Ти ж ще не з'явився перед Лице Свого Батька, Отця світів! «Невже для Тебе людина така важлива?» — ставлю це питання боязко, несміливо, опустивши голову і заховавши обличчя. І чітко бачу, не у видінні, не на картині, і не у вісні, а на яву, — саме так! Небайдужа!

Після Свого тріумфального, переможного, незбагненного і єдиного воскресіння Ти звертаєш Свій погляд знову на людину. Невже Ти не міг з'явитися Марії Магдалині декількома годинами пізніше, тоді, коли учням? Тобі так болять сльози жінки? Для Тебе це не дрібниця?

Так, вона не побоялася великого каменя біля входу в печеру, не втекла разом з учнями, не злякалася римських вояків. Це плата за її вірність? Чи це Твоя милість? Що це, Господи?

Святі хвилини. Святі розмови. Святі дрібниці. Розуміння цього, моя Дитино, додає віри та сили. Його уваги вистачить на всіх. Чуєш, на всіх! Для Господа все, що пов'язане з людиною, — не дрібниця. В лексиконі Його любові нема такого слова!

Христос з'явився Марії Магдалині не тому, що вона найпершою прийшла до гробниці, а тому, що, прийшовши, не втекла!

Олена Медведєва народилася та проживає в м. Рівному. За фахом юрист. Працює в міжнародному благодійному фонді «Клуб «Майбутнє» координатором підліткових клубів Рівненщини. Автор та ведуча християнської радіопередачі «Поки є час». Заміжня. Матір двох дітей.

Знайомство з призерами літературного конкурсу

«Коли серце чистось переповнюється...»

З Аллою Кириченко, переможницею літературного конкурсу 2008–2009 н. р., що проводився часописом «Слово вчителю», я зустрілася в християнському таборі в Закарпатті. Це дуже приємна і симпатична жінка, весела, товариська, розумна і скромна.

Алла знала про рішення редакційної ради присвоїти їй перше місце, але коли під час загальної ранкової табірної зустрічі почали лунати її вірші — була дуже здивована. Привітання в колі друзів і колег, вручення подарунка — великої ілюстрованої Біблії — стали для неї приємним сюрпризом.

Коли звучали вірші поетеси, в залі стояла повна тиша, адже ці вірші були сповнені любові, доброти, миру та, разом з тим, глибокого душевного переживання, тому й зачепили струни душі слухачів. Кожен мимоволі думав про своє життя, про свої особисті стосунки з Богом.

Життя — це розп'яття бажання плоті Велинням духу через біль і страх. Величні звуки по трагічних нотах, Хто їх зіграв — той зміг прожити життя.

Після знайомства з Аллою Кириченко, присутні виявили щиру зацікавленість її творчістю, просили переписати вірші.

Алла Кириченко народилася 27.05.1971 в місті Умань на Черкащині. Закінчила Одеський державний університет ім. І. І. Мечнікова за спеціальністю «прикладна математика», курси з перепідготовки вчителів за спеціальністю «Християнська етика» при Одеському інституті вдосконалення вчителів. Викладає християнську етику та інформатику в Авторській школі М. П. Гузика у м. Южне Одеської обл.

Заміжня, має двох синів.

Вірші почала писати, коли увірувала в Бога, а відбулося це в 1995 р.

Уже після табору, повернувшись у рідне місто, Алла Кириченко, вражена вуличною сценою, свідком якої мимоволі стала, написала ще один вірш.

Неживе живе

Погожий день, вечірній час,
Думки снують під шелест листя.
Аж раптом жінка впала враз,
Та так, що серце ой як стислось.

Вона піднятися не могла —
Була сп'яніла до нестями.
Маленький хлопчик то кричав,
То замовкав поодаль мами.

А чоловік, що кінчив бити
Цю майже омертвілу жінку,
Щораз то брався волочити,
То піднімати її з бруківки.

А я від болю за живе
Й водночас не живе створіння
Не сміла рушити... Як же зле
Пускає глибоко коріння!

І як спотворює уми,
І як нівечить образ Божий.
Куди ми котимось, куди?
І хто нас зупинити може?

Я підіймала, як могла,
Цю не підйомну бідну жінку.
Але вага перемогла —
Її тримала лиш бруківка.

А ще молитва до Отця,
Щоб врятував загинулу душу...
Таких дітей, як те дитя,
Щораз частіш я вчити мушу.

27. 08. 2009

Жорстока реальність нашого сьогодення... Результат життя без Бога... Глибока потреба у покаянні і наверненні нашого народу до Істини... Молімося про це!

Руслана Ковальчук

«Натхнення приходить від Бога»

Вона слову виткала сонячну одіж
І цілунком тепла заповнила лінії,
Різноколірні літери сповнилися миром,
А думки ароматом чистої лілії.

Саме такими сприймаються читачами часопису «Слово вчителю» вірші Віри Муляр, золотоволосої, завжди усміхненої молоді жінки, матері двох маленьких діток, яка стала призеркою нашого літературного конкурсу. Її поетичні рядки випромінюють світло, переповнені вірою і любов'ю. Отож, знайомтесь: Віра Муляр, закінчила медичний коледж, працювала в Рівненській міській лікарні, одержала вищу освіту бакалавра психології, наразі виконує не менш важливу роботу — разом із чоловіком Володимиром виховує синів Марка і Сашка.

Вірші почала писати з 1999 р. «У нашій церкві проводили літературний конкурс, і мені захотілося щось написати. У 16 років багато хто пише вірші, — скромно розповідає Віра, — Бог благословив, і я написала. Писалося десь до 2002 року. Потім почалася робота, заміжжя, діти... все менше часу для того, щоб сісти, зосередитися, подумати. Але минулого року розпочалася робота над створенням сайту церкви «Благодать» м. Рівне, до якої я зараз належу, і мене запросили взяти участь у його наповненні. Дякую Богові за це цікаве служіння, яке спонукує до творчості».

Впали краплі важкі, наліті
З похмурного сірого неба.
Промайнула, як мить, блискавиця,
Грім озвався невтримним ревом.

Злива! Справжня симфонія неба,
Неприборкана дика стихія,
Що наповнює спраглу землю
І змиває геть порох сірий.

Об асфальт розбиваються краплі,
Щось ображено навіть клеочуть,
Може, людям про щось сказати
Вони вечора цього хочуть?

Я стояла і слухала дощ,
Парасолька мені не потрібна,
Заливалась вода мені в кров,
Я — не я, а весняна злива!

весна 1999 р.

«Пишу про те, що лежить на серці, що торкається душі, зачіпає, як то кажуть, за живе. Або про те, що безпосередньо стосується якоїсь події, свята. Теми дарує саме життя. А натхнення приходить від Бога. Я не настільки талановита, щоб писати від себе».

Господь, до Тебе я прийшла,
Нічого в світі не знайшла,
А загубила лиш спокій,
Почуй мене, Ісусе мій.

Без Тебе я — пuste зерно,
Не проросте в землі воно.
Без тебе — річка без води.
Пішла я зовсім не туди.

Без тебе — просто глина я.
Завмерла десь душа моя.
Вдихни у мене Дух Живий
І випростуй мій шлях кривий.

осінь 2000 р.

Як і кожен з нас, Віра має мрії. І спрямовані вони зовсім не на себе, а на людей, які близькі її серцю, а також на тих, яких Віра ще поки не знає: «Мрію бути задіяною в роботі з жінками, які мають складні життєві, сімейні обставини, але для цього мені ще багато треба вчитися. Хочу, щоб мої діти і рідні мені люди, які ще не примирилися з Богом, стали християнами. А ще... мрію про те, щоб мрії збувались!»

Спілкуючись з Вірою, важко не помітити одну таку необхідну в наш час якість, якою наділив її Бог. Про цю якість читаємо у Приповістях Соломонових, де цар Лемуїл змальовує портрет чесотної жінки: «...і сміється вона до прийдешнього дня». Тут йдеться ні про що інше, як оптимізм, здатність усміхнутися дням, що наближаються. «У чому ж секрет твого оптимізму?» — запитую у Віри. «Відповім словами Біллі Грема: «Я прочитав Біблію до кінця. В кінці все в будь-якому випадку закінчиться добре». Вважаю, що християни не мають права бути песимістами. У Божому Слові є хороше побажання для нас: «Завжди радійте!» А коли хмари насуваються, то озирніться у минуле, згадайте: вас Бог коли-небудь підводив? Мене за 26 років — ніколи. Вірю, що найкраще — попереду. Нехай і ваше життя буде спрямоване на пізнання Христа. Діліться пізнанням з оточуючими без страху та сумніву. Нехай Бог буде джерелом ваших ідей, новаторства, оптимізму, натхнення, любові та сили».

Альона Югова

«Мені подобається писати для дітей»

Призером минулорічного літературного конкурсу була Олена Медведєва, авторка чудових віршів і неперевершених «Листів улюблених доньці», а в цьогорічному конкурсі взяв участь її син, Андрійко, і виборов третє місце за збірку казок. Досить незвично для хлопчика, правда?

— Андрію, чому саме казки? — запитуємо нашого юного гостя, який прийшов на запрошення редакції просто зі школи.

— Тому, що мені подобається писати для дітей, а діти найкраще сприймають казки, добрі казки.

— Ми раді, — вступає у розмову Олена Медведєва, — що у Андрія немає потягу до чогось жакливого, злого, як от бойовики, фільми жаків чи комп'ютерні «стрілялки». Він по натурі дуже добрий.

Справді, Андрійкові казки дуже добрі. Ось Сніжинка-Даринка приносить людям подарунки з неба, а казковий Літачок стає лікарем, щоб лікувати метеликів. Стрілочка годинника Наздожени-Тік і Наздожени-Так переконані, що добре почувати себе можна лише там, де в сім'ях затишно.

— А як ти думаєш, Андрію, зло на світі існує?

— Так, існує, але я з ним ще не стикався.

— Скільки тобі років?

— Дванадцять.

Щаслива дитина! Ми знаємо з історії випадки, коли творчість виявлялася за несприятливих обставин, наперекір заборонам чи насмішкам (як рослинка, що пробивається крізь асфальт), але це неприродний шлях, найкраще квітам цвісти на лузі, а по асфальту нехай їздять машини. Найкраще, коли творчість плекається з дитинства, у сім'ї, в атмосфері любові, розуміння, підтримки — саме так, як відбувається в родині Медведєвих, де тато кохається в музиці, мама — у вишивці, сестричка — в літературі.

«Блаженна людина, що мудрість знайшла, і людина, що розум одержала, бо ліпше надбання її від надбання срібла, і від щирого золота ліпший прибуток її, дорожча за перли вона, і всіляке жадання твоє не зрівняється з нею» (Пр. 3:13–15).

— Андрійку, звідки у тебе такі здібності? Від батьків?

— Від Бога, Він є джерелом усього доброго.

— Ти, мабуть, відвідуєш церкву, ходиш у недільну школу?

— Так.

— А яка біблійна історія тобі найбільше подобається?

— Притча про блудного сина.

— Цікаво, що коли ми вперше читали з Андрійком цю притчу, — доповнює Олена Медведєва, — він зауважив: «Тільки батькові він був по-

трібний, сумніваюсь, що його чекали інші люди, сусіди, наприклад, вони його, мабуть би, не прийняли, тільки батько його виглядав...»

— Андрійку, бажаємо тобі, щоб ті здібності, які подарував тобі твій Небесний Батько, ти використав для Його слави. Щоб у твоєму житті обов'язково відбулася ця неповторна зустріч з Ісусом Христом і Він став твоїм особистим Спасителем і Господом. Щоб ти писав з Його благословення, для Нього і про Нього.

Надія Доля

СВЯТО ТІЛА, ДУШІ І ДУХА

Міжнародна громадська організація «Надія — людям» має добру традицію — щорічно проводити літні навчально-оздоровчі табори-семінари для педагогів. Ми запрошуємо на них начальників управлінь освіти, директорів шкіл, заступників з виховної роботи та вчителів, які викладають християнську етику, з метою обміну досвідом щодо впровадження християнської етики в навчальних закладах України. І цей рік не був винятком: у першій половині липня в «райському куточку» (так назвали це місце самі учасники табору) благодійного центру «Віфанія», що в с. Поляна в Закарпатті, у дві зміни проводився християнський табір «Перлина». Усього в ньому навчалось та відпочивало 110 педагогів з дев'яти областей України.

Табірна програма була дуже насиченою, різноманітною і цікавою: педагоги мали змогу переглянути навчальні відеосемінари «Основи віри» й обговорити їх у робочих групах (у подальшому вони зможуть використовувати ці відеоматеріали в своїй педагогічній практиці), щодня відвідувати різноманітні мальовничі куточки Карпат та споглядати невимовну красу, яку створили руки Творця для Його слави, займатися рукоділлям (виготовляти різдвяні подарунки для дітей з інтернатів), ближче знайомитися одні з одними і ділитися досвідом.

Важливим елементом табірної життя було вечірнє спілкування, під час якого обов'язково звучали біблійні проповіді на тему «Десять Заповідей» і «Бути учнями Христа».

Відгуки учасників табору свідчать про те, що сім днів, проведених у Закарпатті, назавжди залишаться в пам'яті і серці педагогів.

«Де б ще я могла познайомитися зі стількома освітянами, які працюють у руслі християнської етики? Де я могла б почути стільки корисного і цікавого і про стан викладання цього предмета, і про організацію спілок учителів християнської етики? Скільки я зустріла тут соратників і сподвижників, людей одного зі мною духу!»

«Я приїхала сюди невідгласом узнанні Біблії, а від'їжджаю зовсім іншою людиною, і перше, чим я займусь вдома, — це читанням цієї Великої Книги. Я дуже хочу пізнати Бога і, думаю, Він мені у цьому допоможе».

Я намагатимусь зробити все можливе, щоб в усіх школах нашого міста викладався предмет християнської етики, і все, чого я навчилася тут, знайшло своє застосування у роботі з батьками й дітьми».

«Чи не найважливішим для мене стало спілкування з обміном практичним досвідом між делегаціями з різних регіонів України. Кожен виступ з трибуни, кожна розповідь містила унікальний досвід впровадження християнської етики у загальноосвітніх навчальних закладах: основні етапи, форми, ключові фігури тощо».

«Участь у цьому семінарі змусила мене задуматися над змістом мого життя. Я багато дізналася нового про християнське вчення: про Біблію, про гріх та шлях, який відкриває Господь для кожної людини, щоб бути щасливою. Під час семінару я отримала переконання про те, чим має бути Біблія у моєму повсякденному житті, що Слово Боже живе та діяльне».

Руслана Ковальчук

Руслана Ковальчук має вищу педагогічну освіту, закінчила Рівненський державний педагогічний інститут та Національний університет «Острозька академія», викладає християнську етику в Рівненській українській гімназії і Клеванській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті № 1. Працівник відділу освіти МГО «Надія — людям».

Слово ВЧИТЕЛЮ

— педагогічний журнал з питань
християнського виховання дітей та молоді

- покликаний сприяти розвитку освіти та культури в Україні на засадах християнства;
- призначений для вчителів, батьків, вихователів, усіх, хто відчуває покликання і бере на себе відповідальність навчати інших;
- виходить чотири рази на рік, містить 60 сторінок і кольорову вкладку.

**Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!**

**До цього проекту може долучитися кожен,
кому небайдуже майбутнє України:**

- Ви можете молитися про видання і розповсюдження ХДПЧ «Слово вчителю».
- Ви можете пожертвувати кошти на його видання.
- Ви можете передплатити часопис для себе або для своїх друзів-освітян.
- Ви можете запропонувати редакції свої матеріали, а також висловити зауваження і пропозиції щодо змісту часопису, звернувшись за телефоном: **0(362) 63-79-76** або надіславши листа на поштову чи електронну адресу: **slovo@hopetopeople.org**

Пожертви можна надіслати поштовим переказом на адресу: МГО «Надія — людям», а/с 116, м. Рівне, Україна, 33028 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“»,
або на рахунок МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

Передплатний індекс — 99864

*Нагадуємо, що в 2009–2010 навчальному році
ХДПЧ «Слово вчителю» оголошено два конкурси:*

Літературний конкурс

До розгляду приймаються твори українською мовою усіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо) на морально-етичну та духовну тематику. Будь ласка, надсилайте свої роботи на адресу редакції з поміткою «Літературний конкурс».

Фотоконкурс

«Життя моє — як воно є»

До участі у фотоконкурсі приймаються видрукувані чорно-білі та кольорові фотографії хорошої якості розміром не менше 10x15 см² або фотографії в електронному форматі (бажано не менше 300 dpi). Фото будуть розміщені в журналі за підписом автора, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу і телефон. Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою «Фотоконкурс».

*Підбиття підсумків конкурсів проводитиметься в кінці
навчального року. На переможців чекають цінні призи.*